

LAVA
LITERAIR TIJDSCHRIFT

MEULENHOF

LAVA 15.3
2009

niemand

ziet

mij sta

LAVA 15.3
2009

laet me
nu maar los

LAVA 15.3
2009

Copyright © 2009 Lava Literair Tijdschrift, Utrecht en J.M. Meulenhoff, Amsterdam. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, behalve als het met pen of potlood wordt gedaan. Dan ontvangen we graag een kopie. Verveelvoudigen met druk, fotokopie, microfilm vinden we zo makkelijk. Dat mag echt niet. Onze abonnees ontvangen bij deze Lava een bijzonder cadeau. Een handgemaakt boek in een luciferdoosje, een originele MatchBoox. Bedankt voor jullie steun in het afgelopen jaar. Wij hopen dat het vuur voor Lava ook komend jaar blijft branden. Op de cover plaatsten we Davitze. Zij draagt een geborduurde *art piece* van kunstenaars Petra van der Steen. Petra zocht speciaal voor Lava de kopers van haar werk op en vroeg hen amateurfoto's te nemen met haar kunstwerken. 'Borduren is goed voor de mens', voegt Petra hier aan toe. Dat vinden wij ook. Opnieuw brengen we veel korte verhalen van *Holland's Finest*, met een speciale bijdrage van Mohammed Benzakour. Hij verruilde Zwijndrecht tijdelijk voor Napels, een stevige achteruitgang, maar je kunt lezen hoe Mohammed zich hier doorheen heeft geslagen. Vertaalster Helena Overkleef gaf ons een pareltje van een Spaans kortverhaal over een held op sokken. De Vlaming Dimitri Antonissen toont ons de kunst van het weglaten met zijn prachtige stiftgedichten uit België. Voor de laatste keer werk uit Japan van onze geliefde Rico, die in haar stad Saitama op zoek ging naar machines van allerlei allooi en die portretteerde. Rafael Badilla schetste dieren, Adriana de Vrije schetste mensen. We presenteren met trots literaire cartoons van Norman. Verder foto's van archief synergie waar langs de oevers van de Nieuwe Meer een onderzoek zich voltrekt naar presentatievormen van het kunstenaarsboek. Nog een tip. Als u deze Lava toch wilt verveelvoudigen. Neem een abonnement of geef Lava cadeau aan een literaire boezemvriend. We zijn zo dankbaar. Redactie: Geert Kenbeek, Tijs van der Storm, Nicole Wenneker en Inge van de Wiel. Vormgeving: Debbie van Berkel en Ward Monné. Dit nummer wordt mogelijk gemaakt door: Charles van Zanten van gemeente Utrecht, Peter Claessens van Meulenhoff en al onze abonnees. Stagiairs: geen. Subsidie NLPVF: geen, maar Henk, het zou leuk zijn om de auteurs een keer te kunnen belonen voor hun werk. Uitgever: Xavier van Leeuwe.

Literair tijdschrift Lava is een onafhankelijk podium met een voorkeur voor aanstormend talent en korte verhalen. Voor abonnementen (30 euro) mail info@spabonneservice.nl. Kopij naar redactie@lavaliterair.nl. Spelregels en deadlines staan op onze site.

ISBN 978 90 290 8552 6
Vereniging literair tijdschrift Lava | KVK 404 826 11
www.lavaliterair.nl | www.meulenhoff.nl

LAVA 15.3
2009

LAVA 15.3
2009

Groeten uit Napels

Mohammed Benzakour

Elk onheil begint als alle onheilen: met een technologische uitvinding. In april 1946 is de kiem gelegd voor iets wat zou uitgroeien tot een schrikbewind: de Vespa-scooter. Zou Rinaldo Piaggio, de Vespa-uitvinder, ooit hebben beseft dat hij de moderne Victor Frankenstein is?

Ooit hekelde de gevoelige Godfried Bomans de scooteroverlast in Rome. De windstoten en het meeuwengekrijs op Rottumerplaat (waar hij samen met Jan Wolkers verbleef) zijn hem later fataal geworden. Toch goed dat hij Rome en niet Napels had bezocht; we hadden anders vroegtijdig afscheid van de man genomen. Want Napels kent geen 'scooteroverlast' maar een heus scooterschrikbewind. Niet de beruchte Camorra, maar de scooter zwaait hier de scepter.

Er was een tijd dat men lekker onbekommerd kon wandelen in Europese steden – en daar bedoel ik mee: zonder rondzoekend elektrisch geknetter. Die tijd is voorbij. Sinds de uitvinding van het met benzine voortgedreven snorfietsje (ook wel Lambretta genoemd) is in het 'cultuurrijke oord van San Carlo en Pompeii' voor iemand die van converseren en verpozen houdt, het niet langer doenlijk door straten en pleinen te wandelen – anders dan als een schrikachtige, springende harlekijn. Ik zeg u: een gesprek voeren in een Napolitaanse straat is een daad van dodelijke onveiligheid. Wie zijn vriend toch iets wil meedelen, dient beschutting te zoeken in een van de (goddank!) talrijke portiekjes, winkeltjes of espressobarretjes.

Een Napolitaanse straat oversteken is een poging tot zelfmoord. Daarom dit Bomansadvies: doe eerst een schietgebedje en waag dan de sprong naar de overkant. Maar heeft God een slechte dag, is de kans groot dat je ontwaakt in een naburig hospitaal, als je al ontwaakt. Vedi Napoli e poi muori – inderdaad!

Van slechte wil ben ik beslist niet. In de begindagen deed ik van alles om die ijzeren terroristjes te ontzien, te negeren. Ik dacht: als ik doe alsof ze niet bestaan, dan bestaan ze ook niet. Doofstom trachtte ik me te vergapen aan de Duomo, met blind ontzag slenterde ik door Herculaneum, stijf van de cannabis doolde ik langs de kust. Maar het mocht niet baten: binnen een mum van tijd werd ik door de razende ijzerwerkjes naar binnen gejaagd. Laat ik hier dan één compliment uitdelen: Italianen zijn meesters in het bedenken van namen; vespa betekent wesp – raak! Is het u immers ooit gelukt om van een maaltijd, wandeling, schilderij of zomaar een kop koffie te genieten te midden van een wolk wespen?

Wat gebeurde er precies op de eerste dag? Ik arriveerde in m'n hotel, deed een dutje, nam een douche, kleepte mij om, en had juist de deur achter me dichtgetrokken toen ik onverhoeds werd opgeschrikt door een horde opgevoerde scooters. Twee ervan scheurden zo rakelings langs mijn rug dat ik de razende wind nog in m'n botten voel. Als ik niet op het nippertje tegen de muur was gesprongen was ik nu zo plat als een pizza marokkana. Ik schold ze de huid vol in m'n allerbeste Italiaans; Vaffanculo! Idiota! Maar ik was nog niet bijgekomen (ik bleef voor een open raam hangen waaruit fijne fluitmuziek opklonk) of vijf minuten later herhaalde het tafereel zich. Opnieuw een horde scooters, maar nu telde ik er in de gauwigheid een stuk of zes, vlak achter elkaar. Ik sprong opzij en het scheelde een haartje of ik was tegen de vlakke gewalst. Weg fluitmuziek, weg stemming. Toen ik voor de derde maal van m'n sokken werd gereden, en nog net kon wegduiken, bleef ik suizebollend nahijgen; de tong buiten

hangend als van een hond die drie rondjes Napels had gehold.

Toen sloeg ik een zijstraatje in, snelde een kerkgebouw binnen, beende een trap omhoog, en stak een zaal door naar de uiterste hoek en plofte neer op een stoel. Het was er ijzig koud, er brandden kaarsen – maar wat een stilte!

De volgende dag was het niet anders. Op elke hoek en in elke steeg werd ik links, rechts, van achteren en frontaal belaagd. Ik kwam ogen en benen tekort. Ik voelde me een mier in een heksenketel. Uiteindelijk, afgemat, beu, met piepende oren, stapte ik in de buslijn naar Pompei. Ik beklom de Vesuvius, niet om mij te laven aan de grootsheid van dit natuurwonder, maar omdat ik op vlucht was geslagen voor de Vespa, kunt u het geloven? Zo zat ik daar, hoog in de hemelen, turend over de Tyrreense zee, mij niet meer wanend dan een sullige, opgejaagde vos. Het zo bezongen Stendhal-moment was erg ver weg.

Met weemoed dacht ik aan die eerste uren, die onvergetelijke ogenblikken, toen ik zojuist was neergestreken op Aeroporto Internazionale di Capodichino. Tijdens het busritje op weg naar m'n hotel vergaapte ik mij aan de parmantige panden, de statige kerkgebouwen, de duizenden kronkelige, hellende straten. Ik zag het groen gebladerde dat glooiend over de muurtjes lag. Ik keek omhoog en zag hoe vanaf de hoogste balkons, tussen het drogende wasgoed, verhitte discussies werden gevoerd, terwijl daaronder, in de nauwe, oude steegjes tussen de oude palazzi de scooters (wat zeg ik: geavanceerde bakbeesten, voorzien van de modernste snuffjes) links en rechts kristallen tussen toeterende auto's. Boulevards met honderden scooters op een rij, de pedante gelaatstrekken van de meisjes, een prachtig gezicht! Al die bankdirecteuren in krijtjespak en stropdas, secretaresses in de mooiste kleding, stratenmakers – allemaal raasden ze met duizelingwekkende snelheden door het verkeer, en voorrang hadden ze natuurlijk allemaal – met of zonder claxon, met of zonder helm, met of zonder geroofd tasje. Alles kolkte, alles raasde, alles floot – dit is het volle leven, dacht ik, dit is geweldig! Onmiddellijk sloot ik dit arme, driftige volk in mijn hart; het volk dat wat schamele dukaten tracht te verdienen door de huiskamer (waar men rechtstreeks in kan koekeloeren om te zien hoe oma bevend een kop kippenbouillon naar binnen werkt) om te toveren tot pizzeria, kruidenierszaakje of garage. Ik zag schrijnende maar heerlijke overeenkomsten met mijn eigen Marokkaans-Afrikaanse ras, de Berber-Marokkanen; even donker en even driftig. Intussen betekent God en godshuis, net als bij de Marokkanen, alles, althans in uiterlijke zin. Op iedere hoek een kapelletje, versierd met bloemetjes, engelenpoppetjes en portretfoto's van heiligen en familieleden. Duizenden altaartjes en duizenden kapelletjes op één vierkante kilometer! En natuurlijk werd ook die andere heilige, Diego Armando Maradona, niet vergeten. Alle lava gespuugd door de Vesuvius, alle lava gespuwd uit de koker van moderniteit en globalisering, het had Maria en haar Zoon er niet onder kunnen krijgen, hier in Napels. En niet te vergeten die daklozen, die vele ontheemden op de trappen van de kerkgebouwen, liggend op een stuk bruin karton, gewikkeld in een deken, zoals ze daar hun roes lagen uit te slapen – niets hadden ze te vrezen, want God waakte over ze.

Ja, dit zag ik allemaal. Weliswaar: vanuit de bus. Want toen ik eenmaal zelf voet op

aarde had gezet, toen ik eenmaal eigenstandig de hort op ging, toen... toen veranderde de roos van liefde, schoonheid en warmte prompt in een grote, scherpe doorn. De zoete geur van muskus vervloog; ik rook een dooie muskusrat.

Verschrikt werd ik wakker. Ik zat in een kerk, opnieuw. Ik droomde over een imker die omgevallen was. Het was er doodstil, geen mens te bekennen. Ik kon een speld horen vallen. Mijn gedachten dwaalden af naar John Cage. De concertzaal is bomvol, een pianist treedt binnen, groot applaus. De pianist buigt en neemt plaats achter de vleugel; er heerst een doodse stilte. De pianist opent de klep, staart voor zich uit, slaat een pagina om, wacht roerloos, slaat opnieuw een pagina om. Na 30 seconden herhaalt hij dit gedrag. Het vreemde schouwspel duurt precies 4 minuten en 33 seconden lang. Dan staat hij op, maakt een diepe buiging en verdwijnt achter de coulissen. De zaal blijft in ontzetting achter. Verwarring en gefluister. Was hier een clown aan het werk, een gek? Nee, dit was John Cage. Hij schreef hier geschiedenis; de geschiedenis van stilte.

Stilte is niet leeg, stilte is ervaring. Stilte brengt je in een ander bewustzijn, daar is het nooit stil; je hoort andere dingen. Je hoort het knarsen van de stoel, het suizen van je eigen bloedstroom, het borrelen van de maag, hartkloppingen. Maar vooral hoor je de omgeving; de fluisteringen van de wind, het ademen van de straat, het mumelen van de golven, het kraken van het plafond. Het praten van de gebouwen. Alles eigenlijk wat inmiddels onmogelijk is geworden in Napels anno 2008. Bezocht John nu Napels, hij zou vandaag nog van de Duomo springen.

Elke dag ging ik de binnenstad in maar elke dag groeide de afkeer. Telkens weer hing in de lucht die permanente wagneriaanse kakofonie van gebrom en geronk. Steeds moest ik voor mijn leven vrezen. Genieten van architectuur en schoonheid vergde een boeddhistische natuur. Langzaam werd ik tureluurs. Pas diep in de nacht stierf het laatste motorgebrom weg en was ik in staat een boek te lezen. Stilte is een taboe op straat, besepte ik, en was alleen te vinden in een kerk. Maar ook kerken gaan op den duur tegenstaan.

Ik kreeg een idee: de metro! Onder de aardbodem, ja dáár moet stilte heersen. Ik holde de eerste de beste trap af en sjeesde een metrohal binnen. Maar raad eens: zelfs onder het aardoppervlak heerst het taboe. Uit plafondspeakers klonk onophoudelijk Amerikaanse jarenvijftigmuziek; Bing Crosby, Fred Astaire, Frank Sinatra. Tamelijk luid bovendien. Fijn voor wie van Amerikaanse jarenvijftigmuziek houdt, rampzalig voor wie snakt naar een snippertje stilte.

Il Ventre di Napoli, zo heette de aanklacht van Matilde Serao uit 1884, gericht aan de toenmalige Italiaanse premier Depretis die als gevolg van een grote cholera-epidemie had opgeroepen om de hele Napolitaanse binnenstad te renoveren; bredere straten, betere riolering, ruimere behuizing, etc. Serao waarschuwde dat dit de dolkstoot zou betekenen voor de stad; het hart van Napels zou worden gedood. Serao's aanklacht sloeg in als een bom, de renovatieplannen verdwenen in een verre la. Maar nu? Wie

klaagt de andere hartendoder aan, de scooter?

Na vijf dagen de rol van een springerige harlekijn met verve te hebben gespeeld, zittend op de Vesuvius, turend over de zee, drong het tot mij door: ik moet weg uit Napels. Dit is niet lollig meer. Napels – met al zijn wereldvermaarde pracht en praal – kwam me goed de neus uit, of moet ik zeggen de oren? Van een stad van dichters is het een stad van brommers geworden. Napels is Berlusconi in een notendop: kabaal & materialisme.

Ik moest 'm dus smeren.

Ik bestudeerde de kaart, informeerde hier en daar, en ik vond de nooduitgang: Procida!

Procida is een piepklein eilandje niet ver van de kust van Napels. Zo klein dat het niet eens op de kaart staat aangegeven. De foto's in de reisbrochures beloofden een wonderschone plek. 'De jetset vertoeft daar voor de rust,' zei het VVV-meisje. En toen sprak zij de o zo zoete woorden: 'Op Procida geldt een scooterverbod.' Ik jubelde! Ik dacht: dit eiland is natuurlijk zo klein dat alle afstanden te voet worden afgelegd, eureka!

Tijdens het boottochtje dommelde ik reeds gelukkig tussen de boven mij hangende meeuwen. De zee, mijmerde ik, is een uitgestrekte vergaarbak van de natuur; de aarde is uit de zee ontstaan en diezelfde aarde zal dus weer tot haar moeten terugkeren. Zo gaat dat. Nergens anders heerst de stilte als onder het zeeoppervlak. Geen hermetisch afgesloten ruimte kan tegen de rust van de diepte op. Een mooi vooruitzicht. Toen doemde daar de kustlijn op, ik popelde, ik kon niet wachten Procida te omarmen!

Zeven uur later. O God, o wrede lot, wat een dwaze verbeelding! Wat kan een mens zichzelf verblinden! Geloof het of niet, zelfs op dit onopmerkelijke zeevlekje hier, zelfs hier op dit 'paradijselijke eiland vol wuivende palmen', is de mensheid niet gevrijwaard van het ijzeren schrikbewind. Sterker: de godganse dag, van het ochtendkrieken tot 22.00 p.m. (dan pas namelijk treedt 'het scooterverbod' in!) is het volstrekt onmogelijk anders dan plat tegen de huizen te wandelen van A naar B. De duizelingwekkende hoeveelheid scooters, neergestreken als een zwerm doldwaze torretjes, raasde onophoudelijk langs m'n oren. Het was feitelijk nog tergender dan in de Napolitaanse binnenstad – want daar kon je tenminste een portiek invluchten; op Procida zijn geen portieken!

En wat nu, zo jammerde ik in mijn pensionkamertje, de armen ten hemel heffend, wat staat mij nu nog te doen?! Moet ik mij als een bedreigde diersoort opsluiten in mijn kamer tot de dag van de terugvlucht naar Amsterdam?! Moet ik mij – in hemelsnaam – soms werpen in de diepte van de zee?! En terwijl ik daar zo lag te jammeren en te snikken, kwam als in een Paulusflits een licht in mijn hoofd. Een satanisch idee overviel mij: ik moet een scooter huren!

De volgende morgen, in alle vroegte, stond ik voor de deur van het enige scooter-

verhuurbedrijf van Procida; even later onder mijn kont een prachtige zalmroze Vespa GTV 250. Alle nog resterende vakantiedagen heb ik op dat ding gescheurd dat 't een lust was. Van 's morgen vroeg tot stipt 22 uur 's avonds, heuveltje op, heuveltje af, straatje in, straatje uit. Ik had er ongelooflijke pret in om voetgangers op te jagen tot ze bijna dood neerstortten van schrik. Mijn haren wapperden in de zeelucht, de wind blies mijn wangen vol en rood. Het was in één woord grandioos! Lang leve de Vespa-scooter!

Dit artikel werd geschreven in het kader van het project *Il Ventre di Napoli*.

Projectsamenstelling door Patricia Pulles met steun van de gemeente Rotterdam en de gemeente Napels. Zie ook: basso110.blogspot.com.

Het meisje van de televisie

Juan José Millás

Vertaling door Helena Overkleeft

Op de hoek van de Calle López de Hoyos en de Calle Príncipe de Vergara stond een stel ruzie te maken. Zij huilde, maar hoe harder ze huilde, hoe kwader hij werd. Ik liep een beetje in hun richting en bleef zogenaamd staan kijken voor de etalage van een meubelwinkel. Toen zei de vrouw:

‘Als je wilt, doen we hem in mijn kofferbak.’

Ik begreep niet waar ze op doelde, maar haar stem kwam me bekend voor en ik realiseerde me dat ze het meisje van het journaal was. Ze was wat slanker dan in beeld en haar stem klonk schel, iets wat je op televisie ook niet merkte, maar ze was tenslotte opgewonden door het gedoe met die kofferbak. Op dat moment kreeg hij me in het oog en terwijl ze zich allebei wat inhielden, liepen ze verder.

Toen de volgende dag het nieuws begon, lette ik extra op het meisje en ik zag dat ze had gehuild. Een minder oplettende kijker of iemand die de ruzie van de vorige dag niet had gezien, zou het niet hebben opgemerkt want ze was perfect geschminkt. Waarschijnlijk had ze ook wat oogdruppels ingedaan om haar blik wat helderder te maken. Maar diep in haar ogen bespeurde je een zweem van vermoeidheid. Ik had echt met haar te doen.

In de dagen daarop observeerde ik haar aandachtig en ik begreep dat de toestand tussen het meisje en de man er niet beter op werd. Ze zag er ondanks haar make-up niet goed uit, en haar haar zat minder verzorgd dan anders. Ik zei het tegen mijn vrouw:

‘Dat meisje ziet er werkelijk slecht uit.’

Mijn vrouw keek op van haar tijdschrift en zei dat haar niets was opgevallen.

‘Hoezo is je niets opgevallen? Het is toch duidelijk. Zie je niet dat ze net heeft gehuild?’

‘Gehuild? Welnee. Trouwens, er zijn tegenwoordig allerlei druppels waarmee je zulke narigheden kunt verdoezelen. Je kunt huilen zoveel je wilt, zonder dat iemand iets merkt.’

Omdat ik zag dat ze niet van plan was me gelijk te geven, liet ik haar weer terugkeren naar haar tijdschrift, maar ik bleef het meisje observeren. Als ik haar vader was, dacht ik, zou ik gaan praten met die man die haar zoveel ellende bezorgde. En verder zou ik eisen dat hij zijn eigen kofferbak gebruikte. Het is niet ongewoon dat vrouwen van de televisie in de armen belanden van slechte types. Ze maken misbruik van hun bekendheid om er zelf beter van te worden. Aan de andere kant heb je ook mensen die een kofferbak vol lijken hebben. Ik bad dat het arme kind niet bij een misdaad was betrokken.

En toen opeens leek het alsof het meisje, tussen de nieuwsberichten in, haar lippen

bewoog alsof ze om hulp riep.

‘Dat meisje roept om hulp’, zei ik hardop.

‘Je bent niet goed bij je hoofd’, zei mijn vrouw.

Gedurende die hele week lette ik aandachtig op al haar gezichtsuitdrukkingen en kwam tot de conclusie dat zij om hulp vroeg, er was geen enkele twijfel mogelijk. Ik wist niet wat ik moest doen. Ik kon naar de televisiezender bellen, maar die zouden me misschien ook niet geloven.

Die middag ging ik op de hoek van de Calle López de Hoyos en de Calle Príncipe de Vergara staan, op hetzelfde tijdstip dat ik hen daar de vorige keer had gezien. Ik dacht dat het meisje er misschien in de buurt woonde en als ik geluk had, zou ik haar tegenkomen. Nadat ik een kwartier gewacht had zonder dat er iemand verscheen, gaf ik het op en wandelde verder naar de Vips op de hoek van de Calle Velázquez om een flesje water te drinken. Ik ging aan de bar zitten, stak een sigaret op, en toen ik me omdraaide om even in het rond te kijken, zag ik hen vlakbij aan een tafeltje zitten. Ze droeg een zonnebril, wat gezien het schaarse licht binnen overduidelijk aangaf dat ze opnieuw had gehuild. Misschien huilde ze zelfs op dat moment. Maar plotseling barstte ze in lachen uit. Sommige klanten draaiden zich om omdat het geen gewone schaterlach was. Misschien probeerde ze de aandacht te trekken. Ik wachtte even en toen ik zag dat ze opstond om naar de wc te gaan, liep ik naar het tafeltje toe en sprak de man aan.

‘Nu moet je goed naar me luisteren, idioot, want ik zeg het maar een keer. Als je doorgaat met dat meisje te pijnigen, dan kom je in de problemen. Ik ken een heleboel mensen bij de politie en misschien ben ik zelf wel een agent. En dan nog iets, als je een lijk te verbergen hebt, dan doe je dat maar in de kofferbak van je eigen auto.’

Aan de uitdrukking op zijn gezicht zag ik dat ik de spijker op de kop had geslagen en ik liep naar buiten voordat het meisje weer van de wc terugkwam. De volgende dag keek ik met aandacht naar het journaal en ik merkte dat ze een speciale blik in haar ogen had, alsof ze me wilde bedanken. Ik vertelde het aan mijn vrouw, maar die luisterde niet.

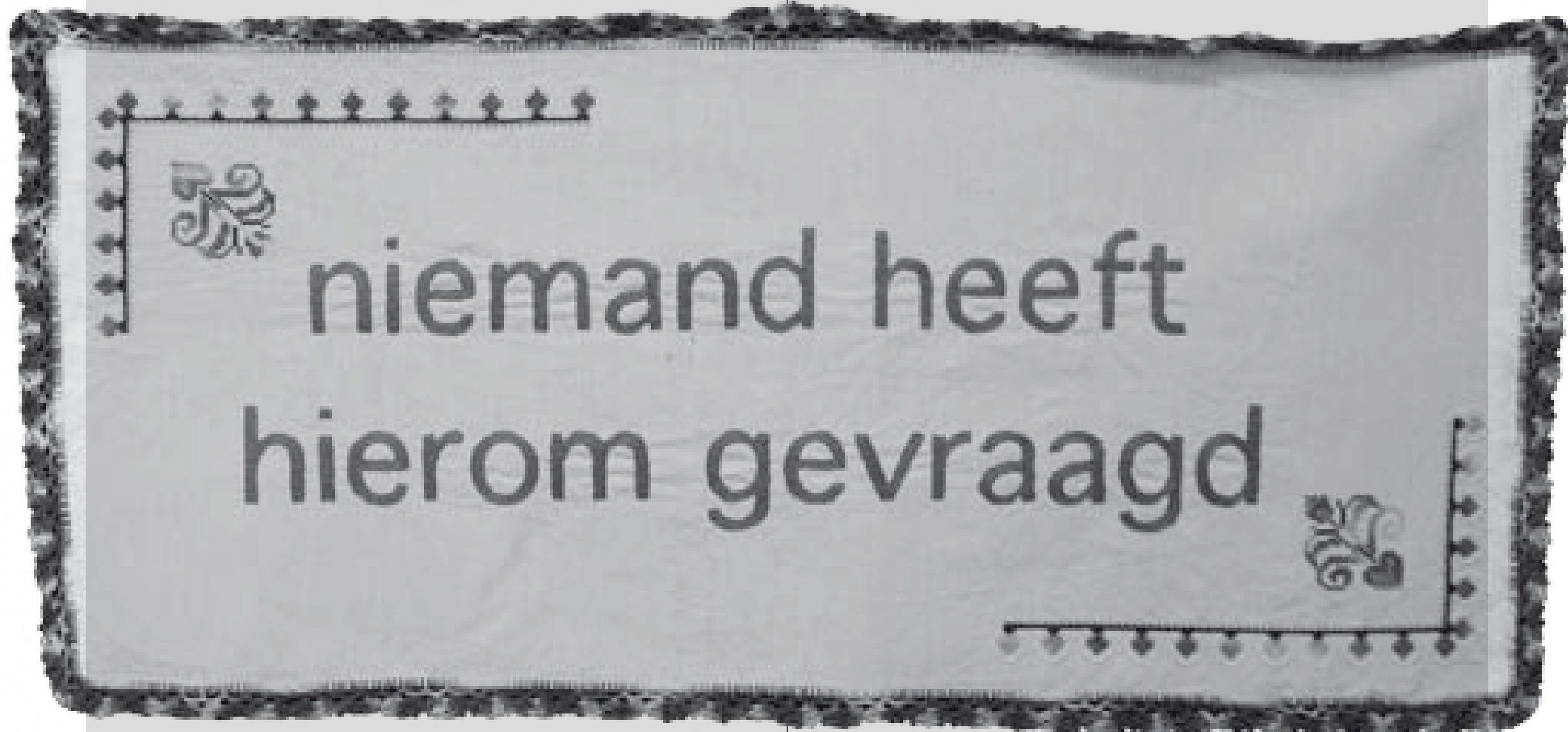
Met dank aan Mercedes Casanovas

PETRA VAN DER STEEN
BORDUURWERK

P.25
PETRA VD
STEEN

PETRA VAN DER STEEN
WAS IK MAAR ERGENS ANDERS

WACHT MAAR TOT IK LATER GROOT BEN

PETRA VAN DER STEEN
WACHT MAAR TOT JE LATER ZELF KINDEREN HEBT

ZO'N MAN BEN IK NIET

PETRA VAN DER STEEN
IK BEL JE NOG WEL

ANDERS IK WEL

De enquêteur

Peter den Hertog

‘Opstaan, het is tijd.’ Edwin duikt op uit de diepte. Twee zerken schuiven over elkaar heen, hijzelf wordt ertussen verbrijzeld, het sneeuwt en sneeuwt, nooit meer zal het ophouden. Hij draait zich wild om, zijn arm slaat tegen de muur. ‘Opstaan, jongen!’ klinkt het weer. Zijn vader roept hem. Nog even, nog twee, drie minuten.

Hij bofte met z’n vader en moeder. Het waren niet eens zijn echte ouders. Hoe hij zelf was ontstaan, zou men vluchtig kunnen noemen. Een kreun, een zucht, misschien minder dan een vleugje wind. Zijn moeder – was ze nog een tiener? – had zeker pas na maanden gemerkt dat ze zwanger was. Als een teefje had ze hem geworpen, vlug en vochtig, misschien in een witte kliniek, waar ze hem direct afstond. Een voogd moest ingrijpen toen hij veertien was, dat was wat laat. Maar hier had hij wél geluk: eindelijk een échte vader, een échte moeder. Toch was het een kwelling geweest om te wennen. De eerste tijd was hij zowat radeloos door het warme bad van liefde waarin hij steeds zat. Mettertijd werd het minder, de woede, de wanhoop, de angst, maar het marcheerde niet in zijn leven. Alle anderen waren allang het huis uit. Hij verlangde naar een eigen lieve vrouw – waarom lukte het niet? Soms deed het zo’n pijn dat hij naar een mes moest grijpen. Op zijn armen liepen lange rode lijnen. Het hielp niet. Hij kon het niet doden. Hij bleef maar waar hij was. Bij zijn ouders. In bed.

Edwin vloekte en schudde de dekens van zich af. Hij moest naar zijn werk, ze verwachtten hem op het marketingbureau. Hij was de spil, de topenquêteur, niemand had zo’n stem als hij. In de spiegel van de badkamer keek hij aandachtig naar zijn strottenhoofd. Met dat orgaan kon hij wonderen verrichten: hij kon imiteren – auto’s, treinen, vogels, paarden, mitrailleurs, van alles – en hij kon betoveren. Als hij vrouwen enquêteerde zette hij de *bedroom voice* in: warm, hees, wat slepend met een cadans die zowel ontspannend als prikkelend werkte. Ook mannen raakten in de ban. Hij glimlachte. Zijn stem gehoorzaamde hem. De klanten haakten nooit af, hij kreeg ze waar hij ze hebben wilde. Ook vandaag zou hij beter scoren dan zijn collega’s. De man in de spiegel wist het even zeker.

Het was laat. Beneden viel de voordeur in het slot, sputterend sprong de motor van de oude Mercedes aan in de garage. Vanaf zijn kamer zag hij vader vertrekken, richting grote weg. Edwin raadpleegde de kalender. Ja, dit was vaders vrije dag. De man werkte zeven dagen in de week, voor de zaak, voor het gezin, voor de gemeente, maar eens per maand verdween hij naar Noord-Holland om te vissen. Het was februari. De grote scholen waren al enkele weken geleden naar de wat warmere havens van het IJsselmeer getrokken. Daarheen was vader op weg. Een rustige rit van een uurtje in de statige comfortabele bak naar de kop van Noord-Holland, koffie in een plaatselijk cafeetje en dan naar de waterkant. Vader hield van de heldere koude luchten, de geur van zout water, de langsvarende boten. Misschien genoot hij het meest van het vooruitzicht: grote kans op een bijzondere vangst dankzij de volgezwommen havens. Edwin was graag met hem meegegaan, zoals vele keren vroeger. Vandaag kon het niet.

Hij was de laatste die wegging, schreef haastig een briefje voor zijn moeder en stormde naar de tram.

Toen hij thuiskwam, was zijn vader er nog niet. Edwin at samen met zijn moeder en ging nog eens op pad. In de binnenstad bezocht hij een paar kroegjes – je wist

nooit wie je tegenkwam – plakte aan de bar, glimlachte met zijn rug naar de meisjes en dronk wat pilsjes. Tegen 22.00 uur hield hij het voor gezien en slenterde terug naar huis. Er was weinig verkeer. De laan was leeg.

Voor de deur van het huis staat een lange, zwarte auto.

Een lijkauto.

Overall in het huis branden lichten.

Met drie sprongen is hij bij de voordeur. Vreemde, verwarde stemmen op de gang. Hij rukt de deur open en is in de hal. Tegenover hem staat zijn zus Ina. Zij kijkt recht in z'n ogen, haar gezicht is verstart in een spanning die hij nog nooit heeft gezien, haar mond gaat open.

Je vader is overleden!

Onmogelijk. Hij spartelt, zijn gedachten schieten alle kanten op – op zoek naar een uitweg, naar een oplossing, wat hij gehoord heeft is niet waar, moet weg, hij moet het ongedaan maken, maar hij botst op blinde muren.

Hij snelt door de gang, rent de woonkamer binnen. Sofa's en stoelen zijn leeg. Overall staan familieleden. Alleen in de grote stoel bij het raam zit iemand. Edwin durft nauwelijks naar de plek te kijken. Hij doet het toch. In de grote, groene fauteuil bij het raam zit zijn vader, het hoofd rust schuin op de borst. Het gebit ligt op zijn schoot. Edwin krabt door zijn mouwen heen aan zijn gestriemde armen. De vloer kantelt. Hij balanceert, valt achterover, komt rillend overeind. Z'n handen zijn ijskoud, z'n ogen droog. Hij kijkt toe.

Moeder staat huilend naast hem, haar drie zussen huilen, de zwagers huilen, oom Jan en tante Ploon huilen, tante Nel huilt ook – erg luid zelfs – maar oom Kees huilt niet: hij schenkt cognac in, zo te zien niet de eerste, en neemt een flinke teug.

Twee in het zwart geklede mannen van het rouwcentrum spreiden een brancard. Ze brengen vader de trap op naar de slaapkamer. Als Edwin boven komt, zit z'n moeder alleen aan de zijkant van het grote bed, vader ligt uitgestrekt op de rug, de handen samengevouwen, zijn hoofd plat op het witte laken. Een operatietafel. De moeder praat zachtjes, aait over het voorhoofd van haar man. Edwin schuifelt voorzichtig naast haar. Aarzelend, tastend, als bij een onbekend voorwerp, naderen z'n vingers de nog lauwe hand van de vader. Het voelt alsof hij een vis aanraakt. Zijn hart is van ijs.

Ineens licht de kamer fel op. Beneden springt de voordeur open, grove vloeken klinken op. Een man valt binnen - het is zijn broer. De broer stormt de trap op, hij weet de weg, het is Jos, hij roept hard: 'Waar ben je verdomme? Pa, je bent toch niet écht weg? Verdomme, waar ben jij?' Jos pakt de vader op het bed beet en geeft hem wilde kussen op de wang zodat vaders hoofd heen en weer rolt. Edwin haalt diep adem. Het witte licht dimt. Even later opent z'n andere broer, Evert, de deur van de slaapkamer, zijn ogen zijn rood; die broer is rustiger, hij neemt de vader in zijn armen, houdt hem lang vast, vaders armen zijn slap. Edwin strijkt over de linkerarm van zijn vader maar trekt zijn hand snel weer terug.

's Ochtends vroeg wordt de dode opgehaald. Iedereen is al lang op. Het lichaam ligt afgedekt met een leren deken op de brancard, twee riempjes hebben het stevig vastgesnoerd. De brancard verdwijnt in een lange, donkere limousine. De portieren vallen dicht, de lijkauto slaat de hoek om, het gaat zo snel. Morgen al staat de overlijdensadvertentie in de kranten.

's Middags verzamelt zich het gezin in het rouwcentrum. Er is één afdeling waar alle overledenen liggen. Langzaam loopt Edwin naar het voorlaatste kamertje. Behoedzaam nadert hij de kist. Hier is vader nog doder. Zo in en in wit. Al het bloed is naar het achterhoofd gezakt, de lippen zijn wat blauw verkleurd, de aderen op de handen zijn dunne lijntjes geworden. De vingers steken stijf vooruit.

Aan het begin van de avond komen er enkele familieleden, pas overmorgen is er officieel gelegenheid om te condoleren.

Tante Dien zegt: 'Ach, lieve Rinus toch.'

'Veel, veel te jong,' zegt tante Liesbeth.

'Ik had ervoor getekend, ik bedoel voor die leeftijd, met zo'n rijk en dynamisch leven.' Ja, dat zou *jij* wel willen, denkt Edwin – hij kent die oom.

Dan komt oom Maarten binnen, een aardige vent. Hij condoleert warm, praat aangedaan met de familie. Telkens weer werpt hij een blik in de kist. Dan, ineens, zet hij zijn bril af, buigt zich naar de kist toe, stoot zijn neus zowat tegen het glas en staat zo krom als een hoepel – te staren, te genieten, in te prenten... god mag weten wat. Als hij zich eindelijk opricht, blijft er op het glas een vaag condensplekje achter. Zijn hoofd is rood van het bukken, maar allen doen net alsof ze niets hebben gezien. Edwin staart naar het glas, tot het plekje verdwijnt.

De familie vertrekt. Buiten op de parkeerplaats keert Edwin om. 'Ga maar alvast naar huis. Ik kom zo.' Hij loopt door de gang terug naar de dodenkamertjes, passeert het vertrek van zijn vader en komt bij het laatste aan. Op het naamplaatje naast die deur stond slechts een voornaam, 'Jeroen'. Weer kijkt hij naar het zwartomrande plaatje met de jongensnaam. De schuifdeur staat half open. Hij zet een stap in de kamer.

Er staat een klein kistje op een sokkel.

Een kind?

Bij god ja, in de kist ligt een kind.

Niet ouder dan vijf jaar. Blauw. Een ongeluk? Gestikt? Een ziekte? Het vertrek is kaal, er zijn geen bloemen of foto's. Ze moeten het kleintje zojuist hebben binnengebracht. In de gang klinken voetstappen, hij keert zich om, wil het kamertje snel verlaten, maar het is te laat. Er verschijnt een vrouw in de deuropening. Ze staat vlak voor hem. Het is de moeder.

'Wat doet u hier?'

Haar pijn vult het hele vertrek.

Ze monstert hem met een mengeling van verbazing en afkeuring.

Hij wil haar gerust stellen, alles uitleggen, hij schraapt z'n keel.

'Mijn vader ligt hiernaast.'

Het knarst. Zijn stem gehoorzaamt niet. Hij wil spreken, zonder opsmuk, het spijt me, ik moet hier komen, ik ben bevroren, het verdriet hier in dit kamertje, uw verdriet, is zo vlijmend, zo snijdend scherp, dat voel ik, dat zie ik, het zou het ijs kunnen splijten, laat me even hier.

Maar hij kan niets zeggen.

Ze kijkt op naar het strakke gezicht zonder tranen.

'Gaat u nu maar.' Ze stuurt hem weg, haar stem is mild, zonder verwijt.

De condoleance voor zijn vader naderde haar einde. In de zaal dronk men koffie, hier en daar werd er gelachen, de eerste ooms en tantes vertrokken al, terwijl Edwin met zijn moeder, broers en zus nog enkele handen schudde. Toen kwam de vrouw binnen. Hij schrok, nerveus bewoog hij z'n vingers. Ze condoleerde eerst zijn moeder, dan hem, noemde ook haar naam: Riet van Rijn. Ze vertelde dat haar zoontje op dezelfde dag als zijn vader zou worden begraven. Nu wist hij dat het goed was, ze waren verbonden.

De volgende middag rolden de begrafenisauto's voor het ouderlijk huis. Edwin stapte in de eerste volgauto. Toen ze het kerkhof op reden zag hij rijen mensen, hij zag ernstige en verdrietige gezichten, hij zag medeleven, ook angst, en ontzag voor de nabije dood.

In de stoet liep hij vlak achter de kist. Ze schreden voort op kronkelende grindpaden langs struiken en oude bomen. Verderop lag een flinke hoop zand en aarde. Daar moest het zijn. Het gezin schaarde zich rond de kuil van het familiegraf. Vier mannen in het zwart brachten de kist in positie, draaiden aan een katrolschijf zodat de kist een beetje zakte en alles gereed was voor de laatste afdaling. Hij keek naar de berg zand aan de kop van het graf, waarop een wit laagje koude glinsterde. Ja, de grond was weerbarstig, ook de aarde vond het nog te vroeg om zijn vader te ontvangen. Straks of morgen werd de kuil dichtgegooid. Wanneer zou er weer een berg aarde naast dit graf liggen? Verstolen keek Edwin naar zijn moeder.

Voor de aula viel de menigte uiteen. Sommigen haastten zich naar hun auto, anderen liepen het gebouw binnen voor nog een broodje of een kop koffie. Hij ging bij het raam zitten, de volgende stoet auto's kwam er al aan, het was die van Riet en haar zoontje.

Ze stapte uit en legde haar hand op het kistje. Haar bleke huid stak fel af tegen haar zwarte jas. Ze was mooi.

Edwin bleef hangen in de aula. Zijn familie vertrok. Hij liep het kerkhof weer op, met een grote boog terug naar het gebouw waar hij in de toiletruimte bleef wachten tot het nieuwe gezelschap wel binnen moest zijn en voegde zich in de condoleancerij. Riet was wit en stil, hij voelde haar pijn en wilde haar troosten, weer brak zijn stem. Hij nam stom afscheid en holde naar buiten. Op de parkeerplaats gebeurde het. Hij huilde. Toen wist hij dat hij haar liefhad.

Het is guur, er hangt sneeuw in de lucht. Zoals elke week loopt Edwin langs de rij coniferen naar de ingang van het kerkhof. Meestal verschijnt Riet aan het einde van de middag. Hij heeft nog geen woord met haar gesproken, is niet verder gekomen dan een knikje maar nu, als zij komt, wil hij het wagen.

Hij wandelt langs de aula en zet zijn eerste passen op het grindpad. Hij gelooft, voelt, weet, dat hij nu samen met haar kan lijden. Het kerkhof is hun plek. Uit de dood ontstaat nieuw leven. Misschien is Jeroens dood zo'n nieuw begin – misschien raakt Riet wel zwanger van hem. Hij glimlacht om zijn idiote gedachten. Nee, dicht bij haar zijn is genoeg. Voor de marmeren plaat van zijn vader blijft hij staan. De steen is te glad, te weerbestendig, een steen moet ruw zijn, met oneffenheden, groeven, scheuren voor mos erin. De plek naast zijn vader is nog vrij, er groeit gras. Het graf van Jeroentje ligt een blok verder, hij ziet het terwijl hij op een bankje gaat zitten.

In de verte loopt de vrouw langs de doorzichtige coniferen, verdwijnt even achter de aula. Dan verschijnt ze weer, haar gezicht, nog een lichte vlek, zwevend boven de strak gesnoeide laurierstruiken. Toch ziet hij haar duidelijk voor zich: het wat kinderlijke voorhoofd, de ernstige blik, de rechte wenkbrauwen die pas aan het eind een beetje naar beneden buigen, het haar in krullen omhoog springend, de sproetige huid op neus en wangen. Voor haar mond verwaaien witte wolkjes. Ze staat stil bij het graf, haar zwarte jas waait open, ze hurkt en schikt de bloemen.

Edwin begint zijn ademhalingen te tellen. Bij de zevende staat hij op en voegt zich bij haar. Ze glimlacht, het gaat vanzelf. Ze praten en praten, heen en weer wandelend tussen de graven praten ze over hun dierbaren, hun verlies, hun pijn – het is alsof ze altijd met elkaar hebben gesproken en terwijl ze midden tussen de graven lopen, lijkt het leven overal op te stijgen. Edwin ademt diep in, zuigt het op tot in het diepst van zijn longen, raakt verdoofd van geluk. De koude is verdwenen, hij kan spreken, juichen, zingen. Nu durft hij alles te vragen.

'Ja, mijn zoontje is verdronken.'

'Is hij in een sloot gevallen?'

'Nee,' – ze buigt haar hoofd en begint snel te fluisteren – 'hij is in de achtertuin verdronken. In de vijver. Ik lette altijd zo goed op. We waren samen in de tuin. Toen rinkelde de telefoon. Ik liep naar binnen en natuurlijk hield ik hem in de gaten. Het was een onbekende, hij wilde maar twee minuten.'

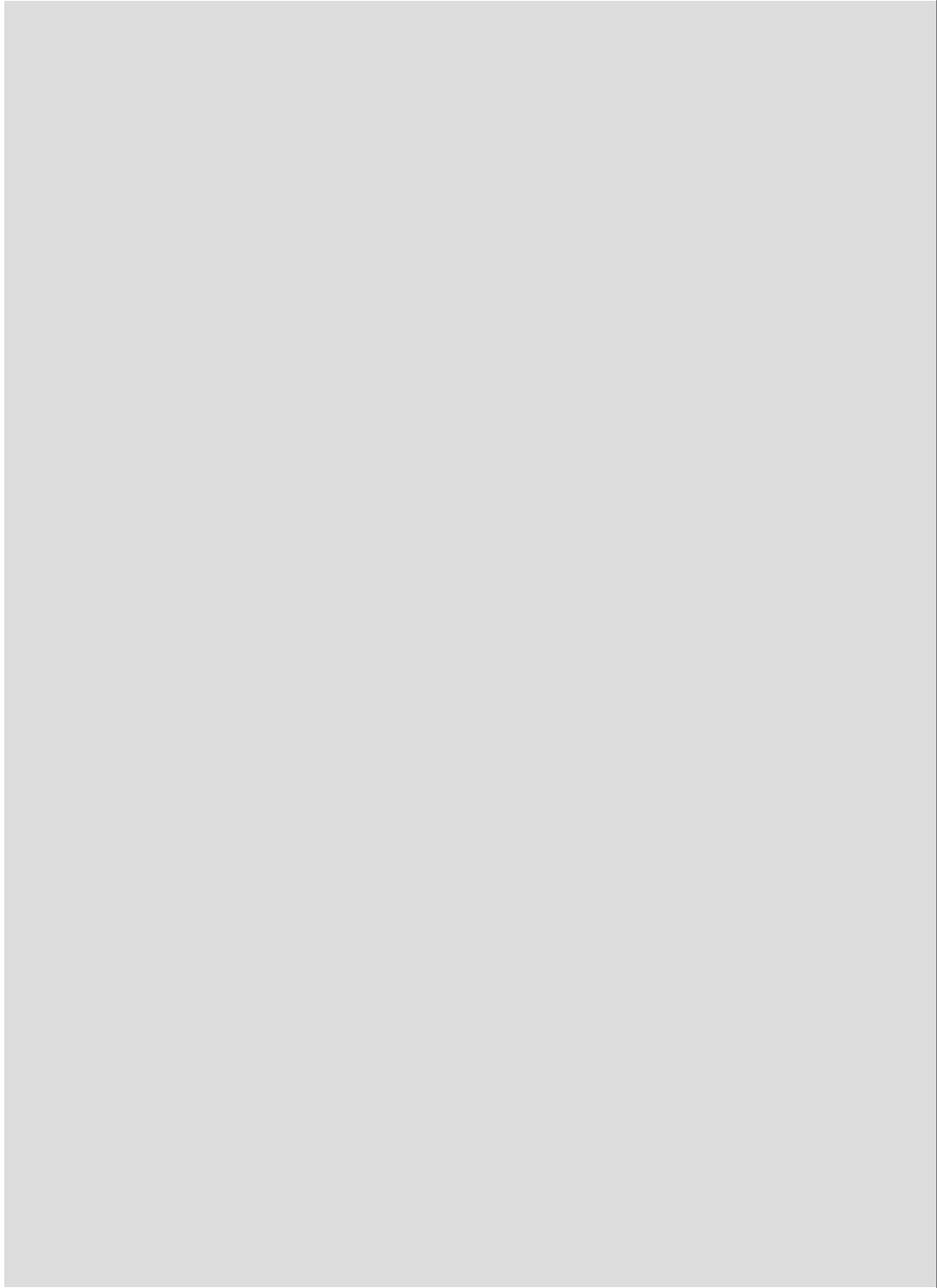
Ze fluistert steeds sneller en zachter, is bijna onverstaaanbaar.

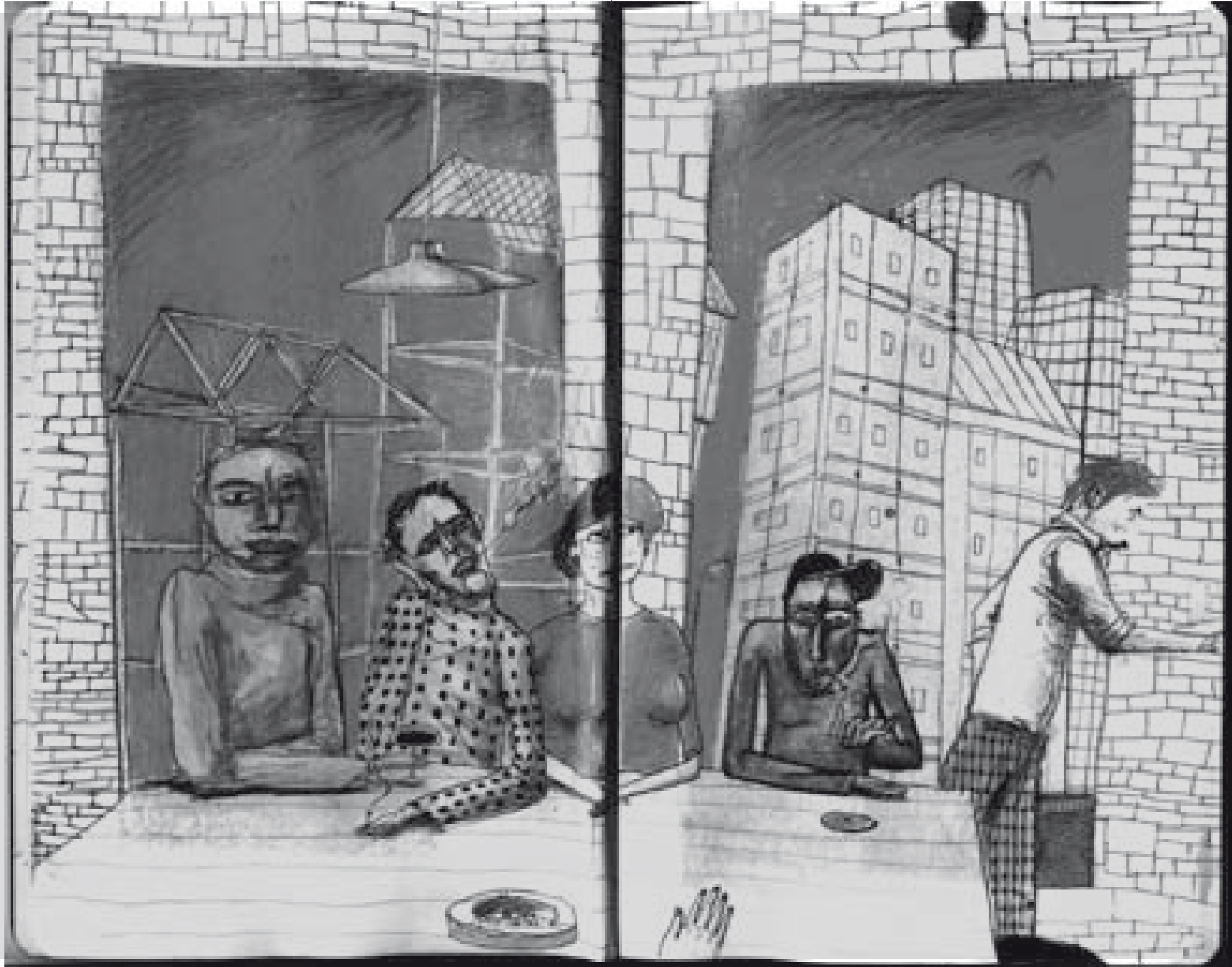
'Hij vroeg naar mijn januari-inkopen. Voor een marktonderzoek. Die vent had zo'n mooie stem. Door die stem werd ik weggevoerd. Toen de enquête voorbij was, was het te laat.'

Het sneeuwde al en het zou nooit meer ophouden. Hij gooide alvast al zijn kleren uit. Het was tijd.

SWAHILI
MOLESKINE

P.53
SWAHILI

Een voornemen

Michel Ramaker

'Come in!' exclaimed the ghost. 'Come in and know me better, man.'
- *A Christmas Carol, Charles Dickens* -

De laatste avondschemering van het jaar, besefte Chris Baak, was zo'n tien minuten geleden begonnen: het einde van een dag die nooit echt dag werd. Hij was weer achter het stuur gekropen van de grote bestelbus en vinkte nu het een na laatste adres op de routelijst aan: bestelling afgeleverd en betaald. Toen hij van het klembord opkeek ervoer hij de straat als in stille afwachting van vanavond. De lichte nevel die de dag gekenmerkte, was nu in heuse mistflarden aan het overgaan; kruitdampen maakten de windstille zichtbaar, knus verlichte woonkamers aan weerszijden van de straat verrieden onbedoeld de opgelaten stilte buiten.

Een dof geluid van sluitende deuren achter.

'Zo,' zei Emjé toen hij op de bijrijderstoel neerplofte.

'Zo,' zei Chris. Hij legde het klembord achter het raam.

'Waarom geven mensen zeven vijftig?' zei Emjé. Hij zakte onderuit, legde zijn voeten op het dashboard. 'Zeven vijftig. Man, hoe verdeel je dat? Geef een tientje, ieder de helft.'

'Mensen zijn niet verplicht om ons fooi te geven.'

'Een vijfje, twee euro en dan nog eens vijftig cent. Jezus, die lui hebben er echt op zitten rekenen.'

Chris startte de bus. 'Ga normaal zitten.'

Normaal zitten betekende kaartlezen en commentaar leveren op het verkeer.

'Het schemert,' zei Chris toen ze de straat uitreden. Hij wachtte een reactie af maar Emjé zweeg. 'Eigenlijk begint het nu pas, vandaag... Oud en Nieuw.' Weer die stilte.

'Je ken,' zei Emjé toen ze vanuit de stille zijstraten de Papsouwselaan opdraaiden in de richting van de Krakeelpolder, de kleine woonwijk ingeklemd tussen het Westerkwartier, de hoogbouwwijk Poptahof en het Hof van Delft. Hij pakte het klembord en bekeek de routelijst. Na ieder adres vandaag had hij de routelijst in handen genomen, oogwaarschijnlijk zomaar, de volgende aflevering in zich opnemend.

'Begaande grondje en het lage tarief,' zei hij.

'Die vitrinekast?'

'Ja. Eigenlijk zouden ze die dingen in het hoge tarief motte flikkeren. Loodzwaar, die bouwpakketten. Al dat glas en zo... oh kijk.' Boven de bebouwing klapte een vuurpijl uiteen in een wazig ogend blauw en rood boeket. 'Die dingen kosten vijftentwintig per stuk, op zekers man. Me broer heb die dingen. Echt, die koppen zijn zo dik.' Met zijn vingers gaf hij de omvang aan: bijna vijftien centimeter.

'Zijn jullie daarvoor niet een beetje te oud?' vroeg Chris.

'Zuipen man, vannacht ga ik zuipen. Echt, ik zuip me het lazerus... hé, hoe oud ben jij nou helemaal?'

'Laat maar.'

'Voel jij je er te goed voor?'

Chris zweeg. Hij wist het niet. Nee, geen vuurwerk vannacht. Champagne misschien, misschien één glas champagne klokslag twaalf uur, tot een uur of één wakker

blijven en zich dan door de slaap laten overvallen, misschien wel eerder. Natuurlijk, hij zou vanavond bij vrienden langsgaan. Gezamenlijk die laatste uurtjes aftellen, een spelletje schaak, elkaar de goede voornemens uit het hoofd praten. Komend jaar zou hij dit baantje opzeggen om eindelijk aan een studie psychologie te beginnen. En nee, daarvan liet hij zich niet meer afbrengen. Het was genoeg: dat sjouwwerk, de lange dagen; de baan die ooit als tijdelijk begonnen was. Hij had het moment steeds opnieuw uitgesteld maar binnen nu en een paar weken zou hij alsnog zijn ontslag nemen. Waarschijnlijk per brief of misschien wel zoals sommige anderen het deden: gewoon niet meer komen opdagen. Hoe deden die anderen dat toch, dat van de ene op de andere dag wegblijven, in het niets verdwijnen? De wereld was groter dan Anton&Zn Transport, zoveel groter – natuurlijk, maar toch... kon hij zomaar wegblijven? Een telefoontje dat hij per direct ergens anders werkte? Zijn laatste salaris mislopen? *Jij ons een kunstje flikken, dan geen geld!* Dachten die anderen daar nooit over na? Over dat geld?

‘Hé?! Zit je te pitten?!’ Emjé smeedt het klembord op het dashboard. ‘Ik zat tegen je te praten, man.’

‘Niet zo gooien met dat ding. Ik ben gewoon moe.’

‘Moe?! Nou, ik neem het zo van je over.’

‘Zou het?’

Emjé smaalde. ‘Ton ken me niks maken als ik mijn rijbewijs heb.’

‘Anton hoeft je geen wagen mee te geven.’

‘Wedje leggen dat hij dat wel doet? Als ik straks me eigen wagen heb... Ik ben schijtziek van dat bijrijden.’

Chris keek naar opzij. ‘Waarin verschilt mijn werk dan met dat van jou?’

Ze reden de Krakeelpolderweg op, voetstaps; het verkeer stond tot aan de verkeerslichten vast. Bij de verkeerslichten aangekomen sloegen ze linksaf de woonwijk in. De Krakeelpolder bestond uit een aantal smalle straten met aan weerszijden lage flatjes. Midden in het wijkje lag een groot plantsoen waar een groep jongens bezig was vuurwerk af te steken: donderslagen, strijkers misschien. Chris stuurde de bestelbus de Schobbelaarstraat binnen. Stapvoets reden ze langs de bebouwing tot ze het huisnummer vonden. Het adres bleek een woning waarbij een kleine trap beklommen moest worden om op een bordesje bij de voordeur te komen. Aan de zijkant van het bordes was een rolstoelliftje gebouwd.

‘Oudjes,’ zei Emjé.

Chris pakte het klembord en de bestelbon. De vitrinekast was in de winkel volledig voldaan, alleen de bezorgkosten stonden nog open.

‘Oudjes ja,’ zei Chris. ‘Zelfstandig wonend, goed van vertrouwen aan de bon te zien.’ Hij keek naar het grote raam naast de voordeur. Een schemerlampverlichte woonkamer in kerststemming; in het raamkozijn lag een guirlande waarin kleine, gelige lichtjes brandden.

Het was Emjé die als eerste uitstapte. Chris zag hoe hij voorlangs de bestelbus liep, het bordes besteeg en aanbelde, als altijd. Dat was zijn taak, zijn professie: aanbellen om te zien of klanten ook daadwerkelijk thuis waren. Eerst aanbellen, dan uitladen: zo luidde de ongeschreven wet van het bezorgen. In het plantsoen ontstak de groep een

ratelband. Knetterend ontbrandde het ding; kruitdamp steeg van het veld.

Nee, hij zou een brief sturen en zijn maand opzegtermijn uitdienen. Daarom verschilde hij waarschijnlijk van vele andere jongens, daarom ook was hij vanaf het begin af aan bestuurder en iemand als Mark-Jan bijrijder. Zelfs in dit soort werk bestond blijkbaar hiërarchie.

Chris stapte uit en liep om de bestelbus heen om aan de achterzijde de deuren van de laadruimte te openen. Het rook naar kruit en vocht in de lucht, naar kou hoewel het niet echt koud was.

‘Bezorgdienst,’ hoorde hij Emjé zeggen, zijn stem klonk enigszins gedempt. Verbaal was Emjé niet handig met klanten. Na zijn standaardopening viel hij doorgaans stil. *Bezorgdienst*, daarmee mochten klanten het doen. Geen goedemorgen, goedemiddag of goedenavond, alleen de mededeling *bezorgdienst*. Het was niet langer vermakelijk of gênant, het was deel van het werk.

In de laadruimte sjoerde Chris de spanbanden los die het bouw pakket tegen de achterwand hielden. Voorzichtig liet hij het pakket tegen zijn lichaam leunen toen hij de laatste spanband losmaakte. Emjé klom de laadruimte binnen en gezamenlijk tilden ze het pakket de bestelbus uit. Half in de deuropening, half op het bordes stond een vrouwtje. Ze leunde over haar rollator en toen de twee bezorgers de trap opliepen, stapte ze terug de woning binnen.

‘Mevrouw Tervelde-Heugelink?’ vroeg Chris even later, de naam op de bestelbon bestuderend. Ze stonden inmiddels in een smalle gang, het pakket tussen hun in. Het huis was warm en stil. Aan de muren hingen oude prenten van stadsgezichten, naast de deur met glas-in-loodraampjes die vermoedelijk toegang gaf tot de woonkamer hing een smal houten kruis. Een hanglamp met stoffen kap verspreidde zachtgeel licht, wierp schaduw in de ganghoeken.

Een stem klonk. ‘Cobie!’

‘Mijn man,’ zei Mevrouw Tervelde verontschuldigend. Haar handen klemde zich stevig om de handvatten van de rollator, haar armen trilden een beetje.

‘Waar wilt u het pakket hebben, mevrouw?’ vroeg Chris.

‘Zetten jullie de kast ook in elkaar?’

‘Helaas, mevrouw.’

Nogmaals klonk de stem, klaaglijk. ‘Cobie!’

Mevrouw Tervelde opende een deur aan het einde van de gang. ‘Lieverd?! Ze zetten de kast niet in elkaar.’

Chris keek van de vrouw naar Emjé die ongedurig het pakket in zijn handen nam en aanstalten maakte om het ding op te tillen. Chris schudde zijn hoofd en maakte een klein vingergebaar. Wacht even.

Het gesprek van de vrouw met haar man was niet veel meer dan wat gefluister over en weer: onafgemaakte zinnen, halve woorden. Uiteindelijk draaide Mevrouw Tervelde zich naar hun om en zei: ‘Willen jullie werkelijk niets in elkaar zetten?’

Emjé wilde het woord nemen maar Chris viel hem in de rede. ‘Helaas ligt dat buiten onze taak, mevrouw. Wij hebben te veel adressen op een dag af te werken om ook nog eens de producten voor de klant te monteren.’ De mededeling rolde vlotjes uit zijn mond, te vlotjes naar zijn zin. ‘U zou contact met de winkel kunnen opnemen of...’

'Mijn man is ziek.'

'Ik snap het.'

'Jullie zetten dus niets in elkaar?'

'Excuses.'

Ze stapte opzij en gebaarde de kamer binnen te gaan.

Emjé pakte het pakket van de grond en sjuowde het de kamer binnen. Chris volgde, de bestelbon tussen het klembord stekend.

De kamer was door gordijnen verduisterd maar werd zijlings door het ganglicht beschenen. Tegen de muur stond een bed waarin een man lag, zijn gezicht naar de kamerdeur gekeerd en zwaar ademend toen de bezorging binnenstapte. Het was er benauwd en het rook er naar zweet en urine.

'Goedenavond,' fluisterde Chris.

'Zo, dat is em dan,' fluisterde Emjé toen hij het pakket tegen de tegenoverliggende muur neerzette. Het was zijn zinnetje dat bij ieder adres altijd weer bovenkwam, desnoods op fluisterton.

Vanuit het bed klonk onverstaanbaar gemompel gevolgd door het schrapen van de keel. De man draaide zich op zijn rug en staaarde naar het plafond, zijn armen slap langs zijn lichaam, de handen – de vingers – trillend op het beddengoed.

Weer op de gang nam Chris het woord. 'Ik zie dat alleen nog de bezorgkosten voldaan moeten worden.'

'Alles is betaald.' Ze had de rollator losgelaten, leunde nu met haar linkerhand tegen de muur; in haar rechterhand hield ze een portemonnee geklemd.

'Bezorgkosten betaalt u aan de deur,' zei Emjé. Hij was zo ver mogelijk de gang weer ingelopen en stond nu in de nog geopende buitendeur naar het plantsoen te kijken waar de groep nog altijd bezig was met het afsteken van vuurwerk en probeerde ondertussen het gesprek tussen Chris en de vrouw te volgen.

'De bezorgkosten kunnen helaas niet in de winkel voldaan worden, mevrouw,' zei Chris. 'Wij zijn alleen door die winkel ingehuurd, begrijpt u? En ik moet ook uw handtekening voor ontvangst vragen.' Hij hield haar het klembord voor en gaf haar een pen.

Mevrouw Tervelde knikte, zette haar handtekening op de adressenlijst: een T vergezeld van een aantal elegante krullen. Toen gaf ze hem de pen terug. 'Zijn jullie de hele dag al onderweg?'

'U bent onze laatste klant.'

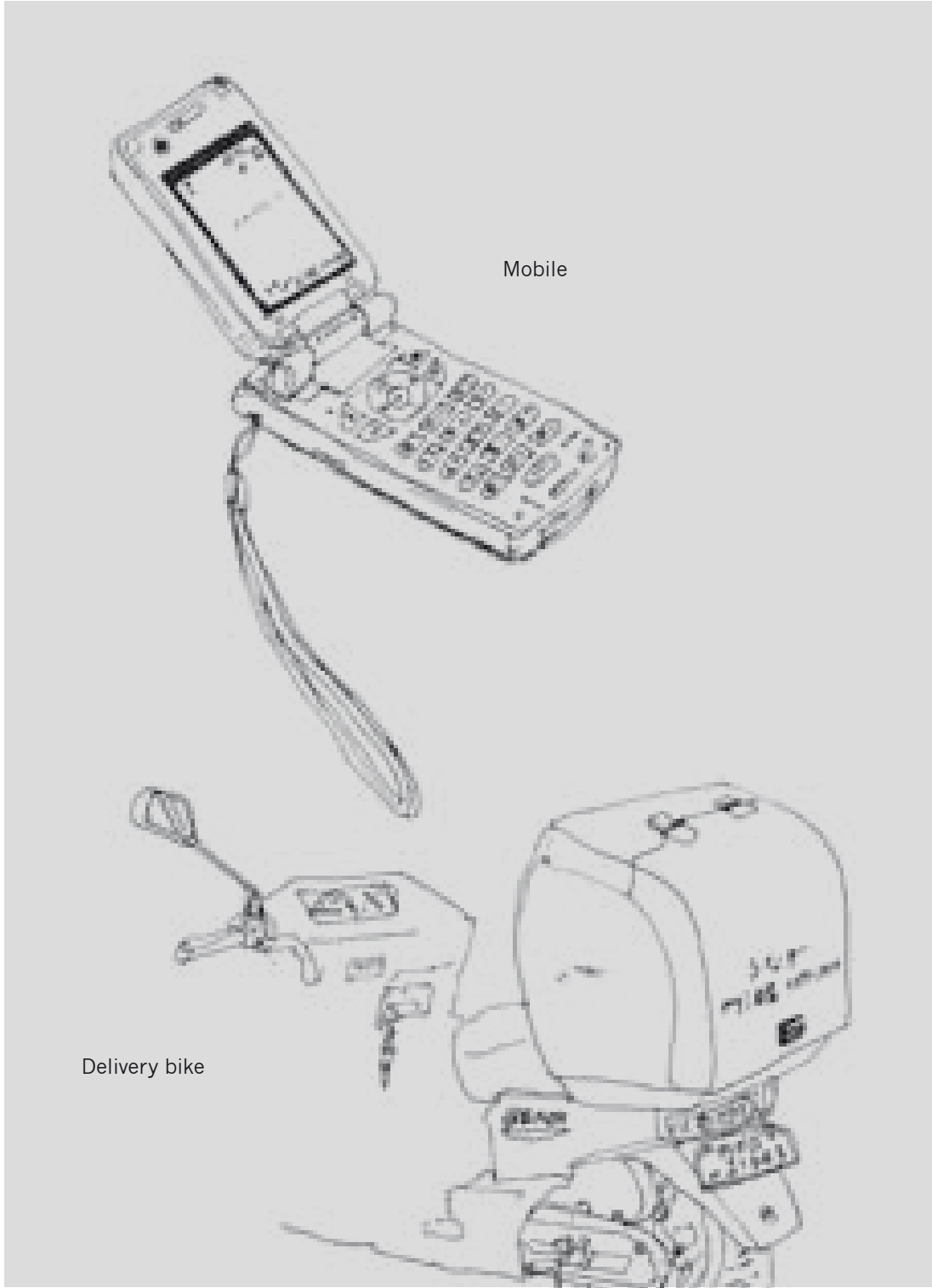
Een ogenblik leek ze na te denken, nam toen de portemonnee, stopte het geld in zijn handen en pakte haar rollator. 'Het is al avond.'

Chris keek langs Emjé naar buiten. Vanuit de verlichte gang oogde de straat mistig, donker; de bestelbus stond net uit het zicht. Een schelle fluittoon gevolgd door een knal. Daarna was het stil.

'Inderdaad,' zei hij. 'Ja... het is al avond.'

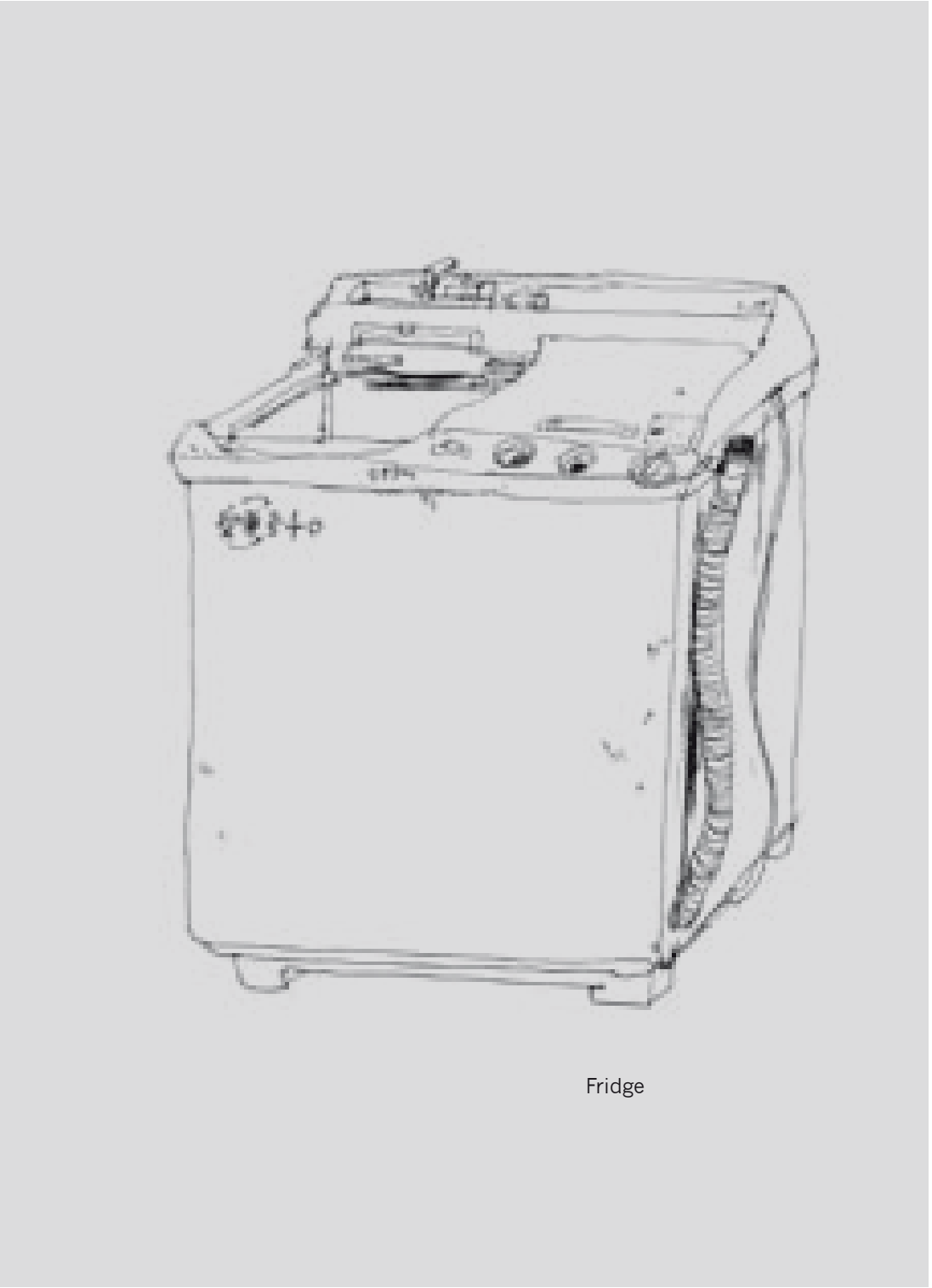
RICO
MACHINES

P.67 RICO

Mobile

Delivery bike

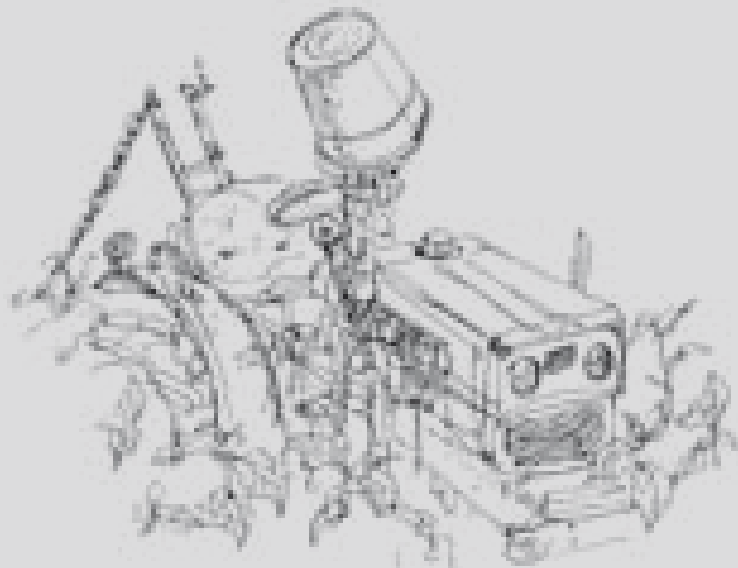

Fridge

Speaker

Tractor

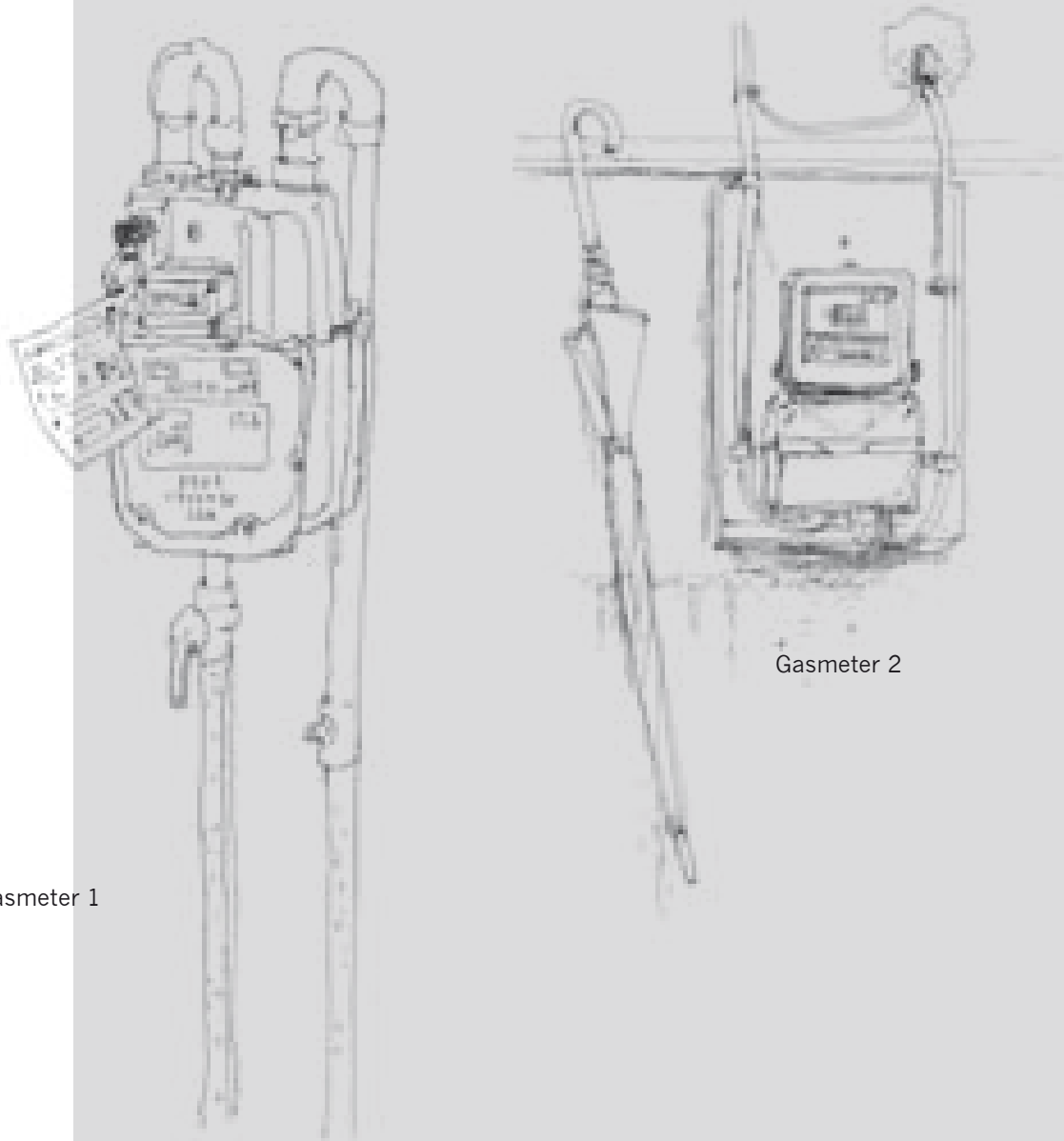

Rice cooker

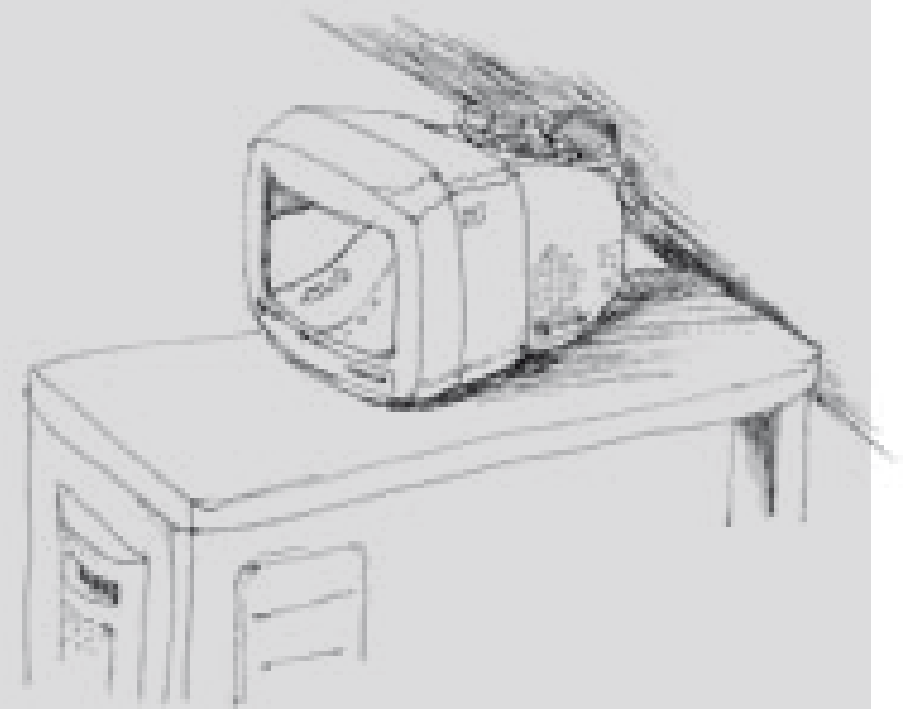
Vending machine

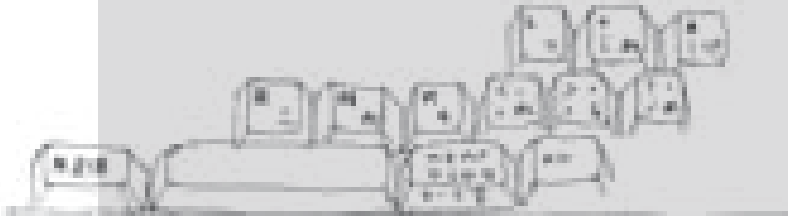
Gasmeter 1

Gasmeter 2

TV

Keyboard

Teakettle

Alles onder controle

John Toxopeus

Nee, hij verveelt zich niet sinds hij met pensioen is. Een jaar alweer. Hij zegt dat hij alles onder controle heeft.

Hij houdt van duidelijkheid, van structuur. Chaos verafschuwt hij, zoals anderen herrie, harde muziek, geschreeuw. 'Chaos dient bestreden te worden. Desnoods met harde hand,' zegt hij soms. Dan lachen de mensen. 'Typisch Frits,' zeggen ze dan.

Hij staat niet te laat op. Om kwart voor tien. Hij ontbijt, luistert naar het nieuws, steekt, wanneer zijn vrouw commentaar wil leveren, zijn hand op, een stopteken, en leest daarna de krant. Vooral het regionale nieuws interesseert hem. En de ingezonden brieven natuurlijk. Daarna wordt de krant weer opgevouwen, zorgvuldig. Desnoods nog een keer totdat je niet meer ziet dat die is gelezen. 'De krant is een heer,' zegt hij.

'Ik wou dat het waar was,' reageert zijn vrouw.

Wat ze bedoelt begrijpt hij niet. Dat geldt voor meer dingen. Hij hoort het maar hij snapt het niet. Vragen om uitleg doet hij niet meer. Dat leidt tot discussies. Discussies die beginnen met: je luistert niet. Discussies waar hij geen touw aan vast kan knopen. Net als haar kapsel dat voor veertig gulden per keer wordt geverfd. Ze loopt weken rond met twee kleuren haar. Het uitlopende witbleke vanaf haar hoofdhaar en de rood-bonte kleur van IJsselvee of van roestige spijkers, afhankelijk van wat de Libelle haar voorschrijft. Tot hij zijn salaris weer krijgt.

'Ik krijg er dezelfde kleur nagellak bij,' zegt ze als hij een opmerking maakt.

Na de krant maakt hij zijn wandeling. Een uur, anderhalf uur, dat hangt ervan af. 'Waar mijn voeten mij brengen,' zegt hij. 'En afhankelijk van het weer.' Soms pakt hij de fiets, zodat hij ook in de nieuwbouwwijk komt. Dan rijdt hij langs het kanaal. Daar hangt de weë lucht van verrotting. Er drijft fruit, appels, bananen, brood met worst en kaas in flarden plastic, van langsfietsende jeugd. Hij speurt naar de ratten die goud glanzen als ze uit het water komen en de zon schijnt. Ze zijn snel, gewiekst, je kunt veel van ze leren. Je moet wel uit hun buurt blijven. Er wordt voor gewaarschuwd op school. Ze veroorzaken smerige ziektes.

Maar lopen is beter. Onhebbelijkheden, nonchalant gedrag, je ziet het eerder, je bent er sneller bij. Je maatregelen neem je zorgvuldiger, hebben meer resultaat. Het gaat om de details. Altijd. Nu en toen hij nog werkte. Er is geen verschil. Een scherpe blik, daar heeft hij steeds profijt van gehad. Net als zijn werkgever.

Hij zat op de afdeling giro-opdrachten, nauwkeurig en verantwoordelijk werk. Hij genoot ervan. Vrije dagen liet hij uitbetalen, zoveel hij maar kon. Maar er kwamen elektronische lezers, die sneller werkten en secuurder. En veel goedkoper. De afdeling werd opgeheven. Iedereen kreeg een afkoopsom, sommigen een jaarsalaris, maar hij mocht blijven.

'Je was zeer oplettend,' zei zijn chef. 'Zelden een misser. Nooit eigenlijk. Niet alleen je eigen werk, ook dat van je collega's hield je in de gaten; zelfs hun werktijden. Niets ontging je. Daarvoor wil de dienst je belonen. Jij wordt niet ontslagen.' De chef grijnsde. Grote witte tanden. 'Ikzelf ga naar de gemeentegiro Amsterdam. Een volgende reorganisatie. Een nieuwe uitdaging.'

Zijn chef die lachte. Het kon niet anders, dat kwam door die uitdaging. Wel vroeg

hij zich af wat hij moest gaan doen. Wat zijn uitdaging was. Hij dacht aan de sommen geld die iedereen kreeg, maar vond dat hij niet zo moest piekeren. Ze hadden het beste met hem voor. Hij werd niet ontslagen. Dat was een beloning. Met dat geld kwam het goed bij zijn afscheid, over twaalf jaar. 'Houd daar maar rekening mee,' zei hij tegen zijn vrouw toen hij thuis kwam.

De afvloeiingsregeling zorgde op de afdeling voor een hoerastemming. De collega's gaven een feest. Dat hij niet werd uitgenodigd vond hij wel merkwaardig. Het was een teleurstelling.

Zijn vrouw had al een nieuwe rok en dure schoenen gekocht, waarmee ze wilde dansen. 'Want jij mag blijven. Wij zijn toch een beetje het middelpunt, Frits,' had ze gezegd.

Hij wist niet eens waar het was. 'Kan je zien, waar jaloezie toe kan leiden,' zei hij.

Tijdens zo'n wandeling treft hij het soms. Dan heeft hij een onverwachte meevaller. Zoals die zonnige voorjaarsdag. Vrouwen lopen voor het eerst zonder jas en met open schoenen. Een van hen zet haar fiets dwars op de stoep, zodat je er nauwelijks langs kan. Ze loopt de slagerij binnen. Hij graait in de linker zak van zijn colbertje, naar het plastic doosje dat hij altijd bij zich heeft. Samen met een Zwitsers zakmes met zeven functies en een flesje nagellak dat de kleur heeft van opgedroogd bloed aan de rechterkant. Hij bedenkt zich. Hij verplaatst de fiets iets, draait het stuur naar de andere kant zodat de standaard nauwelijks steun meer geeft. Hij kijkt naar het vlees in de etalage en glimlacht naar het meisje dat takjes peterselie bij de koteletten en varkenshaasjes legt. Het is niet druk binnen. Er komt een man met een hondje aan. Hij heeft geluk. Hij haat honden. Die slaafse volgzaamheid, daar gruwet hij van. Als het beest vlakbij is, moet hij ook weer verder. Hij schampt langs de fiets. Het keffertje jankt, zijn baasje vloekt en hijzelf scheldt op de proleten die de stoep blokkeren. De vrouw stormt naar buiten en gaat tekeer tegen de hondenliefhebber, die wegloupt met het dier in zijn armen. Het riempje sliert over de grond. Aan dat ritmisch schokkende achterpootje denkt hij nog altijd als hij een hond ziet. Dat zijn glimlach verkeerd wordt uitgelegd, vindt hij niet erg.

's Avonds schrijft hij een brief aan de krant waarin hij zich beklagt over het onfatsoen van fietsers. Niet alleen mijn medeburgers hebben hiervan te lijden, maar ook onze dieren worden het slachtoffer zoals ik vandaag weer meemaakte, schrijft hij.

De week daarop prijst iemand hem om zijn ingezonden stukken. Om zijn strijd tegen onfatsoen. Hij knikt. Zo voelt hij het ook. Onfatsoenlijk gedrag, dat roept zijn agressie op. Dat kan hij niet tolereren. Dan zoekt en vindt hij de zwakke plek. Dan komt hij in actie. Zoals hij dat deed bij de dienst, in zijn nieuwe functie, de nieuwe uitdaging. Secuur, onopvallend, doeltreffend. Eigenschappen die hij die periode ontwikkelde tot effectieve instrumenten gericht op correctie en vergelding.

Zijn nieuwe baan was een schot in de roos. Bankopdrachten die niet gelezen konden worden door het elektronische oog kwamen bij hem terecht. Alleen bij hem, in een kamertje met sterke lampen. Beslissen of er een één stond of een zeven, een punt of een komma. Hier werd het geld verdiend, bepaald of er honderdduizend of een

miljoen gulden werd overgeschreven. Soms kwam hij in de verleiding om een fout te maken. Een stomme afstraffen van iemand die het hele bedrag voor de komma had uitgeschreven. Maar dan schudde hij zijn hoofd, en onderdrukte een huivering, zoals bij een dwanggedachte wanneer hij achter een krijsend kind staat en de trein komt eraan. Zo'n gevoel dat gepaard gaat met een tinteling van de onderste bilspieren, die pas weer verdwijnt als hij naast het kind een paar vrouwenbenen ziet of een neger met een starre blik en een rugzak.

Evenals honden verafschuwt hij kinderen. Kinderen veroorzaken problemen. Ze zijn brutaal en onvoorspelbaar. Ze irriteren hem mateloos. Ze schelden als ze zien dat je half struikelt over een tuinslang waaraan plotseling wordt getrokken door een man die zijn auto wast.

'Hé, ouwe lul, kijk uit waar je loopt,' roept een joch dat helpt en met een natte borstel in zijn richting zwaait.

Hij komt langzaam overeind terwijl hij met een hand in de zijzak van zijn colbert het plastic doosje opent. 'Wat zijn dat voor manieren,' roept hij terwijl hij de slang oppakt en van zich afgooit. Als hij weer doorloopt ergert het hem dat hij een rode punaise heeft gebruikt in plaats van een gele of groene, de kleuren van de slang.

'Sorry,' roept de man vanachter de auto.

Nee, het gaat niet altijd naar wens. Soms gaat er bijna iets fout en kan hij een ongeluk maar net voorkomen. Hij ziet het regelmatig. Kinderwagens die achter auto's worden neergezet terwijl jonge moeders met de rug er naartoe boodschappen uit winkelwagentjes in de achterbak laden. Onverantwoord gedrag. Een klein zetje is voldoende om de kinderwagen aan het rollen te krijgen. Toen hij nog net de handgreep kon grijpen voordat een aanstormende auto zijn verwoestende werk kon doen, werd hij overladen met dankbetuigingen. De snikkende vrouw nam hem mee naar een drankenzaak waar hij een fles uitzocht. Ja, Famous Grouse mocht ook.

Dankbaarheid, daar geniet hij van. 'Je zult eens wat beleven,' zei hij tegen zijn vrouw toen de dag van zijn vijftienvig jarig jubileum naderbij kwam.

'De schoenen kunnen nog,' zei ze. 'Die heb ik weinig gedragen. Maar een nieuw rokje koop ik wel, Frits.'

'Natuurlijk,' zei hij, 'en we gaan allebei naar de kapper.'

Zijn vrouw wachtte in de auto. In de hal was alles normaal. De receptioniste die niet eens opkeek, de collega's in de lift die hij slechts van gezicht kende. Ze spelen het goed, dacht hij. Maar toen hij het licht aandeed in zijn kamer en de felle lampen net als anders alleen de gesorteerde stapeltjes giro-opdrachten glimmend blauw deden oplichten, wist hij genoeg. Hij haalde de kunststof gerbera's uit het vaasje dat op de stalen ladenkast stond. Een lege kast, die er was om de kamer wat voller te maken. Hij schudde het water eraf en nam ze mee naar de auto, voor zijn vrouw. Dat zou haar vertederen.

Die middag nam hij met trillende handen twee foute beslissingen met grote consequenties. Daarna ging het hem steeds makkelijker af. Dat niemand wist dat hij er wat

mee te maken had, hield hem op den duur niet meer bezig.

Toen hij met pensioen ging werd hij toegesproken door de personeelschef die hem een dinerbon van vijftig gulden overhandigde. Hij werd voorgesteld aan zijn opvolger, een Marokkaanse jongen van de postkamer. Iemand die ook een kans moest krijgen, werd hem verteld.

Het is markt en druk in het centrum. Hij pakt de fiets. Gisteravond heeft hij de zij-kanten van de trappers ruw gevijld.

‘Moet ik nog wat voor je meenemen, schat?’ vraagt hij zijn vrouw.

Ze lakt de nagels van haar tenen. Dat is precies werk. Het vergt haar uiterste concentratie. Ze hoort hem niet.

Hij fluit een deuntje van een commercial. Hij heeft alles onder controle.

’s Avond schrijft hij een brief over de hufters en asocialen die hun auto’s parkeren waar ze maar willen, op de stoep en op de fietspaden. Het zou me niet verbazen, schrijft hij, als iemand daar eens zijn woede op koelt.

Later die week leest hij de brief voor aan zijn vrouw. Na het nieuws.

‘Frits, ik ben trots op je,’ zegt ze. ‘Bij de kapper hebben ze het vaak over je. Een goed mens, zo noemen ze je.’ Ze staat op omdat er aangebeld wordt. ‘Twee heren voor je,’ roept ze door de gang.

Hij loopt naar de deur. Hij voelt in de zak van zijn jasje. Het zakmes, het flesje nagellak. Een van de mannen heeft een krant in zijn hand. Het is de krant van vandaag. Slordig opgevouwen. De man vouwt de krant dubbel en slaat ermee tegen de zijkant van zijn been.

Ton sur ton

Ben Slachmuylders

Het gaat ontzettend makkelijk om iemand te vergeten, het is doodsimpel. Je vergeet gewoon heel even hun bestaan. Het doet er niet meer toe wat er volgt of geschiedt, jij moet blijven pretenderen.

Als je wilt leven in een zorgvuldig geblazen luchtbel raak je op de duur bang voor de knal. Het doet er evenmin aan toe wat er in het verleden gebeurd is. Het heden is nu en proberen herinneringen te laten vervagen is wat er je rest. Eens je zachtjes omsloten wordt door de opake wanden van de luchtbel is het moeilijk te verdragen dat je ooit weer zal moeten landen. Valsspelen met de werkelijkheid is net als leven op gestolen tijd of zwart geld hanteren bij de lokale kruidenier.

Ik leerde haar kennen dat eerste jaar op de universiteit. Toen ik vol frisse idealen en levensmoed begon aan mijn studie taal- en letterkunde. Ik voelde me er verloren in mijn eigen vel en sloot me op met eindeloze meters boeken. Doch soms is het leven een grote toevalligheid en word je meegevoerd op zijn elan. Die ene dag had ze toevallig haar hemdje met vleermuismouwen aan en stootte ze mijn hele lessenaar om. Later zou ze me toevertrouwen dat ze dat al gepland had vanaf het moment dat ze me voor het eerst bemerkte in de lessen.

Ik zie er denk ik nogal aandoenlijk uit. Heel klein en schattig. Alras leerde ik haar beter kennen en werden we wat in de volksmond zo mooi 'boezemvriendinnen' heet.

Gaandeweg begon ik steeds meer bij haar op kot rond te zwerven, dan speelden we kaart tot laat in de avond, dronken we en lispelden we dat er niets tussen ons zou komen. Het deed me een beetje denken aan de sfeer die er hing in de kleuterschool. Toen liefde nog een kinderspel leek en je alle tijd had om op te groeien.

Dat jaar bleven we beiden zitten en vroeg ze me bij haar in te trekken, aangezien ze toch ruimte en geld teveel had. Ik wou niets liever en toch aarzelde ik. Zouden al haar humeurwisselingen en de haren in de douche me niet doen walgen? Uiteindelijk maken alleen de risico's je leven boeiend, dus hapte ik toe.

Mijn vertrek leek haast een volksverhuizing en ik werd een wezenlijk deel van haar leven. We schreven onze beider namen op de deurbel en bleven ronddartelen in ons eigen kleine vacuümpje.

We leefden een tijdje vreselijk gelukkig. Soms lag ik op haar buik en vertelde ze me dat de wereld draaide om nuances. Dan legde ze me met heel veel geestdrift het subtiele verschil uit tussen oprecht en eerlijk. Daarover kon ze dooremmeren over incorrecties en onrechtvaardigheden. Op andere dagen stonden we hele dagen in de krappe keuken te experimenteren met enchiladas en guacamole tot ze plotsklaps een klodder in mijn gezicht zou gooien en we er de brui aan gaven. Eigenlijk liet ik haar maar betijen, achteraf gezien. Zij was de motor die mijn leven aandreef en verre van op een zuinige manier. Ze waaide door mijn leven als een draaikolk die alles op haar weg meesleurt. Zij was mijn omega en alfa. Buitenissigheden waren haar niet vreemd, zo rook ze altijd een beetje naar vis wanneer je haar op een onbewaakt moment trof. Ze overleefde quasi op tonijn uit blik. Haar credo luidde dan ook dat er niets in het leven belangrijker was dan blikjes tonijn en zwangerschapstests. Ze stockeerde een veertigtal blikjes tonijn onder de afwasbak en onze badkamer propte ze vol met zwangerschaps-

tests en scheerschuim. Als je leeft in een oase van promiscuïteit gebeuren er wel eens stommiteiten.

Haveloze linkse rakkers die ze oppikte in het wereldje vol bohemiens, waar ze haar opgang maakte. En ik, ik sloeg het doodskalm gade, ik las nog een tekst meer, zocht naar het exacte woord dat alles zou verklaren. De jaren verstreken, we studeerden af, vonden werk, zij had occasionele liefjes die ik dan met de nodige afgunst behandelde, we verhuisden naar een eigen appartementje, ik ging werken en zij probeerde voet aan wal te krijgen in het kunstenaarscircuit.

Kortom we leefden alsof elke dag de laatste was, we evolueerden naar min of meer rechtschappen volwassenen.

En juist wat onze verhouding zo typeerde was de dunne lijn tussen feeëriek fantasie en onze eigen te verwaarlozen existentie. Bijvoorbeeld: dan belde ik met de telefoon van het werk naar ons huis en vertelde haar dat ik in de Moezelstreek een flesje witte wijn wou drinken en naar het weelderige landschap wou kijken, dat het echt mooi zou zijn. Nog voor ik mijn sleutel dan in het slot kon steken, zwaaide ze de deur al open met een fles wijn in de hand. Fruitige witte wijn dronken we en we staarden heelder tijd naar het doek dat ze had gemaakt van 'Zonsondergang over heuvel en een verweerde bank'.

Ze vertelde me dat in die bank de zin 'For Richard Spengler who loved to sit here and watch over the meadows' gegraveerd stond.

Dan moest ik haar beloven dat ik later ook een in memoriam voor haar zou maken. Ik legde heur haar achter haar oren en vergat het verder.

Op andere momenten schilderde ze en holde ik naar boven om naar beneden te bellen. Dan deed ik alsof ik in India zat en de nostalgie me even te veel werd. Dan beschreef ik de Taj Mahal en hoe het water er het paarlemoerige licht deed weerkaatsen. Dat ik wou dat ze de onbeschrijflijke zachtheid ook kon zien.

Meestal vroeg ze me dan of ik haar niet miste en of ik al een cadeautje voor haar had. Als ik eerlijk was, had ik gezegd dat ze toch moest weten dat ik amper één dag zonder haar kon. Zonder haar onhebbelijke gewoonten om alles op afbetaling te kopen en alle deuren open te laten. In plaats daarvan repliceerde ik dat ik al vele gebatikte en kleurige jurken voor haar had gekocht.

Dan ging ik weer naar beneden en legde me neer op haar buik. Dan vroeg ik haar naar het nuanceverschil tussen liefde en vriendinnetje en wat ik dan wel mocht zijn. Maar daarop wou ze me nooit antwoorden. Ze tikte gewoon haar sigaret af en blies de rook uit.

Soms kwam ik na een werkdag naar huis en zag ik haar op ons kleine balkonnetje joints roken. Ik observeerde haar genadeloos, de warrige rode haren en de arm die ze altijd op haar leest liet rusten. Ze zei me dat ze het deed om de onrust in haar hoofd te verdrijven, echter er kwamen alleen maar demonen terug om het te bevolken. Op die momenten zong ik kinderliedjes voor haar, liet ik haar luisteren naar Boudewijn de Groot en masseerde ik haar slapen.

Wanneer ze dan terug opgeknapt was, vertelde ze me dat ze vroeger gepest werd

met haar naam. Dat de kinderen haar altijd associeerde met de dood.

Ik zei nu dat dit niet moeilijk was als je Asse heette. Ze biechtte me op dat ze nooit naar een begrafenis wou omdat ze dan de woorden 'Tot stof en asse zult gij wederkeren' uitspraken. Dat het haar beangstigde en dat ze hierdoor wist dat ze voorbestemd was voor tragiek, dat het in haar bloed zat.

Ik probeerde dan altijd een tourniquet rond haar gedachtestroom te binden, die nefaste hersenspinsels chirurgisch te verwijderen. Haar ervan te overtuigen dat wat we hadden goed was en zij niet voor het ongeluk geboren was. Ik dacht dat het kwam doordat ze zoveel Novalis en Goethe las.

Helaas kwam ik er dra achter dat het niet psychosomatisch was, maar gewoon pech. De duizelingen en de misselijkheid die ze de laatste tijd had gehad, het gebrek aan eetlust waardoor de stapel blikjes steeds toenam en haar volstreekte desinteresse in alles. De dokter viste heel accuraat uit wat er werkelijk scheelde. Maar ik kon het haar niet vertellen, ik stuurde haar met een kluitje in het riet en zei dat ze gewoon een griepje onder de leden had. Even deden we weer alle dingen die in ons opkwamen, dan greep ze mijn hand en vertelde ze me dat ze dacht dat ze gemoedsrust had gevonden.

Ik werd bang haar alleen achter te laten en nam loopbaanonderbreking. Beetje bij beetje zag ik hoe ze steeds meer afviel en steeds meer wiet begon te kopen om de pijn te verdoven. Donderdag was haar lievelingsdag en daarom aten we dan altijd scampi's in looksaus met geroosterd stokbrood. Toen we beide gedaan hadden, vroeg ze me of ik nog even snel naar de bakker wou omdat ze zin had in kersentaart. Ik vertelde haar dat als ze wou ik rechtstreeks naar Rusland zou reizen en de Kersentuin mee zou brengen. Onderweg reed ik door mijn gehaastheid een kat omver en besloot ik dat uitstel van executie niets betekende en dat je het lot gerust kon ontlopen als je maar lang genoeg probeerde en vastberaden genoeg was. Maar het leven heeft zo zijn ironische manieren om je knock-out te slaan.

Met de verse kersentaart die ik had gekocht, klopte ik op de deur. Netjes in de maat op de tonen van het liedje dat ze zo graag hoorde. Ze kwam niet open doen en ik kreeg een onbestemd gevoel. De lekkernijen zette ik neer en ik duwde de deur open. Ze lag op bed, met de voile die we er omheen hadden gehangen om de buitenwereld af te sluiten, over haar gezicht. Ik belde een ambulance toen de spiegel die ik voor haar leverkleurige lippen hield niet bedampte. De ambulanciers legden haar op een brancard en transporteerden haar naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis. En ik, ik bleef achter met een plakkerige rotzooi en het gevoel dat ik naast die kat ook nog haar einde had bespoedigd.

Haar ouders werden op de hoogte gesteld en de dokters spotten morfine in haar aders om de pijn te minimaliseren. Ook al hadden de dokters ons gewaarschuwd dat ze waarschijnlijk nooit meer zou ontwaken en ze binnen afzienbare tijd aan haar hersentumor zou sterven, toch kwam ik elke dag om haar toilet te maken. Op een dag toen ik haar nagels indigo verfde en net haar benen geschoren had, kwamen haar ouders me vertellen dat ze me hier liever niet meer zagen. Ik was de nogal bizarre vriendin van

hun al even excentrieke dochter die hier lag te creperen door een of andere vunzige ziekte.

Misschien had Asse al die tijd gelijk gehad en zat het tragische inderdaad in haar bloed. Haar ouders gaven me een som van 5000 euro en de belofte dat ze het huis zouden afbetalen als ik haar alleen liet.

Het was heel makkelijk, ik liep gewoon van het probleem weg. Ik rende weg van mijn onvermogen om haar te helpen, weg van mijn onmacht en verdriet. Summier gesteld, liet ik haar achter.

Maar het was zo makkelijk, ik overtuigde mezelf ervan dat ze dood gegaan was terwijl ik om taart ging. Later werkte ik al de herinneringen die ik aan haar had uit het huis. Ik zond haar blikjes tonijn en zwangerschapstests naar Afrika op kosten van haar ouders. Ik schrobde haar naam van de deurbel en verkocht al haar schilderijen, ik nam mijn werk weer op. Alles liep gesmeerd, na enige jaren was er geen enkel spoor van haar meer in mijn leven te bespeuren. Ik leefde in het ongewisse en troostte mezelf met het feit dat ik dan haar in memoriam niet moest schrijven.

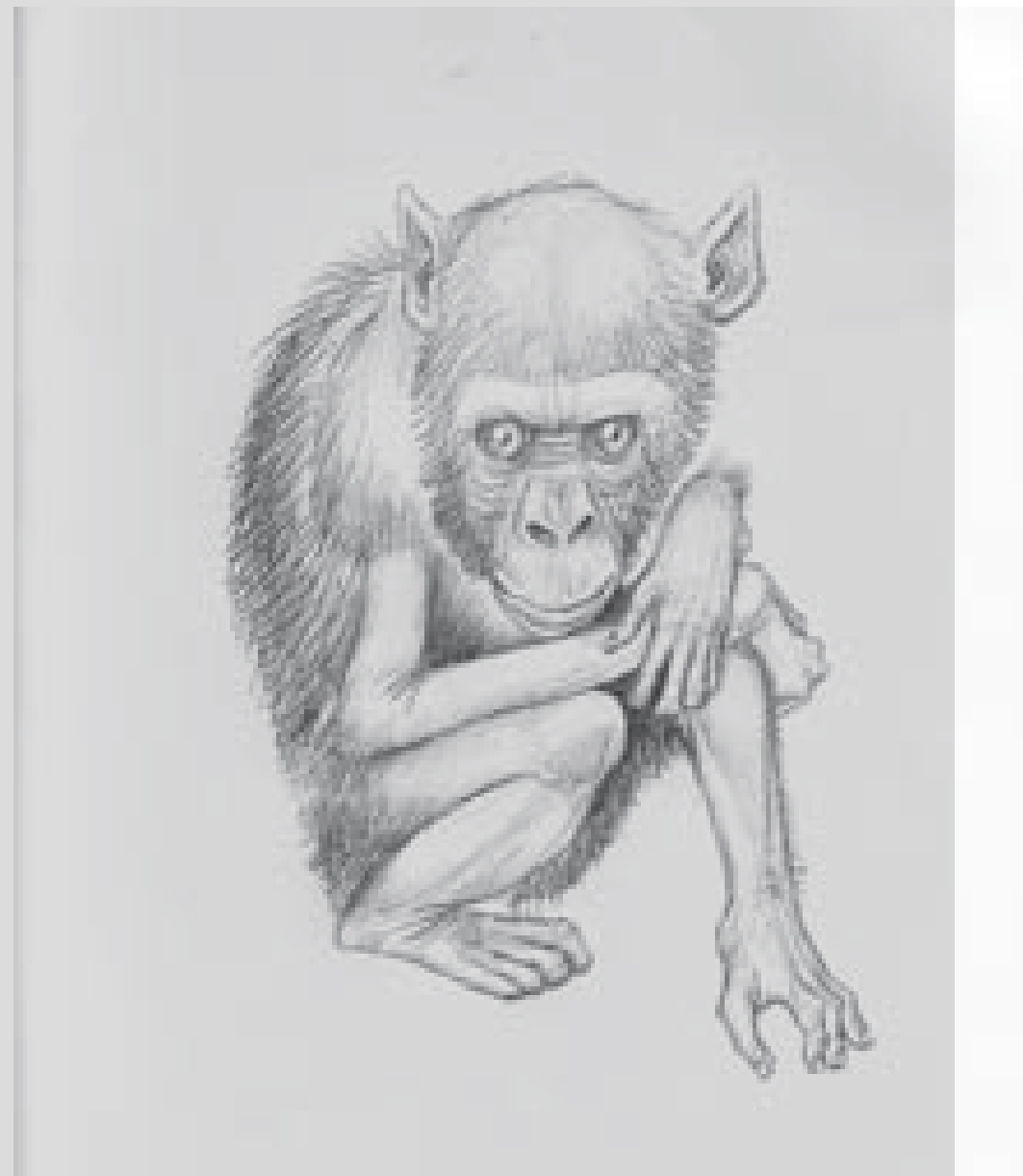
Ik kocht een hond die haar plaats verving. Het was doodsimpel, zoetjesaan begin je de leugen te geloven en lijkt de waarheid erg absurd.

Op een dag had de hond in de afwasbak gekotst. Ik liet een loodgieter komen, die de buizen uiteen haalde en de prop er uitzoog. Helemaal achterin, haast tegen de muur geperst, vond hij een blikje tonijn waarvan de houdbaarheidsdatum nog vier maand goed was. Hij liet me een offerte achter en plaatste het heel nauwkeurig op tafel.

BADILLA
DIEREN

P.93
BADILLA

De Belgacom-man

Nancy Van den Branden

In het travestietencafé met diner spectacle L'envers d'Anvers, aan 't Zuid, vertelt hij zijn verhaal aan Erika en aan al de anderen, of ze het nu willen horen of niet. Het is een zwoele zomeravond, de deur staat open. Het lawaai van de voorbijrijdende auto's op de Amerikalei en de luide discomuziek die uit de boxen galmt overstemmen hem bij wijlen, hij praat met een dikke tong, drinkt te veel rode wijntjes.

Hij werkt bij Belgacom, niet bij Proximus. Het is een nuance waarover hij blijkbaar geen twijfel wil laten bestaan.

Zowel in leeftijd als in statuut is hij nog van de oude garde.

Een oude ambtenaar dus, een vogelvrijverklaard stuk wild waarop de generatie contractuelen, baremiek of niet, hun frustraties mogen botvieren. Ze hebben hem opzijgeschoven en presenteren hem met een cyclische regelmaat voorstellen om vervroegd op te stappen. 'Carrièreplanning' noemen ze dat.

Het is hun antwoord op wat de ministers breedspakig verkondigen als ze 's lands medeburgers diets maken dat er langer zal moeten gewerkt worden en het afgelopen is met brugpensioenen, gouden handdrukken, afvloeiingspremies en andere zoethoudertjes.

Hij heeft daar allemaal geen boodschap aan, telefonie is verdomme zijn roeping, hij is getrouwd met de RTT, is daar begonnen toen hij 19 jaar was en net zijn legerdienst bij de militaire radiotelefonie en -telegrafieverbindingsdienst, het Army Signal Corps, achter de rug had.

Nu telt al die ervaring en passie niet meer, hij kan zijn kennis niet in draaitabellen uitdrukken en op meetings zwijgt hij omdat hij liever in het atelier een verbinding tot stand zou willen brengen dan daar te zitten kijken naar het wazige beeld van een grafiek dat een beamer op de muur projecteert.

Het zit hem niet mee, dat is duidelijk, ook thuis niet.

Lang geleden is hij gescheiden van zijn vrouw, ze heeft de echtelijke woning verlaten, bezweken voor de charmes van een gendarm, een viriele vent van de actie.

Daarna is het helemaal fout gelopen, kanker om het maar bij naam te noemen. Enkele maanden nadat zijn echtgenote hem ingeruild heeft voor wat zij omschreef als 'een vent die tenminste ballen aan zijn lijf heeft' krijgt hij uitgerekend teelbalkanker. Het kost hem niet alleen zijn testikels, zijn hele voortplantingsorgaan blijkt naar de kloten te zijn. Hij overwint de akelige ziekte maar komt impotent uit de strijd. Frie, zijn halve trouwboek, heeft haar aftocht met de arm der wet grondig uitgevoerd. Ze moet zowat de tactiek van de verschroeiende aarde toegepast hebben want na haar verhuis lijkt de woning op een werf. Zelfs de ingebouwde keuken hebben zij en haar rijkswachter van de muur gesloopt. Uit de beschadigde muren bengelen wat losse elektriciteitsdraden, ze hebben niet eens de moeite genomen de blote koperuiteinden te isoleren. Van de eerste commotie bekomen ziet de kersverse vrijgezel het hele gebeuren in een ander perspectief. Hij ontwaart de opportuniteiten die zich aandienen, nu hij het huis helemaal voor zich alleen heeft, en richt de eetkamer, nu zonder buffet, tafel en stoelen, in als laboratorium en studio voor zijn straal- en satellietverbindingen. De antennes en de schotels komen tegen de zijgevel, op het dak en aan een zendmast in het verwaarloosde

tuintje. Ze doen de losstaande woning met de neergelaten verweerde rolluiken lijken op het hoofd- en communicatiekwartier van een obscure organisatie, een indruk die nog versterkt wordt door het schichtige komen en gaan van de bewoner die in de buurt bekend staat om zijn ultrarechtse sympathieën.

Suthiwan U3748, zo staat ze op het internet in de advertentie van de 'Kosteloze partnerbemiddeling voor Thaise vrouwen', is 34 jaar, wat blijkbaar oud is bij deze koppelaar. Suthiwan is dan ook niet zo kieskeurig, de man die ze zoekt mag tussen de 30 en 80 jaar oud zijn. Ze weegt 65 kilo en is 1m56 groot, heeft hogeschool gedaan maar spreekt buiten Thais slechts enkele woorden Engels, ze heeft geen beroep. Naast haar foto staat een knalrood hartje te kloppen, als je er op klikt verklaar je dat je 'deze vrouw wil leren kennen'.

Van een bevriend radio amateur heeft hij de link gekregen en bij het derde bezoekje aan de URL tikt hij vol hoop het bonzende hartje aan.

Om U3748 te leren kennen is, dat blijkt al bij het volgende scherm, toch wat meer actie nodig. Eerst moet hij zich inschrijven bij de matchmaker, pas dan krijgt hij een login opgezonden. Met die elektronische sleutel komt hij te weten dat de bemiddeling niet zo kosteloos is en hij, Visa en Mastercard zijn welkom, *member* moet worden. Hij doet het allemaal en na veel overschrijvingen voor 'gemaakte onkosten' wordt hij op Schiphol ingecheckt voor een vlucht van Thai Airways International met bestemming Bangkok. Hij heeft nog genoeg verlofdagen van de vorige jaren staan voor een aller-retourke naar Thailand om een Aziatische schone te gaan bezoeken.

Hij zal nog een paar keer over en weer terug naar het Verre Oosten moeten reizen maar uiteindelijk komt ook zij, met haar zuster en haar mama, naar België voor een korte vakantie en om vast te stellen of ze hier wel zou kunnen aarden. Naast de vliegtuigtickets betaalt hij ook het hotel want ze vinden dat het niet hoort dat ze bij hem in huis zouden logeren.

Er wordt gewikt en gewogen en hij staat erbij en kijkt ernaar. Na een week brengt hij ze alle drie terug naar Schiphol met drie keer zoveel bagage als bij hun heenreis. Zijn financiële inspanningen zijn niet tevergeefs, enkele weken later laat ze hem weten dat ze instemt in een huwelijk. Eens de scheiding met Frie achter de rug is, komt die trouwpartij er ook van en breekt de ellende pas goed los.

Na de plechtigheid in Thailand brengt ze de nacht door in haar ouderlijk huis, hij in het hotel. Dat duurt zo enkele dagen tot ze naar Europa afreizen, daar zal het huwelijk ten langen leste geconsumeerd worden in de echtelijke woning.

Heeft ze het slecht verstaan? Of heeft ze niet echt geluisterd? Dat kan ook, in elk geval het voltrekken van het huwelijk door de bijslaap wordt een afknapper van formaat. Nochtans hij heeft het uitgelegd aan Suthiwan, in het Engels nog wel en met een N/E woordenboek van Koenen bij de hand. Suthiwan heeft heel de tijd geknikt en 'yes yes, I understand, no problem,' gepreveld.

Na veel getreuzel en gedraai om de hete brij heen zijn ze de echtelijke sponde ingedoken, hij naakt, zij in haar slipje, bh en nachtponnetje. Erg actief is ze niet geweest, hij heeft haar verder uitgekleeft, gestreeld en, aangezien zij geen aanstalten maakte om ook maar iets te ondernemen, heeft hij zelf het initiatief genomen om het pompje,

dat zijn penis in erecte toestand moet brengen, te bedienen. Dat gewriemel tussen zijn benen heeft haar de lakens doen wegslaan en bij het zien van de aan zijn ballen knijpende westerling is ze uit bed gesprongen en in luid gelach uitgebarsten. Niet precies wat hij voor ogen had bij het fantaseren over een zwoele romantische nacht met een ravenzwarte schoonheid uit het land waarin het bedrijven van de liefde verondersteld wordt tot een kunst met Kamasutraanse normen verheven te zijn.

Het is van dan af aan van kwaad naar erger gegaan.

Met Suthiwan viel geen land meer te bezeilen, hij ging elke dag braaf werken naar Brussel, zij ging de hort op, zogezegd met landgenootjes. De eerste weken merkte hij er niet veel van, behalve dan dat het huis er vies en vuil bij bleef liggen. Als hij thuis kwam was ze er tenminste, al leverde dat meestal niet meer op dan een schrille Thaise scheldpartij als begroeting. Nog wat later kwam ze na hem thuis, eerst in de avond, uiteindelijk ergens in de nacht, altijd stomdronken, stinkend naar bier, sigaretten en mannen.

In het logeerkamertje op de bovenverdieping heeft hij een oude kleerkast staan met vrouwenkleren uit de 3 Suisses- en de Redoute-catalogus. 'From my first wife,' heeft hij haar wijsgemaakt. Het kon haar blijkbaar geen lor schelen, of ze geloofde hem niet of ze had er niets van verstaan, in elk geval heeft ze zelfs niet eens de moeite genomen 'yes yes, I understand' te antwoorden. Precies in dat kamertje staat hij zichzelf voor de spiegel te bewonderen, gehuld in een lange zwartleder rok, een witte blouse met veel te korte mouwen en lage cowboylaarsjes met franjes aan de zijkant, als zijn importproduct met de amandelen in het gezelschap van een al even zatte dikzak de deur openzwaait. De hilariteit is onstuitbaar en meedogenloos, ze kunnen hun pret niet op, voor hem is de vernedering compleet.

In zijn domme naïviteit merkt hij ook veel te laat dat ze met zijn creditcards zijn bankrekening zo goed als leeggeplunderd heeft, of heeft hij het niet willen zien? Wie zal het zeggen?

Op een nacht, ze waren allebei bezopen, toen ze hem weer eens met haar luide snijdende stem uitlachte, heeft hij manhaftig met zijn CZ 75 SA-pistool gezwaaid en het tegen haar slaap geduwd. Niet om te schieten maar om haar bang te maken, om haar duidelijk te maken dat hij niet langer met zich liet spotten en sollen. Een beetje ironisch toch, het wapen dat hij gekocht had om zich te verdedigen tegen al de vreemdelingen die zijn schoon Vlaanderen overspoelen, en waardoor hij zich bedreigd voelt, gebruikt hij nu tegen zijn echtgenote, een Aziatische die hij naar zijn vlakke land gehaald heeft om zijn eenzaamheid te doorbreken.

De volgende dag komt de politie hem in zijn kantoortje in de Belgacom-toren aan het Brusselse Noord-station opzoeken. Suthiwan heeft klacht ingediend voor moordpoging, hij heeft op haar geschoten, twee, drie keer, gelukkig was hij zo zat als een kanon en heeft zij de kogels kunnen ontwijken. Hij wordt ondervraagd en geeft zijn versie van de feiten, moet onmiddellijk mee met de flikken, ze hebben een huiszoekingsbevel en willen zijn slaapkamer met de kogelinslagen op de muur zien. Ze vinden er geen, de muren zijn kaal en troosteloos, hier en daar een krammetje, waaraan een portretje gehangen heeft dat zijn ex meegenomen heeft, meer valt er niet te ontdekken. Zijn pistool wordt meegenomen voor onderzoek, het zal blijken dat er recent niet mee gevuld

werd. De affaire wordt geklasseerd als een huiselijke twist en is de aanloop tot de scheidsprocedure die hem na veel bloed, zweet en tranen zal afhelpen van het gele gevaar dat met een blitzkrieg zijn relatieve rust verstoord heeft. Hij maakt de balans op van zijn Oosterse periode, komt tot de conclusie dat hij, voor het kapitaal dat Suthiwan hem gekost heeft, zich gedurende vele jaren op regelmatige basis had kunnen verzekeren van korte vakanties in Thailand en het daarbij horend gezelschap van jonge vrouwen wier ongecompliceerd gezelschap met een simpele eenmalige financiële transactie kan afgekocht worden.

Hij zoekt het nu maar hier, bij travestieten en transseksuelen, al zijn de verhalen van zijn belevenissen nu niet bepaald van die aard dat ze zijn toehoorders motiveren om enthousiast te reageren op zijn onhandig opdringerige versierpogingen. Ook dit zal niets worden.

FLOWER FOX
DEMOCRATIE IN DE CZAAR PETERBUURT

**P.105
FLOWER
FOX**

Democratie in de Czaar Peterbuurt

Democratie is voor de één en voor de ander het is niet meer bij stil gestaan wordt en voor de ander heert het juist dagelijks terug. Fotograaf Flower Fox en journalist Kiz Burger leggen in een serie portretten, in het kader van de Week van de Democratie, het verhaal van negen andere Nederlanders. Ze hebben allen iets gemeen, hun kind zit op Basisschool Oostelijke Vrienden (BOV) in een volkswijk in Amsterdam, waar hoe ze tegen democratie aankijken verschillend waren. Hoe erg zijn ze er mee bezig, wat vragen ze aan de kinderen over de wat betekent democratie voor hen?

'Democratie,
maar niet voor iedereen'

Marwan Dosta was 28 jaar toen hij zijn leven in Ethiopië, Afrika, achterliet en vluchtte voor de dictatuur. Familie, vrienden, een baan, zijn huis, alles bleef achter. Hij ging op zoek naar zijn vrijheid. Via Frankrijk en Italië belandde hij in Nederland waar hij nu een thuis en houvast heeft, getrouwd is met een Nederlandse vrouw en twee kinderen heeft. Hij is hier gelukkig. "Maar democratie alleen maar gelijk voor mensen met een vertiljfervergunning of de Nederlandse nationaliteit."

"In Ethiopië heeft de regering alles onder de controle, alles. Na 18 uur 's avonds op straat lopen was twintig jaar geleden alleen toegestaan als je militair of partijleider bent. Je hebt geen vrijheid." Dat is in Nederland anders, 48h van de meeste slagen vindt Dosta het kiesrecht. Hij stemt zelf ook altijd. "Ik ben vaak gevraagd of ik nu verkiesbaar wilde stellen voor de Groen, dat heb ik uiteindelijk toch niet gedaan. Dat is niet voor mij."

Samenkomst in Nederland was het zonder een vertiljfervergunning niet beter. "Waarom wil je dat, een dat ook weet niet. Ik was ontvreden bang voor de politie in Nederland. Ik moest nu elke week melken, om een stapel te halen. Steeds weer vreesde ik dat ze mij het land uit wilde zetten. Je bent dan in een vrij land, maar als je geen paspoort hebt, dan ben je helemaal niet vrij. Dat was verantwoordelijk."

Dosta heeft een paas, vindt het water en vertelt emotioneel verder, hij is uiteindelijk weggegaan. "Het was nooit zeker of ze je wel of niet gingen weglaten. Je kon verpand naar toe, mijn advocaat zei dat ik beter niet naar het westen kon gaan. De kans dat ik dan opgepakt zou worden, was te groot. Ik hadde volgens hem niet bang te zijn, maar ik was dat wel. Ik volgde in die tijd een taalcourse en het laatste Nederlandse geleest."

"Uiteindelijk heb ik mijn vertiljfervergunning gekregen, na twee jaar. Sommige mensen veel langer wachten. Ik vond het nog fijn dat ik het heb gekregen. Ik voelde me vrij. Later heb ik ook een Nederlandse paspoort aangevraagd. Het is heerlijk om te doen en laten wat je wil, ik heb hier al het hang om iets verkeerd te zeggen. Hier is vrijheid van meningsuiting."

"In Afrika is dat heel anders. Daar moet je voorzichtig zijn. Als je op vakantie bent in Ethiopië, dan moet ik mijn paspoort laten zien. Vragen beantwoorden als 'waar kom je vandaan' en 'waarom kom je hier'. Voorzichtig zijn met wat ik zeg, niet mijn mening uiten. Op Schiphol laat ik mijn paspoort zien en ik heb geen, omdat ik Nederlander ben. Ik voel nu dat weer thuis. Trouwer stond er een draadje, als ik die hoorde, was ik ontvreden blij."

De twee dochters van Dosta zijn in Nederland geboren en zitten op Nederlandse overheids scholen. Het is nu 18 jaar oud, zijn nu nog te jong om te begrijpen wat hun vader heeft meegemaakt. "Ik vertel er wel over, maar het is nog te moeilijk om te begrijpen. De weten wel goed wat democratie is. Ik heb uitgelegd over de vrijheid om te kiezen als verskillende, linken en rechten partijen."

"Het is een leuke school, er hangt een goede sfeer. Het is voor de kinderen gemakkelijk om vrienden te krijgen. Nou, ik heb ouders niet en veel verteld over mijn vrienden. Ik ben er ook niet vaak. Ik werk een dag in mijn thuis en houvast. Waarom weten ze niet dat ik vluchteling ben, dat weet ik niet. Ik praat er ook niet gemakkelijk over. Het is moeilijk, lastig, ik kan het niet vertellen."

Dosta legt zijn handen voor zijn ogen. Hij probeert herinneringen te oever. "Het was niet lekker om weg te gaan. Ik moest gewoon weg. Je kan maar niet leven, de scholen mensen deed me niets. Het is ook als in het boek De Vlucht naar, precies zo. Ontvreden veel mensen zijn vermoord, zonder aansluiting. Ja, ik heb het ook gezien op straat."

"Ik heb alles achtergelaten, zelfs mijn taal. In Ethiopië had ik een huis, een baan, vrienden en familie. Ik kon daar nu ook niet meer willen wonen. Ik ben hier geboren, hier is alles mogelijk. De democratie in Nederland is wel alleen voor bepaalde mensen, geen paspoort is ook geen vrijheid. Het is niet voor iedereen. De meeste vluchtelingen niet behandelen als vreemden, geef ze ook een kans, om wat de vrijheid te genieten. Het is het belangrijkste."

Marwan Dosta - Ethiopië

Evgenia Serubina - Amsterdam

Ernst getrouwt door haar moeder en Marokkanese stiefvader, getrouwd met een Egyptische, christelijke man en al 84 jaar woonachtig in de Czaar Peterbuurt in Amsterdam. Evgenia Serubina heeft de veranderingen van de buurt meegemaakt. "Het is twee of drie keer, later ook de twee. Verder is er niet veel veranderd. Het is niet een hele gekleurde wijk. Democratie is voor mij een beetje geven en nemen."

"Ik heb wel een Turkse voorvader. Ik heb haar stam en toeverlaat. Als ze een brief krijgt van de gemeente, dan komt ze vragen wat er is. Het is niet een beetje meelopen met elkaar. Er zijn zoveel verschillende geloven, dat brengt alleen maar ruzie. Mensen accepteren niet dat iemand anders is. De velen van hoofddoel of een haard en hekel: wat is er met jou?"

"Alles maakt en geloof. Zonder geloof hebben we geen haat en rijk. In Egypte is 90 procent moslim en maar twee procent christelijk. Daar heeft mijn man alle christen geen leven. Moslims hebben er de overhand. In een er niet met mijn kleding (kleding) op straat lopen. Dan word ik aangepakt. Het is slecht, helemaal niet goed, en mensen het weten accepteren. Maar ik vind het wel normaal, en weten niet beter. Het is niet de jollyheid ingepoten van kleine af een."

"Ik was niet in Egypte tussen mensen. Het is er vaak te warm. Ik heb opgevoed als Europeanen. Je heb daar geen heel when van de Surinamer of heel houding van de Chinese. De hebben wel verschillen, maar van hele andere kwaliteit als wij hebben. Het maakt echt anders. Ik heb nu twee weten wel als in een loopje of so. De hebben wel heel veel leukere kinderen. Maar ik heb niet het gevoel dat het compleet is."

"We zijn vrij in ons eigen land. Om te zeggen wat we willen. Een, daar zijn we niet zo bewust van. Ik heb twintig met iedereen hier in de buurt, niet veel in de klas. Buitenlanders en niet buitenlanders. Iedereen gaat met elkaar om. Hier accepteren we elkaar. Het maakt niet uit wat we eten, of wat we geloven. Maar ik weet niet hoe dat tien straten verderop is."

"Een, ik heb verder niet ergens bij betrokken, ook niet bij een politieke partij. Ik weet niet waar ik op stemmen moet. Het is allemaal hetzelfde. Een pot met. Jaren geleden al, werd er geld betaald voor extra onderwijskosten. Maar ik zie nog steeds één juffrouw met 18 kinderen overvallen. Ik zie geen verbetering. Het is allemaal hetzelfde."

"De Marokkanen vriend van mijn moeder heeft een de 17-tunnel gewerkt. Toen waren alle gastarbeiders goed, maar de Nederlanders wilden het volle werk niet doen. Ik begrijp wel dat ze nu weer terug willen. Het is hier erg duur. De vriend van mijn moeder weet nu achterijns om van hier, als zijn veel beter en hij krijgt zijn 800 in Marokko. Zijn vader zijn vader was daar op vakantie. Het zijn hele belangrijke mensen. Als je daar bent, zeg je: zijn dit de Marokkanen maar we het in Nederland over hetgeen?"

Ljiljana Erceg - Kroatië

Tussentijdsged. Kroatië, op zestienjarige leeftijd vertrokken naar Belgrado, Servië en uit wettelijke via een omweg lange tijd naar de woonplaats in Amsterdam. Ljiljana Erceg heeft samen met haar man Slavko Jurković en twee kinderen Polja (8) en Daga (5). "Je kunt nooit geïnteresseerd zijn in democratie."

"Ik heb een tas met T-shirtjes, korte broeken en wat groene meubelen. Geen waardevolle spullen, want ik ben naar een week naar mijn tante in Belgrado gaan. Mijn vader was politiek actief in Kroatië en werd later bedreigd. Ik weet niet of het toen, bij mijn vertrek, een al opgehoort. Een dag en mijn aankomst in Servië ging de grens dicht. Ik ben nooit meer thuis geweest."

"Mijn ouders hebben te maken met pestertjes, mijn vader is hervat en mijn moeder Kroaat. De hebben daarom een wettigheids getuige met een Kroaat die in het Servische gebiedsgebied woont. Het Servische leger had toen het huis in beslag en gende alleen op straat. Het is nog onduidelijk waarom dat gebeurde."

"Stel je voor dat je moeder belt en zegt dat alles op straat ligt of gestolen is. Trouwen, oude erfstukken van oma, allemaal weg. De zijn al vijftien jaar terug met een rechtzaak. Maar er zijn geen bewegingen. De wachten nog steeds af. Wel hebben mijn ouders de oorlog overleefd en zijn ze gelukkig samen."

"Ik ga regelmatig terug, maar ben nooit meer binnen in mijn oude huis geweest. Ik voel me hier in Amsterdam helemaal thuis. Het is te lang geleden. Als ik daar twee weken heb, dan denk ik wel, nu is het gezellig, ik wil naar huis. Corruptie komt vaak voor. Als je uit Nederland komt en je niet dat, dan is het heel frustrerend. Ik denk niet dat ik daar nu die reden zou willen nemen."

"Ik weet niet of je er stil bij staat, maar je bent hier vrij. Op school vragen wij lesjes over hoe geweldig onze slachtoffer Tito was. We werden geïnformeerde. Je weet niet beter. Ik heb geen vrijheid en zelf te kiezen, en zelf te denken. Ik heb weliswaar een mijn ouders gevraagd waarom ze dat hebben toegelaten. Maar iedereen heeft dat, dat was normaal. Ik wil met mijn kinderen niet dezelfde fout maken."

"Je moeten zelf beslissen en kijken wat goed en slecht is. Kritisch beschrijven en niet iets omarmen. Het is stellig als mensen misvattingen te maken volgen. Dat wil ik niet. Ik kijk het jeugtijdschrift met en nu met de ouders ook het gemeentelijke. In het nu weten wat in de wereld speelt. Ja, ik denk wel dat het werkt. De gaan beter in discussie en denken meer na."

"Democratie betekent voor mij het gevoel hebben dat je stem mee telt. Ik heb rechten getuigde. Dat zou eigenlijk iedereen moeten doen. Omdat je dan pas echt weet hoe de rechtstaat werkt en welke rechten je allemaal hebt. Ik stem ook bij gemeenteraden, landelijke en Europese verkiezingen. Actief meedoen, zodat je niet achteraf kan zeurden!"

"Maar ik wil niet zeggen dat het in Nederland allemaal geweldig is. Mijn tante uit Servië wilde en vroeg of het echt zo was dat vrouwen in Nederland voor hetzelfde werk minder verdienen dan mannen. Ja, dat is echt zo. In Nederland vroeg ze hoe? Dat is toch geen derde wereld land? We hebben een andere verhouding tussen mannen en vrouwen in Nederland. Volgens mij hebben ze in Kroatië meer vrouwelijke hoogleraren. Terwijl vrouwelijke studenten in Nederland zelfs beter presteren."

"In Nederland als je ook een klein beetje in lager en hoger opgeleid. Als je te weinig opgeleid bent, dan begrijp je een brief over de buurtomgeving van de overheid niet. Je weet dat je rechten niet. Een Democratie betekent niet dat iedereen ook zijn rechten kent. Je moet wel kennis hebben om de voorstellen van democratie te kunnen volgen."

"Het nadereverende van democratie is ook dat je je stem kunt horen en meekent. Dan maak je heel van de samenleving af. Dat leeft niet bij iedereen. De vraag is, hoe betrokken wil je zijn? Je moet niet achterover leunen en afwachten. Je hebt pas echte democratie als je zelf meedoet. Dan kun je geïnteresseerd."

Marvin Mosart - Suriname

"Ik zag het even niet meer zitten in Suriname", vertelt Marvin Mosart. Hij werkte in een magazijn, maar in de werkloosheids, "Ik wilde Nederland zien en het taal wel. Ik heb nu wel weer de religie en terug te gaan. Het is hier soms zo hard dat je niets meer kan. Maar het systeem daar is niet fijn. Als je iets tegen de politie zegt, krijg je klappen, harde klappen."

"Het gaat steeds beter in 'Dori'. Ik luister naar de radio, ik volg het nieuws elke dag op de voet. Het gaat heel langzaam, maar het verbeterd wel. Toch zijn er nog wel verschillen. Hier wordt er naar je geluisterd. Daar moet je een klacht hebben voordat ze naar je luisteren. Als je een aanklacht indient tegen de politie, dan verdwijnt het in de doofpot."

"In Nederland moet je voor alles veel betalen. Het is met alle rekeningen betaald, krijg je de volgende dag weer een rekening thuis gestuurd. In Suriname leef je veel met winst. Dan los je dat soort dingen samen op. Dan is overheid het je niet overal. Als je daar de kindertijd gaat halen en je koopt een huiskamer, dan is het alweer op."

"Tien jaar geleden kwam ik naar Nederland. Ik heb geen problemen gehad met discriminatie of zo. Ik ben geen jood, mensen die veel lullen met hun mond krijgen problemen. Het heb ik dus niet gehad. Ik zie wel dingen op straat gebeuren. Dat is een vorm van opvoeding dat geweld wordt gebruikt. Dat vind ik erg. Dan heb ik niet het idee dat we in een democratisch land wonen."

"Het cultureel van de JCB gaat ik eigenlijk nooit over democratie. Wee, ook niet over mijn achtergrond. Als ze er naar vragen wel, maar ik ga er niet over beginnen. Het is een leuke school, maar ik vind soms dat ze wel erg veel spelen. Spelen is goed, maar het heeft niet altijd. Wee, ik ben mijn kinderen nog steeds aan het leren over democratie. Ik zag wel tegen mijn kinderen dat ze voor zichzelf moeten opkomen. Ze moeten niet iets gewone pikken. Nu tegen de radio zeg ik dat hij op zijn beurtje moet leren."

"Ik ben niet direct bezig met democratie, maar wel met mezelf, mijn gezin en mijn moeder in Suriname die ik maandelijks stuur. Dat zijn mijn verantwoordelijkheden. Over democratie moet wel gesproken worden. Je moet bij jezelf beginnen wil je andere respecteren. We leven met veel culturen, maar niet samen. We moeten veel meer samen met elkaar kunnen leven."

"Het belangrijkste van democratie vind ik dat je je mening moet uiten. Het doe ik vooral thuis en in mijn vriendenkring. Ik ben nog nooit naar de stemmen geweest. Ik heb nog nooit gestemd. Ik heb nooit zin. Het blijft toch wel hetzelfde of het wordt erger. Ik heb wel iets beters te doen, maar ik ga wel een beetje stemmen."

Magdi Ibrahim - Egypte

Magdi Ibrahim volgde 19 jaar geleden een talencursus, maar dat was niet meer te combineren met zijn werk in een hotel. De van overnamegyptenaar stopte, maar volgt nu wel weer Jeroen Nederhans. "Ik heb veel discriminatie gezien."

Het liefst zou Ibrahim het allemaal graag nog meer willen achterlaten. In het Arabisch, want in het Nederlandse gaat het moeilijker. "In Egypte is geen sociaal bestel. Maar in het westen betalen ze dan nog. Maar in geen verzekering als je geen werk hebt, dat is het probleem. Dan moet je zelf betalen. Dat is in Nederland anders. Hier is het niet meer. Als je niet naar het ziekenhuis komt, dan kun je niets. Maar het betalen is wel beter. In Egypte krijg je die grote bedrag en maandelijkse geld. Hier krijg je alleen maandelijkse betaald op je rekening."

Vroeger was er wel veel discriminatie in Nederland. De zoon van een vriend van mij had gestudeerd, maar kreeg nog geen een baan. Verwijf Nederlanders wel altijd zeggen dat hij perfect, zonder accent, Nederlandse praat. Hij kijkt helemaal niet als een buitenlander. We is er zonder discriminatie ook ik."

"Ik heb wel het idee dat Nederlanders een goede taal hebben met Duitsers en Amerikanen. Maar interesse is gelijk. Als een buitenlander een voet maakt en een Duitser, dan moeten ze niet tegen die Duitser zeggen: laat maar. Duitsland heeft een sterke niet wat de rechten zijn uit de CAO, bijvoorbeeld over wanneer en hoeveel je op vakantie kunt. Ik heb veel van dat soort verhalen. Dat is niet eerlijk. Ik heb het gevoel niet beschrijven, het maakt me kwaad. We zijn allemaal gelijk, maar dat is niet altijd zo. Je kan gelukkig rechtshulp krijgen, dat is fijn."

"De DBB is een leuke school. Eer, ik praat niet veel met andere. Ik heb vooral veel contact gehad met mijn team. Dat is een goede zaak, want altijd laag met zijn zoon. Maar beland zijn ze verhuisd. Hij praatte altijd veel. Mijn moeder is erg fier. Hij heeft weinig contact met familie, die woon hier niet. Op vakantie in Egypte was hij met even andere kinderen aan het spelen. Toen mochte ik hem wel arresteren uit komen."

"Ik heb gewerkt op de FvdA, vroeger op Broeders, maar nu op de FvdA. Ik heb zelf steeds een stukje op. Dat was partij iets gratis, dan was ik daar. De partijen hebben altijd programma's met veel tegeet. Ik vind het moeilijk om te lezen. Ik gebruik een woordenboek, maar soms zijn de stukken te lang. In veel woorden. Je staat voor de regering van dit land, dan heb je belangrijke. Als niemand staat wordt het een probleem."

"Alle landen moeten democratisch moeten leven. Het is normaal dat je alles kunt doen. Je mag zeggen wat je wilt, schrijven over bijvoorbeeld het landgevoel. Toen Maxine haar paspoort kreeg, konden mensen er gewoon over schrijven. Dat is positief."

"Het is een beetje om dingen uit te leggen aan mijn zoon. Hij is nu erg klein, een jaar. Hij vroeg een mij wat een lachende is. Maar dat weet ik niet. Dat heb je helemaal niet in mijn cultuur. Ik heb hem wel van allen verteld over de Arabische cultuur."

"Ik heb verleden met de democratie. Het is een goede manier om problemen op te lossen. Je kunt naar de rechtbank gaan. Je kan je gelijk maken. Vertellen wat er is gebeurd en dan wordt er een beslissing genomen."

Leo Douma - Belarussland

"Belijde gezegd dat democratie mij emotioneel niet verantwoordelijk voel. We bestaat voor mij geen andere wereld, ik ben er mee opgegroeid." Leo Douma is de vader van Splinter IT), Jolien (K), Pleg (L) en Puk (I). "Democratie is het best een enkel, ik vraag me af of het ook is in toekomst is."

"We hebben in Belarussland niet door hoe belangrijk democratie is. Het is een voorzelfgebrek, dat we er niet naar kijken. Toch is democratie het juiste model om grote groepen te laten samenleven. Ik kijk er heel strategisch naar. Het is een bewezen succes. De lange termijn verandering is beter gewaardeerd dan wanneer één familie de macht inneemt. Een generatie wisselt veel langzamer dan een regering, die binnen vier jaar toch wel verandert. Dan heb je veel meer verantwoordelijkheid. Ik zie nu hoe je gemakkelijk van andere richting ingaan."

"Democratie heeft een groot nadeel, verandering gaat nog steeds relatief langzaam. We bewegen wel een beetje op, maar onderwerpen hebben al veel mensen rechten verloren. Als je een wijze van tien halve jaar wilt wij, dan lukt het nog wel. Maar hij moet krijg je het niet voor elkaar. Het is een bureaucratie geworden. Het zie je ook bij landen die samenwerken. Het lukt niet om grote problemen op te lossen."

"Het milieuprobleem, de verandering van het klimaat. Ik ben heel blij of het soort dingen opgelost kunnen worden als iedereen er happy mee moet zijn. Democratie geeft een stabiel gevoel, het werkt nog goed. We hebben namelijk ook ervaring met een democratie waar het niet gaat. We hebben nu te maken met een grote beweging die richt op elkaar heeft, maar het niet goed gaat. Ongeveerlijk mij moeten we daarmee zijn. De vraag is of het ook werkt met de grote problemen. Waarschijnlijk moet je dan wel een kleinere groep hebben die besluit: en doen we het nu dit gaat het laatste."

Douma werkt voor een groot investeringsbedrijf met 10.000 werknemers, verbaast over de 18 bedrijven in Vlaanderen en Nederland. "Zonder democratie een mijn werk niet bestaan. De basis van democratie is voor mij de rechtsstaat. De boermeester met een grotere veld of een gun kan jouw land niet afpakken. We hebben een heel systeem met politiek en recht. Het is ongeveerlijk belangrijk. Je hoeft je huis niet te verdedigen."

"We denken niet na over democratie. De rit van mens in elkaar. Het is heel slecht en vervelend. Je maakt je toch voorwaardelijk zorgen over het dagelijkse leven. Mensen denken toch vaak: vind ik mijn baan wel leuk, ik blijf wel verlied op mij, de dagelijkse strijd. Een investerings is het. We zijn 1993, we hoorden niet bang te zijn dat we op straat werden opgepakt omdat we iets verkeerd hebben gezegd."

"Het sociaal bestel is fantastisch, maar we hebben niet meer het gevoel dat we hebben in de jaren zeventig. Een vinding was een voorrecht, nu is het een basis. Het idee is dat je geld krijgt van mensen en je betaalt, die het beter hebben. Maar het vinding is niet meer en er kan zelf nog iets bij te verdienen. Dat maakt het systeem bestaand."

Een voordeel het laten is een democratisch land is, omdat je pas wilt zie je de andere kant hebt gezien, weet Douma. "Ik ben er met mijn kinderen nog niet mee bezig, welke dingen moet je zelf zien, zelf meemaken. Door te raken naar andere landen bijvoorbeeld, zodat je het zelf kunt ervaren. Kinderen zeggen wel dat ze het begrijpen, maar pas als ze het zelf meemaken, weten ze wat je bedoelt."

"Op school hebben we wel vrienden, zoals uit België en Marokko. Maar van hen leren we niet wat democratie is. Die kinderen krijgen vast wel iets mee van hun ouders, maar die geven het vaak in niet door aan mijn kinderen. Daar zijn ze nog te jong voor. Ik hoop wel dat als ze volwassen zijn en iemand zegt iets meer over bijvoorbeeld Marokko, dat ze door de vriendschap van nu, weten dat het ook gewoon dezelfde mensen zijn."

Anastasia Botana - Suriname

"Ik mag mijn mening uiten en ik ben vrij", dat zijn voor Anastasia Botana de belangrijkste waarden van de Nederlandse democratie. "We mogen zeggen wat we willen, maar niet iedereen accepteert het. Dan wordt je in elkaar geslagen, of vernoot. Je hebt verschillende soorten mensen. De één reageert met 'ohé' de andere met 'je moet je bek dicht houden'. Het ligt erg persoonlijk. Ik heb het zelf meegemaakt in Nederland, er zijn ook zoveel verschillende culturen hier."

"Ben een klein beetje naar mij zitten in de tram, hij stond heel erg. Ik vroeg hem waarom en ergens anders te zitten. Hij wachte zich beleidig en reageerde meteen agressief. Speciale mensen accepteren de mening van een ander niet. Je mag je mening uiten van de regering, de vraag is, accepteren we dat? Toen van Singh werd vernoot, het als Fin Fortuga. Maarom heb ik hem, waarom ik in Suriname het zo'n man. Nu laat je alleen maar zien dat hij gelijk heeft."

"Ik vind dat echt niet normaal. Het is vreemd. Ik heb er geen woorden voor. We kunnen er toch niet lachen? Fin Fortuga was ook zo'n goede man. Hij stelde leuke plannen bij mensen. Dat pikken we niet. De vernooten alleen maar goede mensen. Dat doet me heel veel. Ik stem wel, maar uiteindelijk kom ik toch wat te zelf willen."

"Ik heb dat ook op Willem gestemd. Het sommige dingen heb ik het niet eens, even heeft hij wel gelijk. Hij wil meer orde in het land, dat wil ik ook. Mensen die niet weten hoe het hoort, die passen hier niet. De democratie in Nederland zou ik niet zo veel missen. Het heeft geen inhoud meer. Het voelt eigenlijk niet zoveel voor. De mensen zijn vooral gericht op zichzelf, like, like en de rest van vrienden."

"Je doet het ook de jongeren. Die pikken het niet als je je mening geeft over hen. Maar hen is er al een beetje bij mijn kinderen. Het is belangrijk dat we 'nee' accepteren en ook ander mens respecteren. De meeste daarvan kunnen ingaan en leren leven. De prioriteiten liggen bij geld. Het gaat nu vooral om hating vinding, dure kleding. Mijn kinderen worden niet zo!"

Anastasia Botana werkt in de verpleging en heeft twee kinderen Jeremy (16) en Karlo (7). "Wat mijn oudste dochter ging ik schone kopen. Zij wilde precies dezelfde als een jongen uit zijn klas. Leek hij er ook mooi een vinden. Nee, wel ik, je moet zelf kiezen wat je moet vindt. Zelf een mening hebben. Die jongen vindt je schone heel wel mooi."

Die kind woude Botana in Suriname, het haar twaalfde. "Of het daar beter is? Nee, daar is ook democratie, maar heel anders. Hier mag je je mening uiten, daar moet je vooral luisteren naar je ouders, of een tante die onderwijzer is. Je geeft je mening in Suriname niet zo veel."

"Het heeft een ik een vriend kopen, dat is het daar veilig en te zeggen wat je vindt. Familie en goede mensen zijn er welkom. Iedereen heeft wel wat, maar dingen zoals mensen vernooten. Dat doet me niet. Een te mensen en het elkaar vagen, brengt onrust met zich mee."

"Vrijheid is goed,
als we weten
wat we zeggen"

Eva van Bovenveld - Nederland

De werkdag vier tot vijf dagen in de week als toezichtster van een bedrijfswaachpost.
Bijgt als alleenstaande moeder voor twee kinderen van negen en dertien en
onderhoudt het huishouden. Als van Bovenveld: "Over democratie heb ik eigenlijk
nog nooit zo nagedacht, maar het gaat erom dat we weten wat we zeggen."

"We leven in een vrij democratisch land, ook als je het vergelijkt met landen
en een leed. Missen die het krap hebben, worden gepijnigd. Dat vind ik heel
niet. Maar het zorgt ook voor veel dankbaar en juist, denk ik. Er is zoveel
solidariteit, zoveel hulp. Dat ze niet gestimuleerd worden om uit hun wereldje te
stappen. Dat is echt jappen en schelden. Ze worden op de verkeerde manier ge-
hoepen. Het is ook moeilijker om iets in stand te houden, dan het te door-
breken."

"Ik vind het wel heel goed dat de salarissen van mannen en vrouwen gelijk zijn
getrokken. Alleen in bepaalde sectoren als je nog een klein onderscheid. Het
belangrijkste is dat ik weet dat elke maand mijn salaris op de rekening staat. In
het drie jaar in Griekenland geweest, daar heb ik de andere kant gezien. Dat is
heel vervuld en heel veel vriendjespolitiek. Ze werken daar ook met bagarre, soms
krijg je wel ruzies met en soms niet of later. Missen werken daar soms even
dagen in de week, twaalf uur lang. Dat kun je niet vergelijken."

"Je staat hier niet zo snel op straat. Als Jan of Piet in Griekenland betere
vrienden heeft, is jouw baan niet zeker. Al heb je je nog te laten voor je
werk. Missen krijgen hier een uitkering. Dan kun je wel zeggen dat ze moeten col-
lecteren of omkopen, maar het staat niet voor. Het aantal bijstandsgel-
den dat aangeboden wordt is klein. Missen moeten iets kunnen doen zodat ze hun
subsistie kunnen betalen."

"Ik werk als toezichtster van een bedrijfswaachpost en ik ben kluiswachter van
de RDE. Ik heb aanspraak op vier ouders en het daarvoor een goede baan met veel
ouders. Je krijgt er ook goede vriendschappen aan over. Je een ouder als je
natuurlijk meer als de ander. Ik vind thema's als hygiëne en pesten erg belang-
rijk."

"Delf van is vrij opgetoed. Ik kom uit een kunstenaarsfamilie. Opgevoed in een
echtelijke, in één van de eerste leefgemeenschappen in Nederland. Het was daar
zijn idee om te vrij. Je moet als kind vooral zelf een mening over hebben. Ter-
wijl het is dat je je als volwassen ging gedragen, waardoor je ook de problemen te
kennen. Maar wij deden maar wat."

"Wij kinderen moeten ook gewoon kind kunnen zijn. De meeste besluit vrijheid
van meningsuiting hebben. Als ik zie hoe kinderen tegen elkaar praten, uit alle
culturen. Ze maken elkaar voor het en hun uit, zonder te weten wat ze daarmee
te weg brengen. Dat is kwetsbaar. Vrijheid is goed, als we weten wat we zeggen.
Het is een gevoel, maar we vallen op moeten zijn. We zouden het niet samen
te graven moeten geven."

Steven Jurkovic - Servië

"Ik heb Ljiljana, netwel toen zij naar haar ouders op Belgrado naar ik twee weken. Later toen ik ook in Nederland gaan studeren." Steven Jurkovic vertelt over het leven in Nederland en in Servië. "Daar was je gewaagd van het opkomen, je was beter je mond houden."

"Ik heb politieke gestudeerd, maar dat heb ik niet afgemaakt, vrijelijk gezegd. Het heeft verschillende problemen. Het was vooral niet te combineren met werk en later met de kinderen. Mijn vrouw is de kostwinner en had een fulltime baan. De kinderopvang was ook heel duur, je moest bijna de volle weg betalen. Ik zorgde voor de kinderen."

"Officieel is er nu geen groot verschil meer. Tussen Servië en Nederland. De verkiezingen zijn er goed, de uitkomst is gelijk. Vroeger werd er wel gejuichd. Er stonden tegengesteldig belangen niet heel veel mensen. Mijn moeder stemt bijvoorbeeld niet. Tussen de oppositie en de proffie is maar weinig verschil. De suggestie dat er iets gaat veranderen, maar er komen de beloften niet na. Het land heeft te veel economische sancties gehad."

"Toen de communistische partij regeerde, waren de mensen naar tevreden. De meeste mensen het wel goed na. De laatste verkiezingen en positief voor de verkiezing naar het buitenland verlaten. Alleen als je tegen het communisme was, werd je uitgezakt. Je moet werd geaccepteerd. Je was gewaagd van het opkomen, je moest je mond houden. Het eigen belang wordt er niet."

"In 2002 was ik voor het eerst stemgerechtigd in Nederland. Ik heb toen op de SP gestemd, maar heb nu opgeleverd naar D66. De mensen zijn hier niet mee. De zijn beter geïnformeerd en betrokken bij de maatschappij. Je moet wel stemmen. Als je niet v's alleen stemt, dan maak je wel een verschil in Nederland. Er is een kiesdrempel, het is alleen gelijk als gezegd mensen stemmen. Je moet niet en doen als zijn kinder, dan heeft het geen zin."

Jurkovic werkt enkele dagen in de week bij een cateringbedrijf. "Ik zou niet willen wonen in Servië. Het is een hele harde maatschappij. Vriendelijke politiek is nog steeds een groot probleem. De economie is nog niet hersteld. De rechtelijke macht staat ook nog in de kinderschoenen. Er is nog veel niet, wat wel echt nodig is."

"Ik wil nu hier thuis in Amsterdam. Ik heb ook wel in Den Haag gewoond, maar toen wonden we in een slechte buurt. Daar was het zelfs stil met landingsmaakt. Hier komen dan mensen van alle kanten, ook de omgeving. Den Haag is gelukkig, anders is dat een slecht woord. Maar iedereen gaat wel v's eigen kant op."

"Nederland is een prachtig land. Ik heb ook al veel van Europa gezien. Maar daar veel is de minder thuis. Ik zou ook nooit terug gaan naar Jugoslavië. Ik heb geen nostalgie, geen verlangen naar vroeger. Ik vind het overtroven als mensen zeggen dat het het beter, maar moet, ook in Nederland. Het kan altijd beter. Ik zou voor iedereen welkom naar toe willen over politiek en democratie. Laten mensen waarden wat we hebben."

"Ik denk dat je veel invloed kunt uitoefenen op de politiek. Je kan echt iets veranderen, dat is in mijn en-land niet na. Het zou de jeugd een beetje inspireren wat we hier hebben, niet alleen buitenlanders, maar ook Nederlanders. Ik zeg altijd, waar te een jaar naar Afrika en er komen terug als echte immigranten, dan zouden ze het waarden."

Esmee

Isaak Lessing

Ze zei dat ze Esmee heette. Haar naam viel me tegen, maar van een afstandje leek ze mooi. Door de achterraut van haar rode auto zag ik dat ze haar telefoon probeerde te verbergen onder haar sluike bruine haar. Zo min mogelijk opvallen, dat is wat ze wilde. Ze deed alsof ze aan haar linkeroor krabde. Een geïmagineerd oog zou meteen gezien hebben dat ze telefoneerde. Ze had geen handsfree. Dat vond ze onzin, denk ik, en geldverspilling.

‘Waarom heet je niet Miranda, of Marie-Antoinette?’

‘Omdat mijn ouders niet van Franse namen houden. Rij je zo achter me aan?’

‘Ja, zo.’

Haar telefoonnummer had ik gevonden op een wc-deur van een tankstation aan de A4. Er stond geen naam bij, alleen de tekst: *ik pijp je klaar, bel me*. Zelf zou ik het poëtischer gebracht hebben. Ik dacht aanvankelijk dat iemand het had opgeschreven om zijn ex te irriteren, zoiets zou ik hebben gedaan. Maar de tekst en het nummer hadden iets magisch waardoor de drang om te bellen onstopbaar werd.

Dus ik belde.

Voicemail, computerstem, nummer.

Pieptoon.

‘Hallo, ik las je bericht op de wc-deur van tankstation ***** op de A4. Nou ja, misschien hoor ik wat van je.’

Even later kwam er een sms-bericht binnen. Of ik naar datzelfde tankstation wilde rijden. Zij zou daar om vier uur staan in een rode Peugeot 205. Ik zou haar volgen. Kus Esmee. Ik sms’te terug dat ik er zou zijn, ook in een rode Peugeot 205, wat een toeval dat was, smiley. Tot vanmiddag. Kus.

‘Ja, kut, spits, we hadden beter later af kunnen spreken.’

Ik zei dat het niet uitmaakte, dat ik het wel spannend vond hoe ik als een voyeur achter haar aanreed en alles kon zien wat zij deed. Maar het maakte wel uit, want ik had een middag vrij genomen zonder het tegen mijn vrouw te zeggen. Ik had beloofd onze dochter op te halen bij haar vriendinnetje om half zes. En daarna zou ik koken en genieten van mijn gezin.

Esmee baalde zichtbaar. Wanneer auto’s voor haar ruimte gaven, trok ze ruw op, om in een paar seconden weer hard op de rem te gaan. Knipperlicht. Als een ervaren coureur manoeuvreerde ze haar auto naar de vluchtstrook en gaf ze vol gas. Nu was het moment. Nu kon ik nog terug, de telefoon ophangen en zeggen dat ik niet een boete wilde riskeren.

‘We nemen de eerste afslag, die is maar een paar kilometer hier vandaan.’

Ik was een pop in Esmees handen en zij was de marionettenspeler. Twee rode Peugeots stoven achter elkaar aan over de vluchtstrook en kwamen 3,4 kilometer later tot stilstand onder een boom op een parkeerplaats naast de A4. Ik bleef in mijn auto zitten en zag Esmee uitstappen. Ze was goedgekleed. Geen netkousen, geen knalrode lippenstift, geen kort rokje. Gewoon een zomerjurkje. Ze kwam naar me toegelopen. Ik opende mijn raam.

‘Hi, ik ben dus Esmee.’

Haar hand reikte door mijn open raam naar binnen.

'Rutger,' mompelde ik.

'Je was net wat praatgrager, Rutger, stap je nog uit?'

Ik knikte, ontgespte mijn gordel en opende het portier. Daar stonden Esmee en ik, alleen wij, een druilerige dag met onweer in de lucht, en naast ons de verstopte A4. Ik wist niet wat ik zeggen moest. Ik opende mijn mond, stamelde wat.

'Zullen we even wat meer beschut gaan staan? Het is een beetje rotweer.'

Ze lachte, waarschijnlijk om mijn stuntelende gedrag. Mooie tanden. Ik volgde haar de berm in, voorbij een sloot, wat bomen. Ik dacht aan mijn gezin, ik dacht aan Esmee. Ze begeleidde me naar een dikke eik, waar ze met haar rug tegenaan ging staan. Ik stond tegenover haar, knullig, als een schooljongen die wacht op zijn eerste kus.

'Waarom heb je me gebeld?'

'Intuïtie.'

'Mijn ex heeft dat nummer op de wc-deur gekalkt.'

'Oh.'

Ik had dus gelijk.

'De klootzak was boos dat ik het uitmaakte. Hij was vreemdgegaan. Ik hou niet van mannen die vreemdgaan.'

Ik knikte instemmend, alsof ik haar begreep.'

'Wat wil je van me? Dat ik doe wat mijn ex heeft geschreven?'

Ze keek uitdagend.

'Nou – ik – ja – misschien – Wat wil jij?'

'Ik wil je best even pijpen hoor, maar dan wil ik daarna wel even je telefoon lenen, want mijn beltegoed is op.'

Ik wist niet dat er nog mensen waren die prepaid belden, maar ik accepteerde de voorwaarde.

Mijn eerste buitenechtelijke seksuele uitspatting duurde anderhalve minuut.

Esmee wiste vakkundig de sporen van mijn morele misdaad, stond op en vroeg me naar mijn telefoon. Ik gaf haar deze en terwijl ik mijn broek dichtknoopte, liep zij een stukje verder om het toestel te gebruiken.

Bij de auto namen we afscheid. Ze gaf me mijn telefoon terug en zei dat ze ervan genoten had. Ik zei dat we zouden bellen. Ze lachte. Een vreemdsoortig venijn leek in haar glimlach verborgen. Bij haar auto gaf ze nog een handkus. Een langgekoesterde fantasie verdween weer in de file.

Ik klikte mijn gordel vast en startte de auto. Mijn telefoon begon te zoemen. 'Thuis GSM' stond in het beeldscherm. Ik kreeg het warm. Keek om me heen. Zou mijn vrouw me gezien hebben? Kleine zweetdruppels begonnen uit de poriën van mijn voorhoofd te ontstaan. Ik nam zo normaal mogelijk op.

'Hé, lief.'

'Hé, schatje, ik zag dat je net gebeld had. Ik kon even niet opnemen, sorry, het was zo druk...'

De rest verstond ik niet. Ik had net niet gebeld, ik kon net niet bellen, want Esmee had mijn telefoon.

'Ben je er nog?'

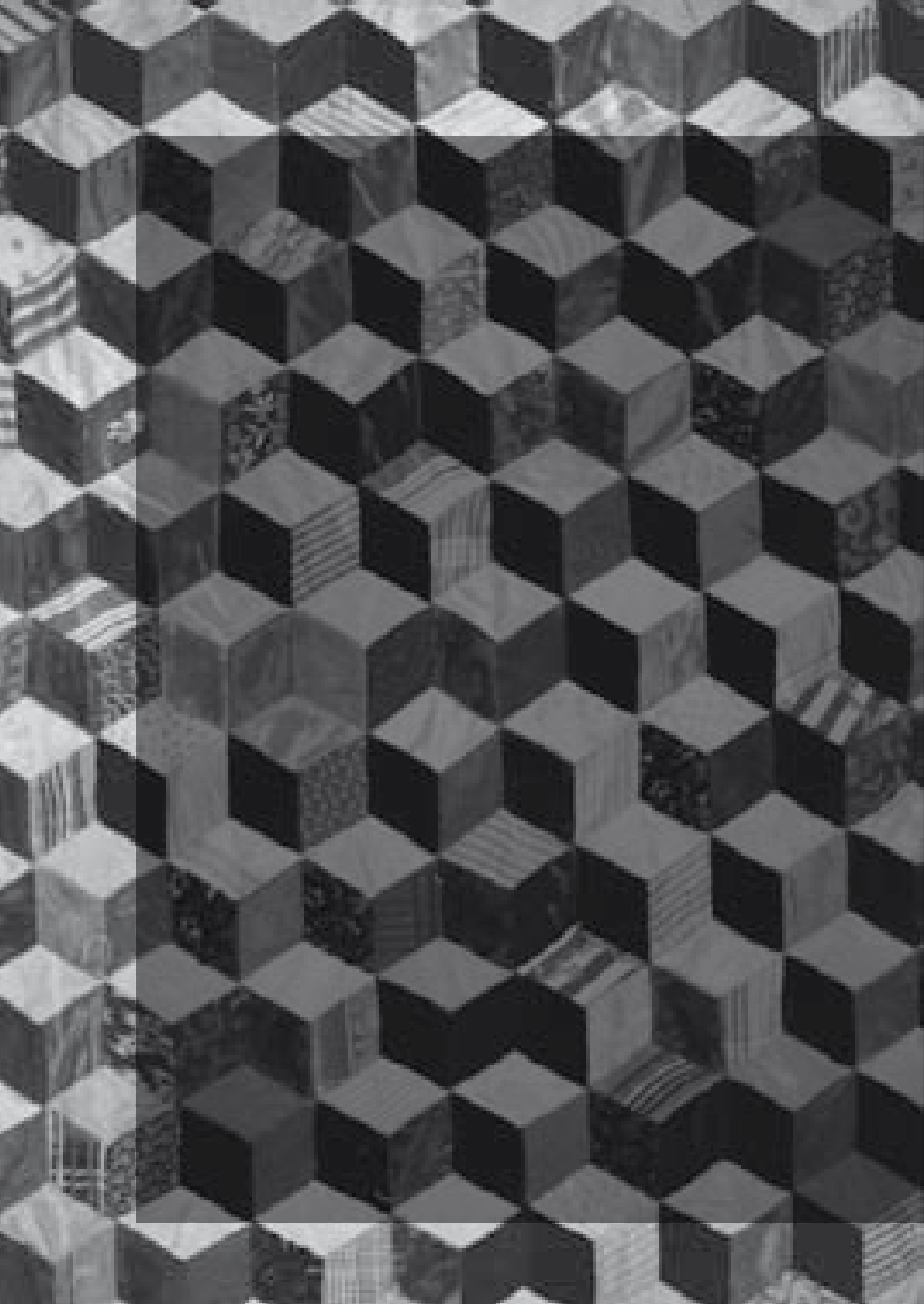
'Ja, ik ben er nog.'

'Maar goed, gezeur dus allemaal. En mijn lieve mannetje? Hoe is het daarmee? Die wilde natuurlijk even mijn stem horen toen hij in die lange saaie file stond? Of was je nog niet op weg naar huis?'

'Neuh, ik...'

'Oh wacht, ik hoor een piepje... een voicemailbericht. Bel je zo terug! Dag schat.'

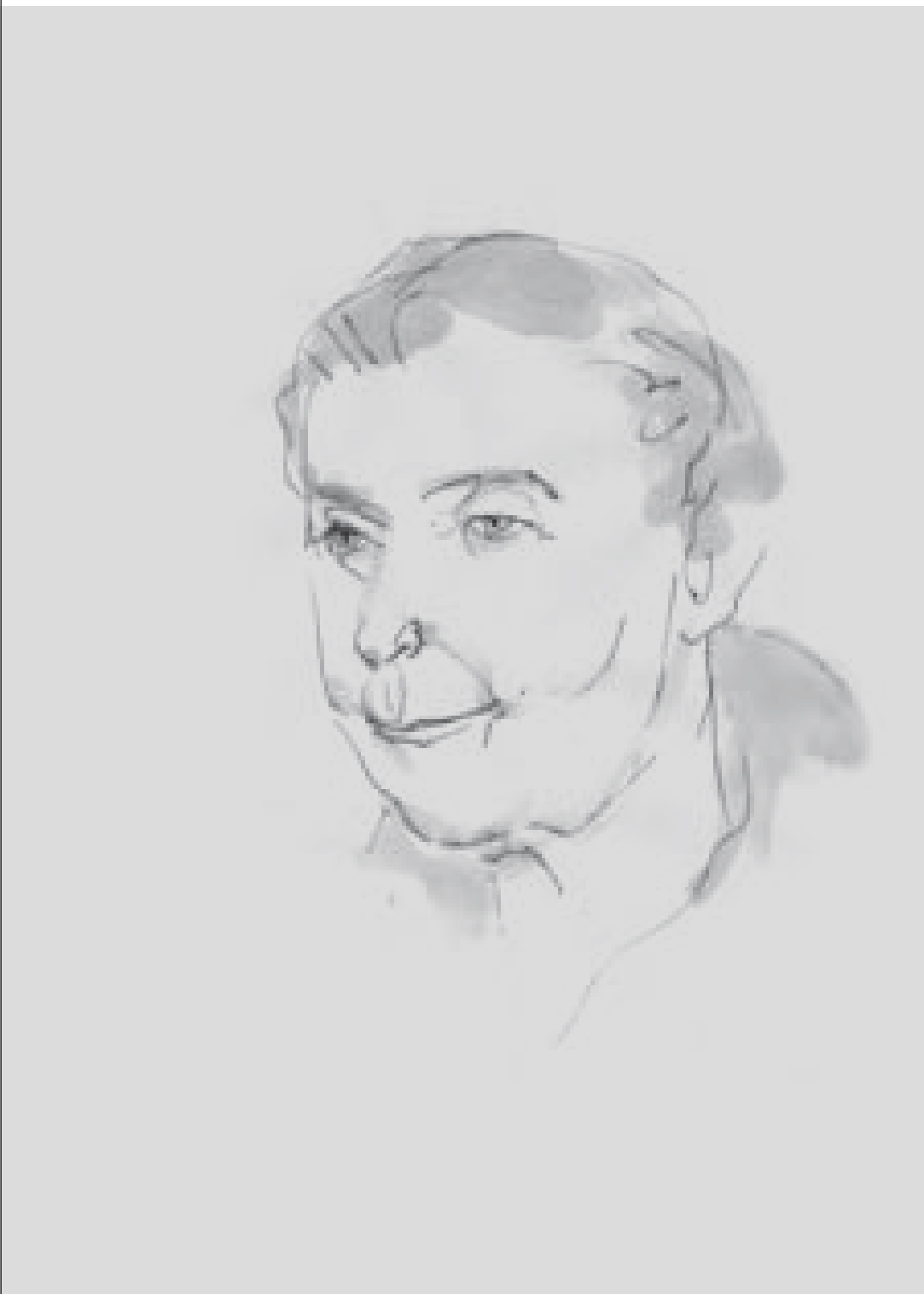
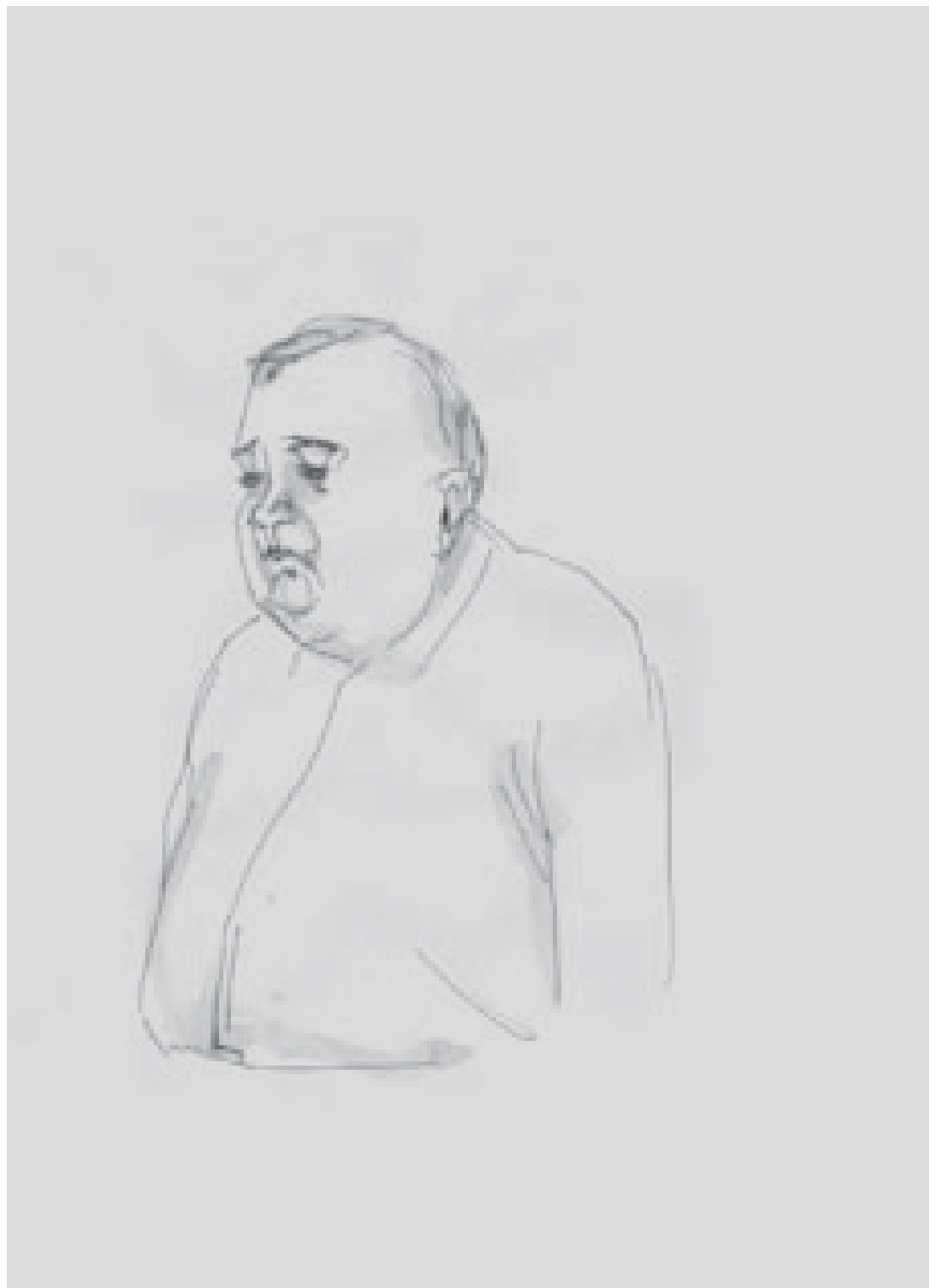
Esmee heb ik nog een paar keer proberen te bellen. Zij nam nooit meer op.

ADRIANA DE VRIJE
PORTRETTE

P.133
ADRIANA
DE VRIJE

De Ballerina

Jos Wuust

Ik woon aan een brede straat. In het midden daarvan ligt een verhoging, een soort langgerekt podium waarop de trams van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf doorlopend een gratis voorstelling geven.

Gordijnen heb ik niet. Mijn verdieping is hoog genoeg om van de straat geen inkijk te verwachten en de overkant is te ver weg om iets nauwkeurig achter de ramen te kunnen onderscheiden. Als ik, wat vaak gebeurt, tot diep in de nacht zit te lezen, mag ik graag af en toe peinzend naar buiten staren, naar de straatlamp bijvoorbeeld, die zachtjes in de wind wiegt en waar je de regen bij vlagen in ziet oplichten.

Enige tijd geleden werd dit vredige tafereel verstoord. Aan de overkant, recht tegenover mij, werden om klokslag twee uur de ramen verlicht. Dit viel des te meer op omdat het zelden gebeurt dat aan de overkant na één uur 's nachts nog een lamp brandt. Het licht dat naar buiten scheen was helder wit, als van tientallen tl-buizen, maar ook diffuus: het leek of er voor de ramen een lap dunne witte zijde was gespannen.

Voor het rechter raam verscheen een figuur: het silhouet van een naakte vrouw, en profiel. Zij hield één arm recht omhoog geheven, de andere schuin naar achteren. Het haar droeg ze in een wrong en haar puntige borstjes staken recht vooruit. Ze huppelde een paar passen naar voren, verdween even achter de ruimte tussen de twee ramen en kwam toen weer tevoorschijn. Aan het eind van het linker raam draaide ze om en huppelde terug. Er werd voor mijn ogen een balletdans opgevoerd, compleet met alle gekunstelde bewegingen die daarbij horen. Midden in zo'n beweging ging abrupt het licht uit en was de voorstelling afgelopen.

Ik bleef nog een poos naar buiten staren, waar de straatlamp in de wind heen en weer wiegde, maar vervolgde al gauw weer mijn lectuur.

De nacht daarop herhaalde zich het tafereel. Met dit verschil dat ik toen een cd op had staan. Tot mijn verbazing zag ik de ballerina perfect op de maat van *mijn* muziek dansen. Eerst dacht ik dat ik me vergiste, maar dat denkbeeld verwierp ik snel toen er van andante op scherzo werd overgeschakeld en zij het tempoverschil ogenblikkelijk en met veel gratie overnam.

Lang nadat de muziek was opgehouden en het licht aan de overkant was uitgegaan, zat ik nog voor me uit te kijken. Ik geloof in het toeval, heel sterk, het is misschien het enige waar ik onvoorwaardelijk in geloof. 'Toeval,' zei ik dus bij mezelf. 'Wat een toeval!'

De volgende dag ging ik tegen twee uur 's nachts stiekem klaar zitten met een hartverscheurende cd van Miles Davis. 'Laat haar dat maar eens proberen!' dacht ik grimmig. Maar met trage en uiterst sensuele bewegingen volgde zij maat voor maat precies de jankende tonen. Zo vlug ik kon zette ik een andere cd op. Zonder haperen, zonder aarzelen paste ze zich aan, hoeveel verschillende soorten muziek ik ook draaide.

Ik kon haast niet slapen. De volgende avond liep ik zenuwachtig op mijn horloge te kijken. Het wilde maar niet later worden. Ik had me terdege voorbereid. 's Middags had ik een muzikale collage gebrand waar de meest maatgevoelige danser over zou struikelen. Zelfs fragmenten van Kamerdebatten had ik er doorheen geweven.

Toen het licht aanging en haar profiel verscheen klopte het hart me in de keel. Voor het rechter raam bleef haar schaduw staan, in dezelfde houding als de eerste keer: één arm opgeheven, de andere schuin naar achteren, de borstjes vooruit. Ik had expres de muziek nog niet aangezet. Ik wachtte even en drukte toen op de knop om de kakofonie te laten beginnen. Gefascineerd keek ik toe, verwonderd, bewonderend, terwijl ik een onverklaarbare vertedering, vermengd met een soort heimwee in me voelde zakken. Perfect en met sierlijke bewegingen volgde zij de afschuwelijke chaotische herrie die ik op de band had gezet. Ik voelde me als een vies oud mannetje dat zich vergrijpt aan de blozende onschuld, als een beul, een folteraar die zijn slachtoffer pijnigt en daar de mooiste glimlachjes en de tederste liefkozingen voor terugkrijgt. Vol walging zette ik de cd-speler af.

Ik kon aan niets anders meer denken. Met kloppend hart wachtte ik 's nachts tot het licht aanging. Ik liet haar dansen op mijn lievelingsmuziek. Ik beleefde gloedvolle momenten waarbij ik me voorstelde dat ik haar in galmende bewoordingen vertelde hoe goed ze mijn muziek volgde, hoe goed ze die begreep en vertolkte, hoe goed ze mij begreep, mij vertolkte.

Overdag probeerde ik er stiekem achter te komen bij welke voordeur de twee ramen hoorden. Maar dat is in de straat waar ik woon niet altijd even makkelijk: de voordeuren staan nu eens links dan weer rechts onder de woningen en de toegangen tot de bel-etages verspringen met de voordeuren van de trappenhuisen (had de architect zo wraak willen nemen op de rechtlijnigheid van zijn opdrachtgevers?).

Ik informeerde voorzichtig bij mijn buurvrouw die alles van iedereen in de buurt afweet. Maar na mijn omzichtige vragen wie er toch in godsnaam daar achter dat raam zou kunnen wonen, stulpte ze alleen maar gulzig haar natte lippen over het mondstuk van haar sigaret en keek op dezelfde manier langs me heen als wanneer iemand iets zegt dat haar niet bevalt, of wanneer ze iets niet goed begrepen of gehoord heeft. Ik voelde me betrappt zonder dat ik wist waarop.

In die tijd ging ik nog wel eens naar een café, een bepaald café, omdat daar ook af en toe een meisje kwam dat ik aantrekkelijk vond. Ze had grote bruine ogen die ze tot spleetjes lachte en zwart haar dat ze in ouderwetse vlechten droeg.

Op een avond trof ik haar alleen aan een tafeltje. Ik had nog nooit de gelegenheid gehad bij haar in de buurt te komen, altijd stond ze in een onbereikbare hoek, omgeven door gretige praters. En nu hoefde ik zo maar aan te schuiven. Ik ben heel slecht in dat soort dingen; er spant bij die gelegenheden altijd onmiddellijk een ijzeren klem om mijn

hoofd. Maar gek genoeg ging het toen goed. Ik heb naderhand nog vaak geprobeerd na te gaan wat er nu precies gebeurde, wat ik zei, hoe zij antwoordde en wat ik daarop terugzei, om erachter te komen waarom ik toen wél succes had. Maar het enige wat ik me dan herinnerde waren die ogen, die spleetjes, die lach van haar.

Aan het eind van de avond fietste ik met haar naar huis. Ze woonde recht tegenover mij.

Er zijn momenten dat de lucht te dik en te zwaar is, de ruimte tussen hemel en aarde te nauw. Je wilt iets zeggen maar de klanken ploffen dood voor je neer. Je wilt je snel een houding geven, maar een seconde duurt uren en ondertussen kijken de mensen je verbaasd en gegeneerd aan. Ik viel van mijn fiets en mompelde een excuus. Ik trapte weg als een idioot, maar ik kwam niet vooruit. En nog voel ik haar verbaasde blik in mijn rug.

Na een paar blokjes omgereden te hebben sloop ik mijn huis binnen en ging in het donker voor het raam zitten. Ik keek naar haar danspassen tot ik misselijk werd.

De volgende ochtend was ik vroeg wakker. Hoe moest ik het haar vertellen? Aan de ene kant was ik blij dat zij het was, maar aan de andere kant maakte ik me ook ongerust: ik wist iets van haar en zij wist niet dat ik het wist. Waarom deed ze het? Ik voelde me een voyeur. Ik had het akelige gevoel dat ik een verschrikkelijk geheim kende, dat ik iets wist wat ik niet weten mocht, alsof ik mijn vader bij de hoeren had betrappt.

De hele dag liep ik door de stad, tot mijn voeten brandden. De gevels waren van dik lood geworden, de huizen torenhoog. De smalle strook hemel boven de straten was een schuimende sloot waarin omgekeerde kerktorens dreven. Met kloppend hart zette ik me 's avonds voor het raam.

Ik wilde naar haar toe om haar alles te vertellen, maar ik durfde niet, bang dat de woorden in mijn keel zouden blijven steken. Ik zwierf rond in mijn eigen huis, in de achterkamer, de keuken, de gang en treurde bij de ondergaande zon die als een bolbliksem in de ramen aan de overkant wentelde. Ik durfde niet naar de voorkamer te gaan, maar ik voelde haar lispelende zuiging, haar zeurende dreinen als een buitenlichamelijke kiespijn. Pas als het donker werd, sloop ik naar de straatkant en neuriede haar zachtjes van links naar rechts, van rechts naar links, voor het raam heen en weer, diffuus en vloeiend.

Radeloos van verwarring liet ik de dagen voorbijgaan. Ik wist me geen houding te geven, kon me nergens op concentreren. Om toch iets te doen te hebben (met zware klappen de tijd te doden) volgde ik nauwkeurig uitgestippelde routes door de stad. Ik prikte geheime doelen op de kaart die ik via ingewikkelde sluipwegen moest benaderen. Ik bereidde mij nauwkeurig voor op mijn expedities, stond vroeg op, schoor me zorgvuldig, trok geschikte kleren aan, stevige wandelschoenen, kaart in de zak. Zo dwong ik mijn gedachten langs gladde, rechte banen. Maar toch kon ik soms de slaap niet vatten en zat hele avonden in het achterhuis, bang om me aan de voorkant te vertonen.

Op een avond hield ik het niet langer uit. Ik rende de trap af, naar de overkant van de straat en belde bij haar aan. Hijgend en met kloppend hart beklom ik de trap naar haar verdieping. Verbijsterd keek ze me aan.

Ik begon direct hortend mijn verhaal te vertellen. Al na een paar zinnen wist ze waar ik het over had en sloeg haar ogen neer. 'O, dus jij bent het,' fluisterde ze toen ik klaar was. Langzaam schoof ze naar het puntje van haar stoel en vouwde haar handen in haar schoot. Zo leek ze een oude sepia foto: een net meisje met vlechten en degelijke schoenen en een bruine jurk, die op het puntje van een stoel zit en de blik zedig naar beneden gericht houdt.

Ze sloeg haar ogen op.

'O, dus jij bent het,' fluisterde ze weer.

'Ja,' antwoordde ik schor, al wist ik niet precies wat ik was.

'Luister, dan zal ik het je vertellen,' zei ze.

En ik luisterde.

'Ik woon hier al lang. Ik vind het niet zo prettig hier: die kale brede straat zonder bomen, dat gedender van de trams. Ik houd van smalle, intieme straten met hoge stoepen en trappetjes en oude loofbomen met dikke kruinen tot aan de bovenste ramen. Maar ik raakte langzamerhand gewend aan dat weidse uitzicht en vooral 's avonds keek ik graag naar de verlichte ramen aan de overkant, waar de mensen een leven leidden dat ik niet kende en toch kon zien, alsof je door een sterke kijker naar een andere planeet tuurt. Vooral het raam recht tegenover me intrigeerde me. Daar zat altijd een jongeman tot diep in de nacht te lezen. Af en toe keek hij op en bleef een poosje naar buiten staren. Het was een tafereel dat me oneindig vertrouwd voorkwam, vooral als het regende. Ik was vroeger verslaafd aan Engelse verhalen uit de Victoriaanse tijd, waarin het 's avonds ook altijd regent en hard waait, en de hoofdpersoon bij het haardvuur in een boek leest dat hem tot nadenken stemt en waaruit hij af en toe opkijkt om peinzend naar buiten te staren. Ik rilde altijd van genot bij het lezen van zulke passages. Ik was gek op dergelijke clichés en dat ben ik nog steeds. Ze zijn comfortabel en behaaglijk als warme wanten. Ik houd eigenlijk nog steeds alleen maar van verhalen die op die toon beginnen.

Toen besloot ik voor het mysterie te zorgen, het raadsel dat je diende op te lossen. Ik dacht: als ik nu hier een vertoning opvoer die hij duidelijk kan zien en die zich elke avond herhaalt, dan zal hij wellicht proberen het raadsel op te lossen. Als hij uit het goede hout is gesneden tenminste. Ik spande een dun wit laken voor de ramen, deed een felle lamp aan, gluurde even door een spleetje om te zien of je wel keek en begon

aan mijn dansvoorstelling. Ik weet nog hoe mijn hart klopte de eerste keer en ik hield het niet lang vol. Toen ik het licht uitdeed trilden mijn benen. Maar ik heb het daarna elke avond volgehouden, elke avond als ik je daar zag zitten, al werd dat de laatste tijd steeds minder. Ik hoopte dat je zou gaan speuren en me zo zou vinden.'

'Ik heb je toch gevonden,' zei ik.

'Ja, maar niet op die manier,' antwoordde ze bedroefd.

'Jawel,' zei ik. Ik haalde diep adem en begon:

'Het grootste geluk heeft mij altijd geleken op expeditie te gaan, een tocht te maken waarbij een doel bereikt moet worden, een boodschap afgeleverd, een opdracht volbracht. Enige tijd geleden zag ik op het station een oude zieke zwerver zitten. Hij leek zo koortsig en rilde zo van de kou dat ik besloot hem een nacht in huis te nemen en de volgende dag naar het ziekenhuis te brengen of voor onderdak te zorgen in een opvangtehuis. Het was roerend om te zien hoe dankbaar hij was, de tranen rolden over zijn wangen, al denk ik nu soms dat het ook kwam van de koorts en zijn ziekte. Ik legde hem thuis op bed en gaf hem wat soep te drinken die hij gretig opslopte. Onmiddellijk daarna viel hij in een onrustige slaap. Uren lag hij te woelen en te ijlen, tot hij zich tegen het ochtendgloren plotseling oprichtte en mij aankeek met een blik zo smekend en radeloos dat ik mij naar hem toe haastte om hem te troosten. Maar eer ik bij hem was brak de blik in zijn ogen en blies hij de laatste adem uit. Ik waarschuwde de politie en toen alle formaliteiten waren afgewikkeld doorzocht ik het armoedige bundeltje dat hij op zijn omzwervingen aan een stok over zijn schouder had meegedragen. Ik vond een gescheurde en gekreukte sepiakleurige foto van een meisje met lange vlechten en zedig neergeslagen ogen. Wie was zij? Zijn vrouw uit een onbereikbaar verleden? Of had hij de foto gewoon ergens gevonden en koesterde hij het beeld omdat het hem vertrouwd voorkwam? Verder zat er in de bundel een rol kaarten van de stad waarop met rode inkt punten en routes waren gemarkeerd. Mijn nieuwsgierigheid werd natuurlijk onmiddellijk geprikkeld en ik begon direct de routes na te lopen en alle plaatsen die hij met een punt had aangegeven te bezoeken. Mijn tochten voerden mij langs straten en stegen waar ik anders misschien nooit voet zou hebben gezet: langs smalle met gras begroeide kades, door steegjes met dichtgetimmerde huizen waar geen zonnestraal ooit het plaveisel bereikt, langs leegstaande pakhuizen waar in bleke letters de namen van Europese havensteden op de muren stonden gekalkt. Op de plaatsen die met een punt waren aangegeven bevond zich soms een Oudhollands koffiehuis met rode geblokte tafelkleedjes, of kleine sigarenwinkeltjes met kreunende houten vloeren, en één keer stond ik voor de etalage van een poppendokter naar de gedeukte gezichten met hun wanhopige lege blikken te staren. Het viel me toen voor het eerst op dat poppen altijd hun handen vertwijfeld ten hemel heffen. Zo werkte ik de ene kaart na de andere af. Ik bereidde me steeds goed voor op mijn expeditie, ik stond vroeg op, schoor me zorgvuldig, trok geschikte kleren aan, stevige wandelschoenen, kaart in de zak. En op de laatste dag – mijn route leidde in een grote boog door de negentiende-eeuwse buitenwijken,

het souterrain van de stad – belandde ik in het café waar we elkaar hebben ontmoet. Ik aarzelde eerst om naar binnen te gaan, want ik vind dat er geen plaats is waar de mens zich zó van zijn fundamentele eenzaamheid bewust wordt als in een café. Maar ik moest mijn afkeer overwinnen, de opdracht moest worden volbracht. Bij het binnenkomen zag ik je direct staan en ik ben teruggekomen tot ik je te spreken kreeg.’

Ze bloosde en sloeg haar ogen neer. ‘Ik begrijp niet wat dat met mijn opdracht te maken heeft,’ zei ze.

‘Alles,’ antwoordde ik. ‘Waar dacht je dan dat je dat idee vandaan had? Toch uit dezelfde verborgen laden en dubbele bodems, dezelfde geheimzinnige rommelkamer van de negentiende-eeuwse literatuur waaruit ik mijn verlangen naar expedities heb gehaald?’

Ze zweeg.

‘Ik reageerde toch ook direct op je dans met mijn muziek?’ riep ik vertwijfeld. ‘Was ik niet de enige in de hele straat die je voor het raam heeft zien dansen?’

Ze schoof nog verder naar het puntje van haar stoel. ‘Dus je vind dat we elkaar gevonden hebben?’ vroeg ze verlegen. ‘Dat we bij elkaar passen?’

‘Alsof we elkaar verzonnen hebben!’ antwoordde ik.

Deze wereld

David Verhagen

De kleine Theo kende God waarschijnlijk beter dan alle anderen op school. De zoon van God heette Jezus, maar dat is algemeen bekend. Juf Marlies had het vaak over Jezus maar nog vaker over God. Toch raar dat hij zo bekend was maar niemand hem ooit zag, hij was nooit op televisie en Theo zag hem nooit eens op het schoolplein gezellig kletsend tussen de andere ouders. Theo geloofde niet dat Jezus niet meer terug zou komen, dat hij hem zomaar hier, alleen, zou laten zitten, zonder iets van zich te laten horen. Het was de eerste keer dat hij juf Marlies niet geloofde en het bracht hem in verwarring. Hij voelde zich verraden en had voor het eerst in zijn korte leven het gevoel dat de wereld een onbegrijpelijk gemene plek was.

Jezus was aan het begin van groep zes bij Theo in de klas gekomen. Theo zat als enige graag vooraan, hij had een dikke bril en één lui oog. Theo gaf vaak antwoord op de vragen van Juf Marlies, wat waarschijnlijk verklaarde waarom de andere kinderen niet graag naast hem zaten. De hele klas was gespannen op die eerste ochtend van de eerste schooldag die wat betreft temperatuur en sfeer voor een volwaardige zomerdag had kunnen doorgaan. Felle stralen zonlicht drongen door tot achter in het kleine klaslokaal, vol met donkerbruine stoeltjes en banken, en gaven het chaotische pallet van kindertekeningen aan de muur een nieuwe verschijning. Wie in het licht keek zag kleine stofdeeltjes zweven. Maar niemand keek in het licht, de kinderen waren zo druk als opgesloten wilde dieren. Juf Marlies wilde net de deur dicht gaan doen toen er nog een jongetje, zonder vader of moeder, met pikzwart haar en versleten ouderwetse kleren, het klaslokaal binnen kwam gelopen en hopeloos om zich heen keek omdat hij niet wist wat er nu van hem verwacht werd. Juf Marlies keek hem verbaasd aan, schoof haar brilletje terug op haar neus en vroeg het angstige jongetje naar zijn naam.

'Ik heet Jezus,' zei hij en het bleef lang stil. Juf Marlies had tijd nodig om te besluiten of ze hem geloofde of dat ze al boos moest worden voordat ze zich zelfs maar voor had gesteld. Ze keek hem nog eens aan en zag een natte vlek ontstaan boven aan de rechter broekspijp van het jongetje en toen wist ze dat hij niet gelogen had. Het jongetje keek zwijgend naar zijn schoenen. 'Laten we dit eerst maar even oplossen,' antwoordde ze vertederd, liep met hem naar de toiletten en zo begon de eerste dag van dat nieuwe schooljaar twintig minuten te laat. Juf Marlies had de terugkeer van Jezus immers vorig jaar al aangekondigd, dus daar mocht het schooljaar best wat later voor beginnen.

De daaropvolgende week zaten Theo en Jezus naast elkaar in de klas maar wisselden geen woord. De ochtendzon scheen nog steeds door het stoffige lokaal en alle kinderen, behalve Theo en Jezus, waren nog steeds zo druk als opgesloten wilde dieren. De warme vrije zomervakantiedagen lagen nog vers in het collectief geheugen. Rekenen, taal en lezen, het duurde allemaal te lang en de speelkwartieren duurden juist te kort. Theo en Jezus brachten die in stilte door, zittend op een bankje, kijkend naar die andere kinderen en al hun wilde gedrag.

Het duurde een week voor Jezus iets tegen Theo zei. Het kwam erop neer dat hij vroeg of ze die middag samen bij Jezus thuis zouden gaan spelen. Zo ontmoette Theo God. God en Jezus woonde in een klein smal huisje. In het halletje na de deur lag post en reclame in hoge ongeorganiseerde stapels. Het huisje rook naar snackbar en wc. Voor de ramen in de woonkamer hingen donkerbruine lakens en het spaarzame licht kwam uit één enkel lampje aan het bruinegeklepte plafond. God zat in een stoel voor de televisie die hard aanstond en hij had enkel een onderbroek aan die ooit stralend wit moest zijn geweest, maar nu een vieze gelige kleur had gekregen. Zijn dikke buik golvde berustend over de elastieken band van het kleine broekje. God keek naar het nieuws en schreeuwde onverstaanbaar naar de televisie. Toen hij zag dat de twee jongens binnenkwamen zei hij tegen Theo: 'Ik ben God en dat is Jezus,' terwijl hij naar het andere jongetje wees vanuit zijn stoel. 'Ik ben nu even in gesprek met George Double U Bush, dus gaat heen en vermaakt u zelf.' Hij had de woorden George, double, U en Bush langzaam en gewichtig uitgesproken. God lachte manisch, draaide zich weer om en keek geconcentreerd naar de presentator. Dit was niet helemaal hoe Theo zich God had voorgesteld, nu hij hem had gezien vroeg hij zich af waarom het nodig was dat iemand als Juf Marlies steeds over een man in een vieze onderbroek sprak. De jongens dronken een glas water in een klein keukentje met stapels vieze borden, glazen en bestek op het aanrecht en begaven zich naar buiten om in die laatste zomerse dagen hun spel te spelen. Tussen de rijtjeshuizen en het spoor was een breed stuk niemandsland waar zij zich ongestoord konden verliezen in een wereld die niet bestond en ook steeds meer zou verdwijnen, maar in hun gedachten nu nog even ademde en leefde.

Jezus nam direct het initiatief en bezat een grenzeloze, bewonderenswaardige fantasie en elke minuut die Theo met hem doorbracht gaf hem het gevoel dat de wereld aan zijn voeten lag, alsof alles mogelijk was. Alsof de wereld een plek was waar spannende, wonderlijke en soms gevaarlijke gebeurtenissen plaatsvonden, maar ook een plek waarin de helden Theo en Jezus altijd wisten te voorkomen dat het kwaad zou overwinnen. Vanaf dat moment brachten ze elke dag, een jaar lang, met uitzondering van de kerstvakantie, samen door in het stuk braakliggende grond tussen het rijtjeshuis van Jezus en het spoor richting het centraal station van Amersfoort. De jongens verga-ten de tijd en vooral Jezus rekte hun spel tot het absolute uiterste. Dit gaf Theo thuis het nodige uit te leggen en zijn moeder moest regelmatig straf uitdelen als haar enige zoon pas thuiskwam als het eten al op tafel stond. Maar zij werd nooit echt boos en straffe nooit echt hard, omdat haar jongen elke dag vrolijker thuis kwam dan hij ooit was geweest.

Dat najaar speelden de twee jongens de hoofdrollen in hun eigen fantasieverhalen. Toen de zomerzon langzaam zachter werd en de dagen korter en het soms echt te koud of te nat was verplaatste hun spel zich naar het huis van God en Jezus. Jezus bezat geen speelgoed maar compenseerde dit met zijn rijke fantasie en met een vrijwel leegstaande woning met nauwelijks meubilair en een vader die nooit vroeg waar het kabaal vandaan kwam. God zat altijd in de woonkamer op de enige echte stoel in het

hele huis en praatte tegen de televisie, soms luid schreeuwend – wat Theo eng vond – en soms zacht brabbelend in zichzelf. Meestal droeg God alleen een onderbroek maar soms had hij ook kleren aan. Altijd dezelfde joggingbroek en een trui met daarop de letters 8 en 9. Altijd stond het nieuws aan en altijd praatte God alsof de mensen op het scherm gewoon in de kamer zaten. Soms leek het alsof de presentator reageerde. Meestal niet. In de fantasiewereld waarin de jongens leefden, leek het Theo echter niet onlogisch dat de vader van die merkwaardige jongen die ineens in zijn leven was verschenen de wereld controleerde vanuit een luie stoel. Zijn eigen moeder keek ook veel televisie, maar vooral tijdens het strijken en schreeuwen deed ze nooit.

Soms aten de jongens samen bij Jezus thuis, maar veel vaker nog bij Theo. Bij Theo thuis at Jezus hongerig en bleef hij tot laat hangen, wat de moeder van Theo vreemd genoeg tolereerde. Tijdens het eten legde de moeder van Theo een keer een hand op het hoofd van de etende Jezus, die dit niet scheen te merken. Ze keek hem verdrietig aan en trok haar onderlip omhoog. Theo begreep niets van de blik, het irriteerde hem en stiekem hoopte hij misschien dat zijn moeder zo naar hem zou kijken.

Wanneer de jongens bij Jezus aten ging het anders. God zat in zijn stoel en Jezus gooide zelf friet in de frituur. De eerste keer keek Theo geschokt hoe zijn vriendje wankelend op een stoel met de frituurpan in de weer ging, een handeling die hij thuis nooit zou mogen uitvoeren. De laatste keer dat Theo bij Jezus thuis was kwam er een vrouw die hij niet kende. Samen met God las ze alle post en toen de jongens binnenkwamen zag God er bang uit en had hij schone kleren aan. De vrouw keek bezorgd naar Jezus, bleef hem secondelang aankijken en vroeg hem gewichtig hoe het met hem ging. Ze poetste zijn tanden en trok hem schone kleren aan. Ze waste alle borden in de keuken af. God zag er hulpeloos uit terwijl hij stuntelend enveloppen opende en zacht wiegende bewegingen maakte met zijn hoofd.

Het was twee weken voor de zomervakantie die Theo samen met zijn moeder en tante Emmie en haar kinderen op de camping door zou brengen. De laatste dagen speelden ze als bezetenen op het stukje land tussen het huis en het spoor naar Amersfoort en Theo had moeite om het tempo bij te houden. De laatste vrijdagavond van het schooljaar namen de jongens afscheid van elkaar, of deden een poging daartoe. Het was de laatste keer geweest dat de jongens ooit samen friet zouden eten.

Nu, op die eerste schooldag van dat nieuwe schooljaar van groep zeven, zaten de kinderen in een kring met aan het hoofd juf Marlies. Wie keek, zag in de zonnestralen stof zweven. Maar niemand keek want alle kinderen, behalve Theo, waren zo druk als opgesloten wilde dieren. Het leek of er niets veranderd was sinds vorig jaar, maar voor Theo was niets meer hetzelfde. Juf Marlies vertelde dat Jezus niet meer bij hen in de klas zat. Ze sprak over mensen die ze de kinderbeschermers noemde, die Jezus hadden meegenomen. Maar Theo begreep niet wie dat waren en waarom juf Marlies ze daar nooit eerder voor had gewaarschuwd. Theo stelde zich de kinderbeschermers voor als engelen in wit licht, wakend over alle kinderen van de wereld. Jezus zou nooit meer terugkomen. De andere kinderen in de klas leken nauwelijks te luisteren, dus duurde het kringgesprek maar kort en in het speelkwartier zat Theo alleen op het bankje te zwijgen. Hij wilde niet dat de andere kinderen hem zagen huilen, dus perste

hij zijn trillende lippen stevig op elkaar.

Waren Jezus en hij te ver gegaan tijdens hun avonturen en werden ze nu gestraft door de kinderbeschermers? Zou God Jezus terug halen naar deze wereld? Als iemand het kon was hij het. Hij kon de tranen niet meer tegenhouden, maar er was niemand die het merkte, iedereen speelde, behalve hij, want hij had niemand om mee op te trekken. Die middag liep Theo naar het oude huis van Jezus. Hij liep langs het stuk waar hij en Jezus altijd samen hadden gespeeld. Door het raam van het kleine huisje zag Theo God zitten in zijn witte onderbroek, schreeuwend naar de televisie. Het geluid stond zo hard dat Theo het buiten horen kon. God deed de deur niet open. Hij leek de bel niet eens te horen.

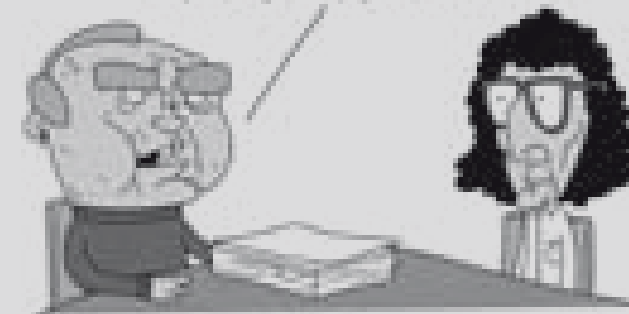
NORMAN
CARTOONS

P.157 NORMAN

Ik had boeken kunnen schrijven, Ivo,
maar de gedachte dat mijn lezers hun
vingertop nat zouden maken om de
bladzijden om te draaien, deed mij kotsen.

Ma, jij nu maar stoppen, dan krijg ik er veel meer
tijd in de dingen van je generatie voor.

De Kafka

De Kafka

Ben je nog aan het schrijven aan
je boek 'Napels zien en sterven'?

Nee, ik ben bezig aan het vervolg,
'Verloren en Auschwitz zien'.

© De Persgroep

Poëzie schrijven is voor mij wat vulms
ophalen is voor vulnistammen.

Een manier om orde te scheppen
in de chaos van het bestaan?

Nee, een goede gelegenheid
om een oranje broek te dragen.

© De Persgroep

De armen van Morpheus

Hester Meuleman

Moordenaars zijn ook gewoon mensen. Vroeger dacht ik dat moordenaars alleen grote, zwaar getatoeëerde mannen waren. Een enkele vrouw wellicht, zwaar aan de drugs of mannelijk gebouwd. Ik heb het wel altijd een mooi woord gevonden, 'moordenaar', of mooier nog: 'moordnares'. Net als minnares, als danseres, degenen die balanceren op de rand en daarbij zo onwaarschijnlijk opvallen dat iedereen geboeid is. Beter nog dan de acteur, die niet zichzelf is, of de politicus, wiens daden even makkelijk weer ongedaan worden gemaakt. Nee, dan de moordenaar, altijd verguisd, zelden vergeten. Maar laat ik eerst iets over mezelf vertellen.

Ik slaap niet meer. In elk geval niet 's nachts. Van de ene op de andere dag weigerde mijn lichaam zich te ontspannen en lag ik met wijdopen ogen op mijn rug. Het getik van de klok leek steeds harder te worden en zelfs toen ik de batterij er had uitgehaald tikte de klok in mijn hoofd door. Ik vertikte het om op te staan en wachtte op de slaap, maar die kwam niet, geen moment. Het is niet zo dat mijn hoofd vol gedachten was. Ik was eerder als een leeg apparaat, wachtend tot iemand de batterij zou vervangen of op het knopje 'reset' zou drukken. Urenlang keek ik naar het lege kussen naast me. Af en toe leek het te ademen en het scheen me toe dat het mij de volgende dag zou kunnen vervangen als ik niet meer op mijn benen zou kunnen staan. Dat stelde me vagelijk gerust.

Ik werk in een patisserie waar voornamelijk oudere dames met veel geld, een iets te klein hondje en een selectief gehoor taartjes komen kopen. Taartjes, geen gebakjes, want dat is niet chique. De eigenaresse, een immer in het zwart geklede vrouw van onbestemde leeftijd die ik in de vijf jaar dat ik er werk nog nooit op een glimlach heb kunnen betrappen, staat erom bekend dat ze haar werknemers bij de geringste vlek op haar bonbonblazoen de laan uitstuurt. Tot dusver ben ik de enige die het er al zo lang heeft volgehouden. Niet dat ze dat waardeert. Ze behandelt mij net als iedereen, als een poetslap: nuttig, maar vervangbaar.

Op de vijfde dag dat ik niet heb geslapen komt de eigenaresse binnen op het moment dat ik net een taartje in een karton schuif voor een dame met een enorme wrat op haar voorhoofd. Ze begroet de dame en begint dan op suikerzoete toon tegen mij. 'Dag mevrouw Schipper.' 'Eerst vragen of mevrouw nog iets anders wil voor je de taartjes erin schept. Hoe vaak moet ik dat nog zeggen? Hoe lang werk je hier nu al? Vijf jaar. Ik neem het wel over, ga jij even het stoepje schrobben. Die hond van hiertegenover was er weer.' De dame giechelt zachtjes, waarbij haar wrat iets lijkt op te zwellen.

Het kost me veel tijd en zeep om de hondendarree te verwijderen en ik glijd als ik de deur door wil lopen bijna uit, maar een sterke arm behoedt me voor een lelijke val en leidt me naar binnen. Het blijkt een vertegenwoordiger van kerstdecoratie te zijn die aan mijn borsten vraagt wie hier de baas is. Voor ik die vraag kan beantwoorden komt de eigenaresse al aangeruist met haar Couperusrokken en neemt hem mee naar de keuken.

Vervolgens komen er twee dames binnen die deel uitmaken van de vaste clientèle. Beiden zijn ze klein van stuk, maar omvangrijk van vorm en hebben ze een licht satanische grijns op hun gezicht. Ze verspreiden een lucht van oudgeworden zeep. Een

half uur staren ze verlekkerd naar de rijen gebakjes, terwijl ze elkaar af en toe giechelend iets toefluisteren. Dan beginnen ze ongegeneerd naar me te staren.

‘Kan ik u helpen?’

‘Ze is net nieuw hier zeker, wat denk jij?’

‘Ze ziet nogal bleek.’

‘En dat staat dan in een winkel.’

‘Ik vroeg of ik u kan helpen.’

‘Ik denk niet dat je dat kunt.’

‘Als u me eerst eens vertelde wat u wilt.’

‘Wij willen de tien lekkerste taartjes.’

‘Deze bijvoorbeeld?’

‘Nee, de lekkerste.’

‘Welke zijn volgens u dan de lekkerste?’

‘Zie je wel, ze weet er niets vanaf.’

‘Ze is niet bekwaam.’

‘Je zou niet in deze winkel mogen staan, meisje.’

‘Waarom niet?’

De dames wisselen een blik van verstandshouding uit. De soort blik die anderen buitensluit en impliceert dat zij superieur zijn en ik, minderwaardige worm, nooit zal kunnen tippen aan hun kennis van zaken. De soort blik waar je je eigenlijk niets van aan zou moeten trekken, maar die je een immens machteloos gevoel geeft, alsof er een raampje in het vliegtuig open wordt gedaan en je als enige naar buiten wordt gezogen.

‘Ik zou hier niet mogen staan? Jullie zouden hier niet mogen staan, met jullie cholesterolrijke lijven die zo te ruiken al ver over de houdbaarheidsdatum heen zijn. Waarom zijn jullie eigenlijk nog niet dood? Maar neem vooral nog een taartje, dames, dit zijn de lekkerste, de allerallerlekkerste.’

In een woeste rondedans pak ik steeds een nieuw gebakje, neem een hap en prop de rest in de verschrikte monden van de beide dames. Ik begin er werkelijk plezier in te krijgen als een in het zwart gestoken arm me wegsleurt en me een harde klap in mijn gezicht verkoopt.

De eigenaresse foetert me uit, maar ik reageer niet, want achter haar staat de kerstdecoratievertegenwoordiger. Het beige pak dat hij draagt is verfrommeld en verwassen, maar zijn ogen zijn van het stralendste blauw dat ik ooit heb gezien en

steken hel af tegen zijn zwarte haar dat als een geheel tegen zijn hoofd aangeplakt zit. Zijn mond is een kras in zijn gezicht, wat hem iets pervers aantrekkelijks geeft. Het azuurblauw van zijn ogen brengt me terug naar een vakantie lang geleden, aan de Middellandse Zee, met mijn ouders. Ik was nog klein en we lagen hele dagen aan het strand. Mijn moeder speelde met mij en mijn vader las een boek. Op een onbewaakt moment werd mijn lievelingsknuffel, een klein schaapje, het water ingesleurd. Tot mijn grote verdriet konden we hem nergens meer vinden. De rest van de vakantie heb ik geen woord meer gezegd. Deze man herinnert me eraan dat ik vroeger astronaut wilde worden en daarna detective. En aan de boomgaard bij mijn ouders thuis, waar ik uren lang in speelde. Aan het bewonderend gemompel van alle ouders toen ik de grote schoolquiz won. Ik schrik op als de eigenaresse me bij mijn schouders pakt en vraagt of ik wel goed wijs ben.

Sindsdien heb ik geen werk meer. Ik slaap als ik geluk heb van zes tot elf uur 's ochtends en de rest van de tijd dwaal ik rond door mijn huis, te onrustig om me ergens op te kunnen concentreren. Elk geluid stoort me. Het getik van de klok van de burenhoor ik door de muur heen. Kindergehuil van twee etages lager wordt een alarmsirene, vogelgefluit een machinegeweer. De dagen draaien zich bijna ononderbroken voor me af als een eindeloze aftiteling waarvan ik de letters niet kan lezen. Ik voel me als een kind dat wacht tot het wordt opgehaald voor het feest, niet wetend dat het feest allang is begonnen. Dagenlang zit ik achter mijn raam naar buiten te kijken. De hele dag komen er allerlei mensen voorbij en klein of oud, dik, langzaam of snel: allemaal lopen ze in rechte lijnen van het ene punt naar het andere. Hun blik staat strak, gericht op vergezichten die ik niet kan zien. Ik zie dezelfde mensen op dezelfde tijden aan mijn venster voorbijschuiven. Het enige wat verandert, is het licht.

Op een namiddag breekt een felle zon door het wolkendek heen en komt er iemand de straat ingelopen die niet tot de vaste stoet mensen behoort. Het is de kerstdecoratievertegenwoordiger. Hij heeft een zwart, leren koffertje en loopt met trage, maar sierlijke tred over de stoep. Vanaf de overkant van de straat kijkt hij even bij mij naar binnen. Ik zie zijn ogen en zijn scheve mond, waar zijn tong even uitkomt, alsof hij bijna een prooi te pakken heeft. Een groepje kinderen staart hem aan en achtervolgt hem zodra hij doorloopt, zijn manier van bewegen imiterend. Als hij de hoek omslaat, gaan ze weer verder met het spel dat ze aan het doen waren. De volgende dag is hij er om dezelfde tijd, en weer breekt de zon door en weer kijkt hij bij mij naar binnen. Toeval bestaat niet. Hij is mijn belofte op een ander leven, een boeiender leven, en boven alles: hij heeft mij gezien. Wanneer hij de derde dag weer langskomt en stilhoudt tegenover mijn huis, zit ik al klaar met mijn jas aan om hem achterna te gaan. Ik zorg dat ik nog langzamer loop dan hij zonder hem uit het oog te verliezen.

We lopen al zeker een half uur als hij de straat oversteekt en een huis binnengaat. Zijn huis, naar ik aanneem, hij heeft de sleutel. Even later zie ik hem aan de tafel voor het raam op de eerste verdieping zitten, alleen. Om me een houding te geven ga ik op een bankje zitten. Er komt al snel een junk naast me zitten die me iets onverstaanbaars toeschreeuwt, waarvan ik alleen de woorden ‘wereld’, ‘godverdomme’ en ‘pin-guïns’ kan verstaan. Hij heeft een enorme tang vast, waarschijnlijk om fietsloten mee

door te knippen. Zijn T-shirt zit vol met vlekken, etensresten of ergere dingen, en hij stinkt naar natte hond. Gelukkig houdt hij na een tijdje op met schreeuwen. De man heeft intussen een dampend bord binnengebracht en eet daar langzaam van. Alles wat hij doet is van een zelfde lome sierlijkheid. Hij verdwijnt een tijdlang en keert terug met in zijn handen een beker en een boek. Nippend aan zijn beker leest hij, bij tijd en wijle minutenlang in het niets starend. Rond middernacht gaan alle lichten binnen uit en kan ik niets meer zien. De junk slaapt. Ik zit en blijf gefixeerd naar het raam kijken, alsof ik bang ben dat er een mene tekel op zal verschijnen. Heel vroeg in de ochtend, als er nog niemand op straat is, gaat de deur open en daar gaat de man, met zijn koffertje. Ik sta op, mijn stijfgeworden ledematen losschuddend, en kijk hem vol verwachting aan. Hij staat even stil, bevreemd, kijkt naar mijn borsten, neemt daarna mijn gezicht wezenloos op en loopt met zijn trage tred door, zonder om te kijken. Hij heeft me niet herkend.

Ik kijk naar de junk, die nog altijd slaapt. Voorzichtig pak ik de tang uit zijn armen. Het ding weegt aangenaam zwaar in mijn handen. Een eerlijk stuk gereedschap, gemaakt door hardwerkende mannen, waarschijnlijk met kleine kinderen thuis. Het zou niet moeilijk zijn het ding in een handomdraai te transformeren tot een moordwapen door de man zijn hersens in te slaan. Voor een ogenblik zou ik de almacht hebben om over iemands leven te beschikken. Ik zou een mooie moordenaars zijn. Jonge vrouw slaat vertegenwoordiger dood. Oorzaak wordt nog nader onderzocht. Mensen zouden me kennen. Misschien zou iemand een boek over me willen schrijven. In slow motion komt de zon boven de huizen tevoorschijn. Met de tang nog in mijn hand loop ik in de richting van de hoek waar de man net om verdwenen is.

De tang vertoont slijtageplekken bij de scharen en de handgrepen. Af en toe stel ik me voor hoe hij uiteindelijk eens zal breken en op de schroothoop zal belanden. Dan zal hij weer omgesmolten worden tot iets nieuws, wie weet tot een klein beeld. De handgrepen hebben soms iets weg van de slanke benen van een vrouw en soms iets van de sterke armen van een man. De tang ligt altijd naast me in bed. Een enkele keer schrik ik wakker en tast ernaar. Zodra mijn hand het koude metaal heeft gevonden, verzink ik weer in een diepe slaap.

De aangifte

Johan van de Velde

Otto liep zenuwachtig naar het loket en stond ongemakkelijk bij de balie.

‘Goedemiddag, meneer, wat kan ik voor u betekenen?’ vroeg de vrouw achter de balie vriendelijk.

‘Ik kom aangifte doen,’ zei hij zachtjes, ‘van een geboorte.’

De vrouw begon te stralen en reageerde enthousiast.

‘Dat is goed nieuws, heeft u een mooie naam bedacht?’ zei ze met een knipoog.

Otto probeerde te glimlachen, maar het lukte hem niet goed. Zonder verder iets te zeggen pakte hij een envelop uit zijn jaszak en gaf hem aan de aardige mevrouw.

Ze pakte hem verbaasd aan en maakte hem voorzichtig open. Ze las de paar korte regels die in een bijna onleesbaar handschrift waren neergekrabbeld:

Weet niet goed wat ik hiermee aan moet.

Nog nooit meegemaakt in mijn carrière, maar het is een jongen en een meisje.

Ik laat het aan u over hoe hiermee om te gaan.

*vriendelijke groeten,
dokter Matthijssen*

De vrouw keek van de brief naar Otto en wist blijkbaar even niet wat ze moest zeggen. Er viel een wat ongemakkelijke stilte die doorbroken werd door de vrouw: ‘Het is dus een tweeling.’

Otto keek haar verbouwereerd aan en antwoordde: ‘Ja, natuurlijk,’ waarop de vrouw opvallend opgelucht ademhaalde.

Otto wist niet goed wat hij nog meer moest zeggen. Blijkbaar kon de vrouw haar werk doen aan de hand van de brief van zijn huisarts, maar het verbaasde hem wel dat ze het sterrenbeeld van zijn kind wilde weten.

De vrouw ging druk aan het werk en stelde af en toe een vraag. Zij wilde zijn trouwboekje, paspoort en het paspoort van zijn vrouw hebben. Voor zijn gevoel stelde ze de belangrijkste vraag uit tot het laatste moment, maar natuurlijk was er geen ontkomen aan, ze moest de namen weten.

Otto aarzelde even, maar mompelde toch maar: ‘Als jongen Maarten en als meisje Martine.’

De vrouw nam snel de namen over en draaide diverse formulieren uit die Otto mocht tekenen.

Toen alle formaliteiten achter de rug waren, gaf de vrouw hem een hand en gaf twee schaaapjes, één met een roze en één met een blauw lintje. Enthousiast voegde ze hieraan toe: ‘Van de gemeente, een geschenkje, u weet wel.’

Otto kende natuurlijk de bijnaam van zijn stadsgenoten en nam de knuffelbeestjes met gemengde gevoelens in ontvangst. Bijna beschaamd zei hij: ‘Dank u wel,’ en met gebogen hoofd verliet hij het gemeentehuis, meewarig nagekeken door de vrouw.

Vier dagen terug waren de weeën begonnen, terwijl zijn vrouw pas acht maanden zwanger was. Ze hadden er nog niet helemaal op gerekend, maar de bevalling ging snel en eenvoudig. Om zeven uur ’s morgen waren de vliezen van zijn vrouw Marijke gebroken en

belde Otto de verloskundige. Marijke wilde graag thuis bevallen en de verloskundige zou rond tien komen, omdat ze de eerste uren geen nieuwe ontwikkelingen verwachtte. Even voor tien belde de verloskundige aan en constateerde dat Marijke al acht centimeter ontsluiting had, waardoor de geboorte niet lang op zich zou laten wachten. Om vier uur 's middags was het al zover en hielden Marijke en Otto een volk van een dochter in hun armen. Ze noemden haar Wanda en waren heel blij met haar. Vooral Otto had vanaf het eerste moment een dochter willen hebben en was heel blij dat zijn grootste wens uitgekomen was.

Natuurlijk moest Otto de pasgeborene opa's en oma's bellen en was het de hele avond een drukte van belang in hun huis, terwijl Wanda niet anders deed dan slapen en af en toe brullen om voedsel.

Om elf uur 's avonds zwaaide Otto de laatste visite uit. Marijke gaf hun pasgeborene de borst en daarna vielen ze uitgeput in slaap.

Rond drie uur werd Otto wakker, omdat Wanda lag te huilen. Even kon hij het geluid niet thuisbrengen, maar opeens realiseerde hij zich dat het zijn kind was. Otto keek slaapdronken op zijn wekker en liep slechts half wakker naar het wiegje waar hij met verbazing keek dat uit zo'n klein kind zoveel herrie kon komen.

Hij pakte haar voorzichtig uit haar wiegje en legde haar op de commode voor een schone luier. Dat had hij in elk geval onthouden: voor elke voeding eerst verschonen.

Hij pakte een schone luier uit de la en onhandig ontdeed hij zijn dochter van haar vieze luier. Gelukkig had ze alleen maar geplast en terwijl hij met zijn linkerhand haar beentjes omhoog hield, maakte hij met zijn rechter haar billen schoon. Hij legde haar beentjes voorzichtig op het aankleedkussen en pakte een schoon doekje voor de voorkant. Hij maakte alles schoon rondom het piemelkje en knoopte de veel te grote luier om het kleine lijfje. Omdat Wanda niet opgehouden was met huilen tijdens zijn onhandige geklungel, was hij al lang blij dat hij klaar was en droeg zijn dochtertje naar Marijke.

Toen hij bij hun bed terugkwam, lag Marijke al klaar om Wanda aan te leggen en liefdevol nam ze het kleine hoopje mens in haar armen. Bijna direct hoorde Otto zijn dochter sabbelen aan de borst van zijn vrouw.

Hij kroop tegen zijn vrouw aan en keek naar het tafereeltje vlak voor hem.

Opeens realiseerde hij zich wat hij net gezien had en zachtjes mompelde hij: 'Wanda had gisteren toch geen piemel?'

Marijke schoot omhoog en Wanda hing nog even verdwaasd aan haar tepel om daarna in haar schoot te vallen en het enorm op een krijsen te zetten. Marijke negeerde het gebrul, keek boos naar Otto en gilte naar hem: 'Kijk wat je doet, je bent gek!'

Otto zei niets en knoopte alleen maar de luier van Wanda los om te laten zien wat hij bedoelde. Nu pas drong echt tot hem door wat hij gezien had en hij keek verbijsterd naar Marijke, die in huilen was uitgebarsten toen zij begreep dat Otto de waarheid had verteld.

Om een einde te maken aan het gegil van Wanda duwde Marijke haar ruw tegen haar borst en gelukkig had ze zoveel honger dat ze direct weer verder ging met drinken. Marijke keek met verschrikte ogen naar Otto en zei: 'Sorry, je had gelijk. We moeten dokter Matthijssen bellen.'

Otto belde direct naar hun huisarts, die geen dienst had die avond en zei tegen

Marijke: 'Hij neemt niet op en ik wil eigenlijk geen andere arts bellen. Wat moet ik zeggen?'

Marijke knikte voorzichtig, aaide Wanda over haar rug en zei amper verstaanbaar: 'Je hebt gelijk, we wachten wel tot morgen. We vragen het wel aan de kraamhulp, die komt toch morgenochtend?'

'Ja, die komt morgen of eigenlijk over een paar uurtjes al,' zei Otto opgelucht.

Alles zou goed komen met Wanda, het was vast iets onschuldigs.

De volgende ochtend werd er om acht uur aangebeld. Otto sleepte zich naar de voordeur, hij had de rest van de nacht niet meer geslapen en was doodop.

'Gefeliciteerd, pappa,' riep de vrouw enthousiast uit, 'mijn naam is Karin. Alles goed met moeder en dochter, ze zijn zeker boven.'

Voordat Otto ook maar iets kon zeggen, was hij aan de kant geschoven en liep de vrouw met grote stappen de trap op, terwijl ze naar beneden riep: 'Ik lust wel een kopje thee en uw vrouw waarschijnlijk ook wel. Heeft u al beschuitjes in huis?'

Otto wilde Marijke niet alleen laten met deze werwelwind en rende achter Karin aan, die al boven het wiegje hing om te kijken naar zijn dochter.

Otto viel maar direct met de deur in huis en zei: 'Karin, luister even naar me, onze dochter is een jongen.'

Karin keek hem aan, scheurde de luier open, keek en viel met een doffe dreun flauw.

Otto schudde haar wakker en toen hij zag dat het goed met haar ging, belde hij zijn huisarts. Gelukkig werd er direct opgenomen en hoewel Otto kon horen dat de assistente hem niet geloofde, beloofde ze de dokter direct naar hem toe te sturen.

Vijf minuten later stond hij al voor de deur en keek Otto diep in zijn ogen, waarschijnlijk om te zien of hij nog wel goed bij zijn verstand was. Ook hij liep direct naar boven en controleerde het verhaal van Otto. Lijkwit kwam hij de kamer uit en stamelde onsamenhangend dat hij niet wist wat er aan de hand was.

Even later zaten ze met zijn vieren op het bed en bespraken de situatie.

'Behalve dat Wanda nu een jongen is, zie ik niets vreemds. Sterker nog, zij is kerngezond. Ik zou vandaag nog maar even geen aangifte doen, laten we een dag wachten en kijken hoe de situatie is.'

Die nacht sliep Wanda tot vijf uur door en toen ze haar verschoonden, bleek ze weer een meisje te zijn. Ook deze dag deed Otto op verzoek van de arts geen aangifte.

Toen hij de dag erna weer een jongetje bleek te zijn, schreef dokter Matthijssen een korte brief, stak hem in een envelop en likte hem dicht.

'Geef dit maar aan de ambtenaar, Otto, ik weet het verder ook niet.'

Nul is kruipen

Jeroen van Goor

Erkhan zit op zijn kruk. De avondzon schijnt op het gladgeschoren gezicht van de jonge Turk. Hij neemt me wantrouwend op. Hij herkent me niet, hoewel ik al minstens een jaar in Peter Bar kom.

‘Ben je achttien of wat?’ vraagt hij kortaf.

Ik knik.

‘Zeker weten?’

Ik knik nogmaals.

‘Heb je legitimatie?’

Ik schud mijn hoofd.

‘Volgende keer meenemen. Loop maar door.’

Erkhan duwt de deur open. Ik daal de lange smalle trap af en betreed de kelder. Soms reggaemuziek klinkt door de ruimte. Het lage plafond is bespannen met camouflagenetten en overal staan versleten zwarte bankstellen tegenover elkaar, met een laag tafeltje ertussenin. Op deze banken zitten de klanten van Peter Bar, veelal Duitsers, onderuitgezakt en van de wereld. Op de tafeltjes staan de waterpijpen nog na te roken.

De Limburger passeert me, sloffend op zijn sandalen. Hij draagt een bordje met de restanten van een tosti. De Limburger zegt nooit iets, als een spookverschijning zweeft hij elke nacht door de kelder om alle troep op te ruimen. Het stinkende water van omgevallen pijpen, het braaksel van iemand die te hard is gegaan, het halfopgegeten fruit dat in de asbak is achtergelaten. De Limburger ruimt het avond na avond allemaal zwijgend en gelaten op.

Het is hem aan te zien dat hij zijn dagen en nachten hier slijt; zijn gezicht is ingevallen en grauw en hij heeft dun gelig haar, dat alleen nog achter op zijn hoofd groeit en is samengebonden in een staartje. Een hangsnor druipt langs zijn mondhoeken omlaag.

In het voorbijgaan bied ik hem een sigaret aan. Hij houdt halt, ik geef hem vuur en hij bedankt me met een knipoog.

Door de mistbanken heen zie ik Felix en Jos al op onze vaste plek zitten, helemaal links achterin. Ik voeg me bij hen. Felix zit wijdbeens op de bank, met de meterpijp tussen zijn benen. Hij houdt vuur bij het tulpvormige uitsteeksel en dekt met zijn duim het klapgat af. Hij zuigt met tussenpozen aan de glazen cilinder, waardoor het geelbruine water onderin begint te borrelen alsof het kookt. Langzaam stijgt er een grijze zuil omhoog, tot Felix zijn duim van het klapgat haalt en de samengeperste rook zijn longen in schiet.

Als hij de rook weer uitblaast wordt hij volledig aan het zicht onttrokken. Ik hoor hem hoesten en snuiven, en als de wolk is opgetrokken zie ik hem achterover in de bank liggen, met gesloten ogen en een verzadigde uitdrukking op zijn gezicht.

Jos lag er al zo bij. Nu is het dus mijn beurt.

‘Hier,’ zegt Felix met verstikte stem, ‘er zit nog genoeg in. Gewoon roken.’

Ik houd vuur bij de tulp en zuig aan de pijp. Maar de rook die ik inhaleer smaakt naar as en met een vies gezicht blaas ik het weer uit. Felix en Jos slaan zich op de dijen van het lachen.

‘Lekker aspipje?’ gniffelt Jos met tranen in zijn ogen.

‘Hij trapt er iedere keer weer in,’ zegt Felix hoofdschuddend, terwijl hij de pijp opnieuw stopt met een mengsel van verbrokkelde wiet en tabak.

‘Hier,’ zegt hij, ‘Wel een goeie *suck* nemen hè.’

Nogmaals zuig ik aan de pijp, tot de rook zo hoog opkringt dat het in mijn ogen prikt.

‘Nu, nu!’ roepen Felix en Jos in één adem.

Ik zuig de meter rook naar binnen. De klap op mijn longen is zo hard dat ik de wolk meteen weer uitbraak. Een vuurpijl spat uiteen in mijn achterhoofd. Ik zak achterover en kijk naar de lichtsporen die over mijn netvlies trekken.

Felix en Jos applaudiseren.

‘Hij begint het te leren,’ zegt Jos goedkeurend.

Ik open mijn ogen en zie door een knetterend waas dat mijn vrienden al bij de Deutsche Meister staan. Ze schuiven de stangen met de poppetjes heen en weer om te testen welke het beste geolied zijn. Jos wenkt me.

Ik moet met rood spelen. De stang van de keeper is stroef. Een rechtermiddenvelder heeft zijn hoofd verloren en de spits staat scheef. Felix en Jos spelen samen met wit, een team dat duidelijk in betere conditie verkeert dan het mijne.

‘Nul is kruipen,’ zegt Jos met een grijns. Hij tikt met het eerste balletje op de rand van de tafel. Felix knikt met een ernstig gezicht en warmt op door zijn stangen met veel machtsvertoon te laten ronddraaien.

Jos brengt de bal in het spel en klemt hem dadelijk af met een poppetje van zijn middenveld. Behendig tikt hij hem vervolgens naar zijn voorhoede, klemt de bal opnieuw, maakt een paar schijnbewegingen en schiet hem dan verwoestend hard langs mijn verbouwereerde doelman, zo hard dat de bal terug de tafel in ketst.

‘Ha, een klinker,’ zegt Felix triomfantelijk, ‘die telt dubbel.’

De tweede goal volgt al snel; een schot vanuit de achterhoede. Met een droge metalige tik verdwijnt de bal in het doel. Ik had het schot niet zien aankomen. Ik zie meerdere balletjes over het veld stuiteren en leun zo zwaar op de stangen dat ik ze alleen nog maar traag heen en weer kan schuiven. De tintelingen in mijn achterhoofd zwellen aan en ik krijg last van duizelingen.

Erkhan heeft zijn post bij de ingang verlaten en is bij de tafel komen staan. Met een sigaret in zijn mondhoek volgt hij het spel. De rook die hij uitblaast kringelt op tegen de lampenkap boven het veld.

Erkhan is opgegroeid in Peter Bar. Hij is de zoon van Mustafa, de Chef. Het schijnt dat Erkhan de beste tafelfoetballer van Enschede is. Felix en Jos kijken tegen hem op, dus nu doen ze extra hun best. De ene bal na de andere vliegt erin en algauw staat het acht-nul.

Haast ongemerkt is de Limburger naast Erkhan komen staan. Hij heeft een stapel asbakken in zijn hand en kijkt toe.

Op dat moment krijg ik met veel geluk de bal voor mijn spits. Ik bedenk me geen moment en geef een woeste ruk aan de stang. De bal verdwijnt strak in de hoek en ik tel het punt bij, maar Felix schuift het plastic blokje gedecideerd terug.

‘Via,’ zegt hij afgemeten.

‘Niks via,’ antwoord ik. ‘Dat was een goeie goal.’

‘Hij ging via mijn keeper, dus hij telt niet. Ik zeg het je toch.’

Ik heb geen tijd om verder te protesteren, want Jos heeft de laatste bal ingebracht.

Met een beheerst diagonaal schot bezegelt hij mijn nederlaag.

Felix grijnst. ‘Nul is kruipen,’ zegt hij.

‘Kruipen jongen,’ lacht Jos.

Erkhan drukt zijn peuk uit. Hij zet zijn handen in de zij en kijkt me verwachtingsvol aan. De Limburger zet zijn stapel asbakken op de hoek van de tafel. Ik leun nog steeds zwaar op de handvaten. Het zweet staat op mijn voorhoofd en ik tol alle kanten op.

‘Nul is kruipen,’ zegt Jos nogmaals met effen stem.

‘Hij heeft gelijk jongen,’ zegt Erkhan langzaam. ‘Je kent de regels hier toch?’

Ik schud mijn hoofd.

‘Ik kruip niet,’ zeg ik. ‘Ik heb een doelpunt gemaakt. Ik kruip niet voor jullie.’ Ik wil teruglopen naar de bank, maar in het voorbijgaan vat Erkhan me bij de arm.

‘Wat zeg je jongen? Je kruipt niet? Je moet kruipen. Iedereen kruipt. Nul is kruipen, je weet toch?’

Op dat moment draait de Limburger aan zijn snorpunten en zakt door zijn knieën. Op handen en voeten kruipt hij vervolgens tussen de twee schragen door die de tafel ondersteunen. Felix, Jos en Erkhan kijken verbijsterd toe. Als de Limburger aan de andere kant weer tevoorschijn komt klopt hij het stof van zijn vale broek, haalt een hand door zijn dunne haar en schuift het blokje van mijn scorebord terug.

‘t Was een goeie goal,’ zegt hij met een schorre, doorrookte stem, voorzien van een vet Limburgs accent. Dan sloft hij naar de bar om de asbakken weg te brengen.

[in]visible

Pattynama en Van der Zande

Archief Synergie (foto: Thomas Lenden).

Lava fietste tegen een stevige westenwind in naar archief synergie. De Nieuwe Meer kolkte, takken wuifden in voorbereiding op de ontmoeting die zou volgen. In het archief zaten Harry Pattynama en Irma van der Zande. Op hun betonnen vloer, vol passie voor het kunstenaarsboek, met de vurige wens om het kunstenaarsboek uit de depots van musea en galleries te onttrekken richting het daglicht. Ze waren in het midden van hun experiment [in]visible.

In dit project onderzoeken ze of het kunstenaarsboek niet een andere manier van presenteren kon krijgen. Kunstenaarsboeken vallen onder kunst met een grote K. Omdat dat kwetsbaar is, mag het boek niet meer door het publiek worden doorgebladerd. Met archief synergie beogen de oprichters een ontsluitingsmodel voor de toekomst te geven. Niet meer de klassieke vitrine of de glaswand van bladzijdes. 'Alsof je maar één stukje van de Nachtwacht mag zien,' vatte Harry Pattynama samen. 'De rest is alleen voor wetenschappers.'

Daar gaan zij verandering in brengen. In november krijgen beeldend kunstenaar Ellen Vomberg, uitgever Johan Velter, uitgeverij Lucha Libre en de afdeling beeld en taal van de Gerrit Rietveld Academie de ruimte om hun visie op de ontsluiting van het museale boek te presenteren. Irma verheugt zich nu al op de verrassingen. 'Durf het publiek aan de boeken te komen?' Tot mei 2010 zijn er nog drie tentoonstellingen van een maand. Op het programma staan onder meer de beeldend kunstenaars Jan Dibbets en Lydia Schouten. Ook is het buitenland vertegenwoordigd, met deelnemers als Sarah Bodman van de University of the West of England in Bristol en Peter Koch van The Codex Foundation in Berkeley. Ga kijken, op de terugweg is wind mee gegaandeerd.

Archief Synergie
Oude Haagseweg 69-a-1 in Amsterdam

GEDICHTEN

LAVA 15.3
2009

stiftgedichten

Dimitri Antonissen

Kussende meisjes

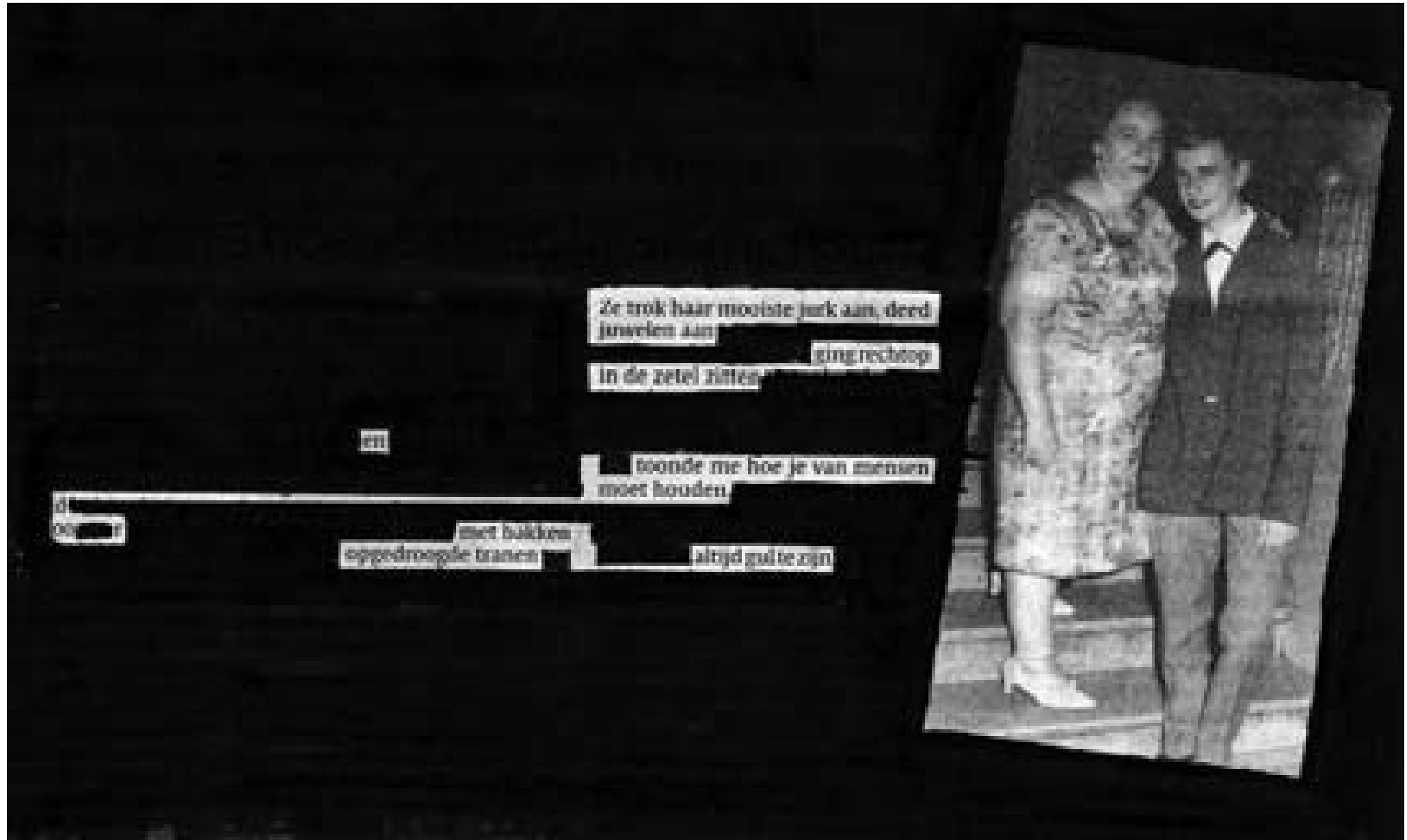
Ze zijn met hun ufo's al dikwijls tot op de
aarde gekomen. Maar onze regering
pen verzwijgen dat al 60 jaar.

HET GAAT OM
WEZENTJES

DIE
OP TECHNOLOGISCH VLAK
VEEL VERDER STAAN DAN WIJ

Deze discussie wordt

Ze trok haar mooiste jurk aan, deed
juwelen aan

ging rechtop

in de zetel zitten

III

toonde me hoe je van mensen
moet houden

1
2

met haken
opgedroogde tranen

altijd gul te zijn

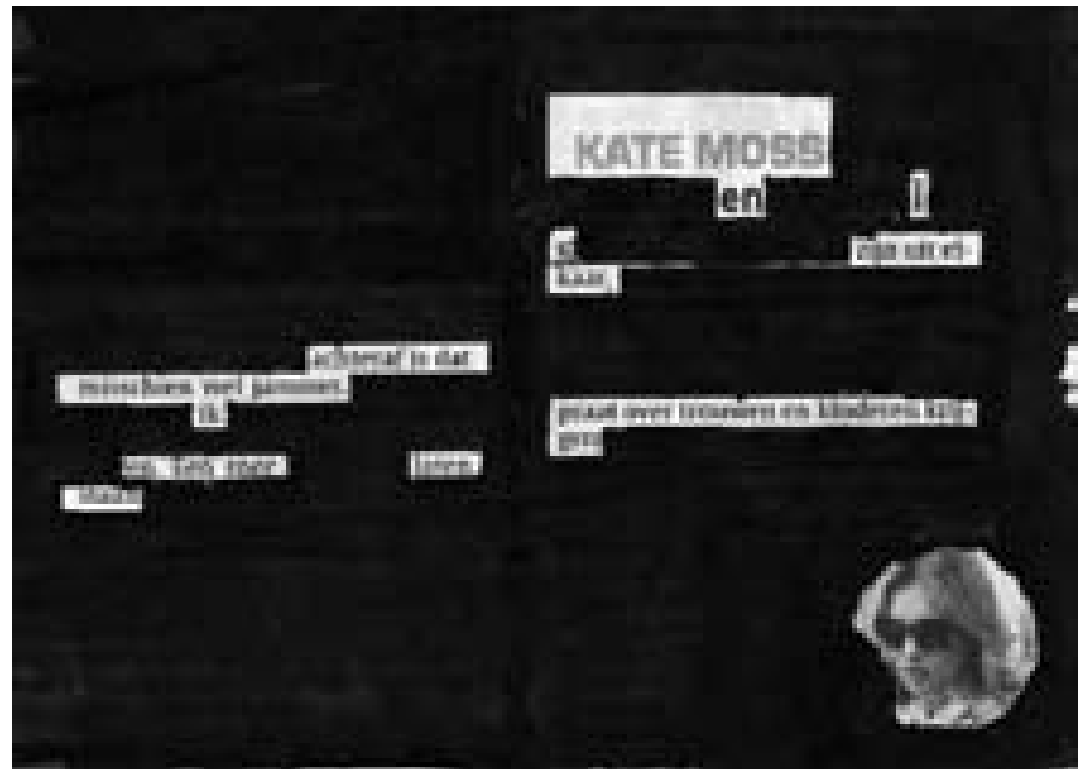
«DIT IS HET
ALLER
MOOISTE!»

«Dit is het aller
mooiste!»

«Dit is het aller
mooiste!»

«Dit is het aller
mooiste!»

«Dit is het aller
mooiste!»

Ordering

Bert Bevers

Ordering

Kandelabers, teksthertalers, wanbetalers. Een grote schoonmaak, koningsdrama. Je kunt toch echt geen kant uit zonder letters. Zorg dat je het nooit vergeet, op wrede wateren noch tussen koele lakens. En weet:

die zint op wraak houdt eigen wonden open. Nuttiger is de ordering van jeugd, van leven het onthouden. Want adressen die je voerde worden nu door anderen gebruikt. Je herinnert je de geur achter gindse deuren, het geduld

van de muren. Dat peins ik aan het raam van mijn coupé dat zicht biedt over ochtendroze ramen zonder ondertitels. Op figuranten bouw je geen verhaal, al etsen ze zich soms

in je geheugen. Zo hoorde ik daarstraks in het station nog een jongetje tegen de mama zeggen: 'Als ik niet wegloop blijf je mij maar zien.' Zij heeft nog steeds geen leugen.

Liefje uit het zuiden

Gerard B. Berends

Liefje uit het zuiden

je balanceert op het ijlst van mijn gedachten,
ik zie het strand rond je ogen,
ik hoor de golven onder je tongriem,
ik proef de amber van je lenteborsten
en toch versta ik je niet

liefje, leid jouw kleuren om mijn tuin,
brand je zon tot as en rook in mijn haard

liefje, spuug een lammetjeshart,
lek duistere zinnen over mijn kin,
hang mijn lijf aan jouw vrolijke lijn

zwijg 's avonds al mijn ja en amens
tot koorts je hoogste luchten

maar wees voorzichtig, liefje,
het voorjaar is nogal autistisch!

Aapje na

Delphine Lecompte

Aapje na

Ik spel het woord 'lamskotelet'
voor mijn zusje die een verhaal schrijft
over een feestbuffet dat in het honderd loopt
een anemische dame stikt in een sliert witloof
vorken steken uit schouderbladen
fluo roze rietjes doen dienst als windpijpen
een aapje met alopecia draait een leonard cohen-medley
op een vals speelgoedorgeltje.

Niemand is gelukkig
in mijn gedicht, in haar verhaal
in het paarse kostuum van het ziekelijke aapje
in ons leven nog het minst.

AAN DIT
NUMMER
HEBBEN
MEEGEBORDUURD

LAVA 15.3
2009

AUTEURS
LAVA BORDUURT VERDER
2009

MOHAMMED BENZAKOUR (1972) is het derde kind van een gezin van vijf. Drie jaar na zijn geboorte vertrok hij van het Marokkaanse Nador naar Zwijndrecht, waar zijn vader werkte. Benzakour is auteur van verschillende boeken, opiniemaker en deelnemer aan debatten. Zijn engagement is vooral te vinden in de multiculturele wereld. Hij bezoekt de Palestijnse gebieden en wordt regelmatig gesignaleerd bij demonstraties tegen racisme. Mohammed woont nog steeds in Zwijndrecht.

GERARD B. BERENDS (1946) schrijft zowel gedichten als verhalen. Nu eens voor kinderen en dan weer voor volwassenen. Soms weet hij zelf niet voor wie. In ieder geval voor zichzelf. Zijn werk verscheen onder meer bij Querido en De Harmonie. In sommige bloemlezingen – recentelijk die van Komrij – staan zijn jeugdgedichten. De laatste jaren schilderde hij vooral. Het is sinds een jaar dat hij weer meer schrijft.

BERT BEVERS (1954) is dichter en beeldend kunstenaar. Hij woont en werkt in Antwerpen en legt vreemde woordenlijstjes aan, verzamelt boodschappenlijstjes, verdwenen deuren en ramen en organisch gegroeide paadjes. Gedichten van zijn hand verschenen in vele bloemlezingen en in literaire tijdschriften in binnen- en buitenland. Hij gaf poëzietijdschrift

De Houten Gong uit en stelde diverse bloemlezingen samen.

NANCY VAN DE BRANDEN (1949) werd in Borgerhout geboren als een jongen. Na bijna een heel leven te hebben geworsteld met zijn genderidentiteit, heeft hij uiteindelijk de knoop doorgehakt en is vrouw geworden. Nancy studeerde in Brussel pers- en communicatiewetenschappen aan de V.U.B., werd toen journalist bij *Vox* in het leger, was daarna verkoper en kwam op 40-jarige leeftijd terecht bij De Post in België. Nancy schreef een nog niet gepubliceerde roman.

JEROEN VAN GOOR (1978) woont in Amsterdam, na een studie journalistiek in Groningen. Hij werkte bij uitgeverij Prometheus en is bureauredacteur bij het blad *De Psycholoog*.

PETER DEN HERTOOG (1951) is Nederlands misdaadauteur. Hij studeerde geschiedenis en cultuurwetenschappen en woont in Emmen. In 1999 debuteerde hij met *De baron*. Later schreef hij *Doodsduo's* en *Hitlers schutkleur*, een speurtocht naar de diepste motieven van Hitlers kolossale misdaad, de genocide op de joden. Dit boek verscheen bij De Arbeiderspers.

DIMITRI ANTONISSEN (1974) is een schrijver die enkel schraapt. Zijn stiftgedichten komen tot stand door schrappen van tekst in kranten. Eerder publiceerde Dimitri onder meer in *Kraai*, *Eeuwige Weekend* en in *NRC*.

next. Hij werkt als chef nieuws voor de Belgische krant *Het laatste nieuws* en is verzot op zijn vrouw, dochter, Paul Auster, hardlopen, lekker eten, kranten, Nick Hornby, Artlinestiften en Shiraz.

DELPHINE LECOMPTE (1979) woont in Brugge. Vroeger schreef ze korte verhalen in het Engels, nu schrijft ze gedichten in haar moedertaal. Eerder verscheen haar werk in *De Brakke Hond*, *Krakatau* en *Plebs*.

ISAAK LESSING (1982) is geboren in het Brabantse Mill, vlak bij de Duitse grens. Hij werkt aan een roman. Verder heeft hij een hele gewone jeugd gehad. Het spijt hem soms dat hij geen trauma heeft zodat hij beter had kunnen schrijven.

HESTER MEULEMAN (1980) heeft moderne en historische Nederlandse letterkunde gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en Franse middeleeuwse letterkunde in Parijs. Na haar studie heeft ze een half jaar in Mexico gewoond. Ze blogt op *lechatvolant.blogspot.com*. Meuleman heeft een theateropleiding op de Lucas Borkel Acteursschool gedaan. Sommigen noemen haar een zoekende persoonlijkheid. Haar cv is dan ook interessant studiemateriaal. Toch is ze niet ongelukkig.

JUAN JOSÉ MILLÁS (1946) is schrijver van diverse bekroonde romans en publiceert regelmatig in *El País* en

andere Spaanse kranten en bladen. In Nederland verscheen van hem eerder de roman *Elena's eenzaamheid*. Hij ontving voor zijn autobiografische roman *El mundo* de Spaanse Prijs voor de Literatuur en de prestigieuze literaire prijs Premio Planeta. In zijn recente bundel *Los objetos nos llaman* toont Millás zich meester in het schrijven van korte, licht absurde verhalen.

HELENA OVERKLEEF (1953) is vertaalster. Ze studeerde Catalaans in Girona en Utrecht, en Spaanse letterkunde aan de universiteit van Nijmegen. Na enkele jaren wonen in Barcelona, werkte ze in Nederland voor verschillende internationale uitgevers. In 2005 koos ze definitief voor het vertalersvak. Haar vertalingen verschenen eerder in *De Tweede Ronde* bij uitgeverij Signatuur.

MICHEL RAMAKER (1975) is bibliothecaris in de openbare bibliotheek te Delft. Hij studeerde aan de Schrijversvakschool in Amsterdam. Na een periode zeer intensief poëzie te hebben geschreven, geeft hij nu meer ruimte aan verhalend proza. Ramaker schrijft aan zijn eerste roman en publiceerde eerder in *Duizend Woorden* en *Parmentier*.

BEN SLACHMUYLDERS (1987) woont in de Zonnestraat in Vlaanderen. Die straatnaam niet tegenstaande is zijn lievelingsboek *The Unbearable Lightness of Being* en met schrijven probeert hij de bittere pil van leven,

liefde en lijden te verzachten.
JOHN TOXOPEUS (1946) studeerde psychologie en was vakbondsbestuurder. Hij schrijft sinds 2004 en won de Literaire Prijs van de Provincie Gelderland 2006. Hij publiceerde in *De Brakke Hond*, *Deus ex Machina*, *Tirade* en *De Tweede Ronde*.
DAVID VERHAGEN (1982) werkt als psycholoog in het bedrijfsleven en woont in Amstelveen.

JOHAN VAN DE VELDE (1966) is boekhouder. Hij heeft samen met een vriendin twee niet gepubliceerde romans geschreven. Van de Velde woont vanaf zijn tienerjaren in Dordrecht en is getrouwd en vader van twee zoons.

JOS WUUST (1983) leidt een opvallend bestaan in de marge van de grote stad.

BEELDEND KUNSTENAARS

RAFAEL BADILLA (1975) begon op zijn vijftiende de schilder Francis Bacon na te doen. Badilla reisde enkele jaren geleden vanuit geboorteland Chili naar Europa en bereikte via Spanje en Frankrijk uiteindelijk Nederland. Toen hij zijn kunst probeerde te verkopen op straat, vertelde een dakloze hem over VIA Kunst, een instituut voor straatkunst. Sinds jaren woont Badilla in Rotterdam en maakt schilderijen en comics.

RIK BURGER is freelancejournalist en werkt als instructeur voor het Johan Cruyff College Amsterdam. Interviews is zijn passie, hoe meer emoties loskomen, hoe beter. Burger is een verwoede volleyballer, studeerde Journalistiek in Utrecht en schreef mee aan het boek *Vet Veilig Internet*. Verder was hij hoofdredacteur van het Amsterdamse *ForFree Magazine*.

TESSA DIKKER (1981) is sociologe en werkt sinds twee jaar bij het Forum voor Democratische Ontwikkeling (FDO) ter ondersteuning van verschillende projecten. Dikker studeerde stads-, en cultuursociologie en liep in 2004 stage bij de Nederlandse ambassade in Berlijn op de culturele afdeling.

FLOWER FOX (1970) is een pseudoniem voor Fleur Vos. Sinds een jaar heeft Fox haar eigen portretstudio in de Amsterdamse Czaar Peterstraat. Tijdens de week van de Democratie organiseert zij een fotoproject in het kader van de bewustwording van democratie. In haar volksbuurt benaderde zij hiervoor diverse mensen uit diverse bevolkingsgroepen. Fox studeerde Fotografische Vormgeving en volgde masterclasses bij Rineke Dijkstra en Paul Kooiker.

NORMAN bestaat uit cartoonisten-duo Foncke en D'Hondt. Tim Foncke (1978) maakt de teksten en is briefschrijver en stand-upcomedian. Hij maakt ook deel uit van de comedycollectieven *Tour de Farce* en *De Troepen*.

Glenn D'Hondt (1978) is illustrator en de helft van *Eugene and Louise*.

RICO (1980) is een pseudoniem voor Satoko Motohashi. Rico is geboren in het Japanse Saitama en werkt nu als kunstenaar en illustrator in Tokio. Rico studeerde af in visuele communicatie aan de Musashino Art University in Tokio en de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam.

PETRA VAN DER STEEN borduurt ongemakkelijke teksten en voorstellingen op gebruikstextiel. Ze bestrijdt in haar werk de zwaarte van het menselijke bestaan. Ze plaatst borduurtechniek in een hedendaagse context door te borduren op gebruikte badhanddoeken, tafelkleedjes, lopertjes en ondergoed.

SWAHILI (1978) is een pseudoniem voor François Van Damme. Hij is behalve begenadigd tekenaar en graphic novelist ook positief ingesteld en ambitieus.

ADRIANA DE VRIJE (1948) tekent uitsluitend mensen. Ze zoekt naar een fractie van de mimiek of de houding die een persoon typeert om zo het kwetsbare bloot te leggen. Ze tekent veel op losse blaadjes en gooit veel weg. Haar manier van werken is even vluchtig als het moment dat de geportretteerde persoon zich aan haar openbaart.

VORMGEVERS

DEBBIE VAN BERKEL
www.deppontwerpt.nl

WARD MONNÉ
www.wardtaal.nl

**P.25
PETRA VD
STEEN**

**P.53
SWAHILI**

**P.67
RICO**

**P.93
BADILLA**

**P.105
FLOWER
FOX**

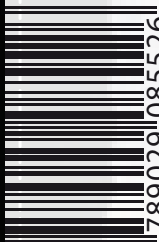
**P.133
ADRIANA
DE VRIJE**

**P.157
NORMAN**

INHOUDSOPGAVE

VERHALEN

Groeten uit Napels Mohammed Benzakour	11
Het meisje van de televisie Juan José Millás	19
De enquêteur Peter den Hertog	45
Een voornemen Michel Ramaker	59
Alles onder controle John Toxopeus	77
Ton sur ton Ben Slachmuylders	85
De Belgacom-man Nancy Van den Branden	97
Esmee Isaak Lessing	127
De Ballerina Jos Wuust	139
Deze wereld David Verhagen	149
De armen van Morpheus Hester Meuleman	163
De aangifte Johan van de Velde	171
Nul is kruipen Jeroen van Goor	177
[in]visible Pattynama en Van der Zande	183
GEDICHTEN	
Stiftgedichten Dimitri Antonissen	189
Ordening Bert Bevers	201
Liefje uit het zuiden Gerard B. Berends	205
Aapje na Delphine Lecompte	209

9 789029 085526

LOS NUMMER 15 EURO